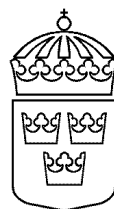

Riksdagens protokoll

2001/02:87

Fredagen den 22 mars

Protokoll
2001/02:87

Kl. 09.00 – 15.33

1 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade

att *Christel Anderberg* (m) av sagt sig uppdraget som suppleant i konstitutionsutskottet,

att *Tomas Högström* (m) av sagt sig uppdraget som suppleant i lagutskottet,

att *Maud Ekendahl* (m) av sagt sig uppdraget som suppleant i socialutskottet,

att *Inger René* (m) av sagt sig uppdraget som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet och

att *Margareta Cederfelt* (m) av sagt sig uppdraget som suppleant i bostadsutskottet.

Kammaren biföll dessa avsägelse.

2 § Kompletteringsval till vissa utskott

Tredje vice talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av kommande vakanser anmält *Carl-Axel Johansson* som suppleant i konstitutionsutskottet, *Lennart Bolander* som suppleant i lagutskottet, *Margareta Cederfelt* som suppleant i socialutskottet, *Anne-Katrine Dunker* som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet samt *Anna Kinberg* som suppleant i bostadsutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade valda till

suppleant i konstitutionsutskottet

Carl-Axel Johansson (m)

suppleant i lagutskottet

Lennart Bolander (m)

suppleant i socialutskottet

Margareta Cederfelt (m)

3 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 21 mars

JuU13 Polisfrågor

Punkt 2 (Polisens agerande vid EU-toppmötet i Göteborg)

1. utskottet

2. res. 2 (v, mp)

Votering:

229 för utskottet

45 för res. 2

75 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 62 m, 32 kd, 14 c, 13 fp, 2 -

För res. 2: 33 v, 12 mp

Frånvarande: 25 s, 19 m, 10 v, 10 kd, 4 c, 4 mp, 3 fp

Punkt 3 (Evenemangskostnader)

1. utskottet

2. res. 3 (mp, fp)

Votering:

248 för utskottet

27 för res. 3

74 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 105 s, 63 m, 32 v, 34 kd, 13 c, 1 -

För res. 3: 1 c, 12 mp, 13 fp, 1 -

Frånvarande: 26 s, 18 m, 11 v, 8 kd, 4 c, 4 mp, 3 fp

Punkt 5 (Polisens arbetsuppgifter)

1. utskottet

2. res. 5 (m, kd, c, fp)

Votering:

151 för utskottet

125 för res. 5

73 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 33 v, 1 c, 11 mp

För res. 5: 63 m, 34 kd, 13 c, 13 fp, 2 -

Frånvarande: 25 s, 18 m, 10 v, 8 kd, 4 c, 5 mp, 3 fp

Punkt 7 (Polisens utredningsverksamhet)

1. utskottet
2. res. 7 (kd)

Votering:

225 för utskottet

34 för res. 7

15 avstod

75 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 s, 63 m, 33 v, 1 kd, 12 mp, 11 fp, 1 -

För res. 7: 33 kd, 1 -

Avstod: 14 c, 1 fp

Frånvarande: 27 s, 18 m, 10 v, 8 kd, 4 c, 4 mp, 4 fp

Punkt 11 (Polisens arbetsmiljö)

1. utskottet
2. res. 10 (v, mp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 12 (Ledarskapsutbildning och karriärmöjligheter)

1. utskottet
2. res. 12 (m, kd, c, fp)

Votering:

151 för utskottet

126 för res. 12

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 33 v, 12 mp

För res. 12: 63 m, 34 kd, 14 c, 13 fp, 2 -

Frånvarande: 25 s, 18 m, 10 v, 8 kd, 4 c, 4 mp, 3 fp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU4 Samhällets räddningstjänst och sotningsväsendet m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU5 Naturkatastrofer m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU6 Flygutbildning

Yrkanden:

1. utskottet
2. res. (m)
3. under överläggningen framfört yrk. (m)

Förberedande votering:

Kammaren biträdde res. genom uppresning.

Prot. 2001/02:87
22 mars

Huvudvotering:
202 för utskottet
66 för res.
8 avstod
73 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 104 s, 1 m, 32 v, 28 kd, 14 c, 12 mp, 11 fp
För res.: 62 m, 1 kd, 1 fp, 2 -
Avstod: 1 s, 1 v, 5 kd, 1 fp
Frånvarande: 26 s, 18 m, 10 v, 8 kd, 4 c, 4 mp, 3 fp
Gustaf von Essen (m) anmälde att avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

FöU8 Kustbevakningen

Punkt 2 (Brandbekämpning till sjöss)

1. utskottet

2. res. (kd)

Votering:

242 för utskottet

35 för res.

72 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 s, 63 m, 33 v, 14 c, 12 mp, 13 fp, 1 -

För res.: 34 kd, 1 -

Frånvarande: 25 s, 18 m, 10 v, 8 kd, 4 c, 4 mp, 3 fp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU9 Försvarsunderrättelsetjänst

Kammaren biföll utskottets förslag.

Remissdebatt

4 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs

Proposition

2001/02:143 Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning.

Remissdebatt

Anf. 1 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s):

Fru talman! Den energipolitiska proposition som regeringen lämnat till riksdagen ska ersätta 1997 års beslut men bygga på samma riktlinjer. I propositionen värnar vi om försörjningstryggheten för energi, om industrins konkurrenskraft, om hushållens välfärd samt om miljö, hälsa och

klimat. Vi tar fortsatta initiativ för en ansvarsfull avveckling av kärnkraften. Vi vidareutvecklar el- och gasmarknadsreformen.

Bakom propositionen finns en bred politisk uppgörelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet. Låt mig i denna kamrars uttrycka min varma respekt och uppskattning till Centerpartiet och Vänsterpartiet för vårt utomordentligt goda samarbete på detta område. Det är en styrka för svensk energipolitik att vi med samarbetet uppnått en fortsatt uppgörelse över blockgränsen. Detta leder till den tydlighet och den långsiktighet i energipolitiken som många människor, företag och andra aktörer är beroende av.

Huvudinnehållet i propositionen är nya och mer marknadsanpassade styrmedel för att främja el från förnybara energikällor och en effektivare energianvändning. Våra förslag innebär en kraftigt ökad ambition på energiområdet.

Jag tänker bara kort beröra de förslag vi har för el- och gaslagarna eftersom dessa innebär naturliga steg i reformerna. Ändringarna i ellagen syftar till att förenkla och modernisera. I gaslagen fortsätter vi att öppna marknaden för fler kunder i takt med EU:s gasmarknadsdirektiv.

Jag tänker nu koncentrera mig på det nya systemet med handel med gröna certifikat. Med detta sätter vi upp mycket höga mål för ny elproduktion från förnybara källor. Vi föreslår ett produktionsmål för utökad tillförsel av förnybar el med 10 terawattimmar till år 2010. Inom tio år ska vi ha fyrfaldigat de resultat som vi har uppnått under en femårsperiod med nuvarande åtgärder.

Varför behöver vi då ett nytt system? Det beror främst på två saker. Dagens system bygger på kraftiga subventioner, dels i form av rena bidrag som finansieras över statsbudgeten, dels i form av skattelättnader.

Med det nya systemet flyttas kostnaderna ut på marknaden, och de beräkningar vi har visar att elkunderna väntas få en ökad utgift med några tior per år om man bor i en lägenhet och max ett par hundra kronor per år om man bor i en villa.

Det nya systemet innebär att vi kommer att få mer energi från biobränsle, men också från vind och vattenkraft. Användningen av biobränsle kommer att stimuleras, och där räknar vi med ordentliga tillskott från bl.a. mottrycket i industrin. Det finns också en hel del vattenkraft som till rimliga kostnader kan byggas ut i befintliga verk. I propositionen har vi också kommit överens om särskilda åtgärder för vindkraften, dels i form av en successiv nedtrappning av miljöbonus under sju år, dels i form av ett särskilt teknikutvecklingsstöd.

Fru talman! Efterfrågan på energi ökar. Därför lägger vi även stor vikt vid att skapa incitament till effektivare användning av energi. Vi väljer en ny inriktning även här. Vi föreslår inte nya bidrag för konvertering från el till bränsle. Det är dyrt för hushållen och ger alldeles för blygsamma resultat. I stället bygger vi vidare på de positiva erfarenheterna från 1997 års program. Det innebär att de lokala och regionala initiativen ska främjas i första hand. De statliga insatserna ska inriktas på metodutveckling, dvs. hur man kan åstadkomma en effektivare användning, rådgivning och information om detta. Även här finns ett särskilt teknikutvecklingsstöd.

Jag vill påminna om att huvudinriktningen sedan 1997 års energioverenskommelse ligger fast. Det är genom forskning, utveckling och

demonstration av ny teknik som det nya energisystemet ska skapas. Vi rör inte alls inriktningen på det program som beslutades i den delen 1997, men vi väljer en ny inriktning på de mer kortsiktiga åtgärder som jag har redovisat här.

En strategi för minskad klimatpåverkan från energisektorn presenteras också. Vi går vidare med utvecklingen av nya styrmedel som handel med utsläppsätter och långsiktiga avtal med energiintensiv industri.

Fru talman! Det är en trygg, effektiv och miljövänlig energipolitik som regeringen tillsammans med Centerpartiet och Vänsterpartiet presenterar i propositionen. Vår samverkan innebär också att vi tar ett gemensamt initiativ vad gäller kärnkraften.

Genom 1997 års beslut, då vi avskaffade slutåret 2010, visade vi att vi ser kärnkraften som nödvändig tills andra energikällor kan komma in i systemet i tillräcklig omfattning. Vi får inte glömma att det var för att ersätta olja och kol som vi byggde kärnkraften. Det har vi också gjort, vilket betyder att Sveriges ekonomi nu är långt mindre sårbar för svåra effekter när oljepriserna stiger.

Det är bara något år sedan vi hade den senaste kraftiga oljeprisökningen. Då var det stora demonstrationer i Storbritannien och Frankrike, och flera länder valde att sänka energiskatterna för att lindra effekterna. Men i Sverige höjde vi skatterna vid samma tidpunkt. Detta var t.o.m. bra för ekonomin eftersom det fanns risk för överhettning.

Så hade det inte sett ut utan kärnkraften. Då hade vi suttit i samma beroende av olja, kol och naturgas som de flesta andra länder nu sitter i. Det vore att lura sig själv och medborgarna att gå ut och säga att vi på kort tid kan ersätta kärnkraften med förnybara energislag.

Kärnkraften svarar för mellan 50 och 60 terawattimmar av vår elförsörjning, vilket är hälften av den totala elförsörjningen. Vinden svarar för 0,4 terawattimmar och biobränslen för 3 terawattimmar. Mot den bakgrunden måste man se sanningen i vitögat och våga säga att det måste få ta tid att avveckla kärnkraften. Det finns däremot ingen uppgörelse om några årtal. Ingen skulle bli mer tillfredsställd än jag om det kan gå fortare än vad jag har gett uttryck för i denna personliga reflexion.

Vi behöver inte längre ägna oss åt ändlösa och fruktlösa diskussioner om tidtabeller och årtal för avvecklingen. 2010 som slutår övergavs redan vid 1997 års överenskommelse, och med det nya initiativ som vi nu tar skapas nya förutsättningar för att reaktorerna ska stängas i en takt som medger tid för anpassning.

Vi, de ansvarsfulla partierna – Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet – har lovat svenska folket att verka för att energiförsörjningen tryggas på ett säkert, effektivt och miljövänligt sätt. Vi menar att vi genom att samverka med näringslivet, med kraftföretagen och med övrig industri får en utveckling som kommer att leda till att vi får en trygg energiförsörjning. Det får vi inte genom att motverka företagen.

Denna dag ger vi marknaden förtroende att under fungerande regelverk, för konkurrens och miljö, svara för energiförsörjningen. Nu ska regeringen, Centerpartiet och Vänsterpartiet samtala med kraftindustrin om en planerad och ordnad utfasning av kärnkraften samtidigt som annan miljövänlig elproduktion tas i drift och elförsörjningen tryggas.

Moderaterna, som nu våldsamt motsätter sig Socialdemokraternas, Centerpartiets och Vänsterpartiets energipolitik, borde lyssna på indu-

strin och lära sig att kärnkraften inte kommer att vara lönsam för evigt. Varken från politiska, miljömässiga eller ekonomiska utgångspunkter är kärnkraften därför någon lösning på framtidens energiförsörjning. Därför måste vi förbereda oss på den långsiktiga avveckling som vi har framför oss. T.o.m. Moderaterna måste någon gång inse att alternativet att fortsätta med kärnkraften för evigt inte finns. Det räknar inte ens kärnkraftsindustrin med.

Därför har företagen visat intresse för den överenskommelse om ansvarsfull avveckling som regeringen tillsammans med Centerpartiet och Vänsterpartiet har inbjudit till. Moderaterna står därför alltmer isolerade i sin energipolitik.

Fru talman! Regeringen har till riksdagen överlämnat en proposition som bygger på samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning. Det är en bra, stabil och långsiktig energipolitik på bred parlamentarisk grund. För en ansvarsfull energipolitik är detta helt avgörande. Detta politikområde är så grundläggande för miljön, jobben, tillväxten och välfärden i vårt land.

Anf. 2 OLA KARLSSON (m):

Fru talman! Är det för många som jobbar i industrin? Är det för många som jobbar i skogsindustrin, i kemiindustrin, i gruvorna och i stålindustrin?

Vad ska Björn Rosengren säga till industriarbetarna i sitt eget län – gruvarbetarna på LKAB i Kiruna och stålarbetarna på SSAB i Luleå? Hälften av den el som förbrukas i de industrierna ska bort eller ersättas med annat.

El är en av de viktigaste insatsvarorna för den svenska basindustrin. Det är den industri som är ryggraden i det svenska näringslivet. Den svarar för stora delar av finansieringen av den svenska välfärden och sysselsätter direkt och indirekt hundratusentals människor. Basindustrin ligger utanför storstäderna. Den har byggt och föder stora delar av det traditionella Industrisverige: Bergslagen och Norrlandskusten. Bara i mitt län arbetar 5 000 personer i elintensiv industri.

Ta ett län som Dalarna, där jag är uppväxt. Där finns Kvarnsveden och Domnarvet i Borlänge, Avesta Polarit och Fors i Avesta. Eller ta Värmland, med Skoghall utanför Karlstad, Grums, Hagfors och Storfors. Är det orter där sysselsättningen är för hög? Är det orter där skatteunderlaget är för stort eller företagen för många? Det finns anledning att ställa dessa frågor. Vad är skälet till att de här företagen och de här regionerna ska få kraftigt försämrade villkor när hälften av elen ska bort och ersättas med annat?

Eller ta Sundsvall, med Kubal och Ortvikens pappersbruk. Ortviken är ett bra exempel på en industri som håller en hel landsända i gång. Skogsbönderna levererar massaved. Skogsarbetarna avverkar och kör ut veden. Timmeråkarna transporterar den och pappersarbetarna bearbetar den och gör tidnings- och journalpapper av den. Tidningspappersbruken är bland de industrier som slukar allra mest el. Är det skogsbönderna i Norrlands inland som har det för bra? Eller är det skogsarbetarna, timmeråkarna eller pappersarbetarna? Det är de som får bära bördan av Björn Rosengrens energipolitik.

El är en viktig insatsvara i basindustrin. Det är en del av den kalkyl som avgör var en ny anläggning ska placeras. Vi har redan sett det i Degefors, där Avesta Polarit lägger ned metallurgin. I stället expanderar man i Finland. Holmen Paper lägger sin nästa pappersmaskin inte i Sverige utan i Spanien. Priset och leveranssäkerheten spelar en roll.

Häromveckan hade vi en hearing i näringsutskottet om näringsklimatet. NUTEK, regeringens alldeles egen myndighet, redovisade ett antal utmaningar: fler nya företag, fler företag som växer och fler starka regioner. Och så presenterade man sin rapport om sårbara industriregioner.

Bland de regioner som man presenterade finns ett stort antal som är direkt beroende av elintensiv industri: Filipstad, Smedjebacken, Ljusnarsberg, Oskarshamn, Lindesberg, Hylte, Grums, Hofors, Munkfors, Boxholm och Oxelösund. Jag trodde att dessa sårbara industriregionerna behövde bättre villkor, inte sämre.

Björn Rosengren kanske invänder och säger att det står i propositionen att "energipolitiken skall bidra till att stabila förutsättningar skapas för ett konkurrenskraftigt näringsliv och till en förnyelse och utveckling av den svenska industrin". Stabila förutsättningar, men dåliga. Förnyelse – ja – men är det bra att basindustrin skadas och ersätts?

På vilket sätt gagnar det villkoren för företagsamhet och jobb att hälften av den svenska elproduktionen ska avvecklas eller ersättas med annat?

Så sent som den 4 oktober i fjol skrev regeringen i skrivelsen om Barsebäck 2:

Riksdagens villkor för en stängning av Barsebäck 2 är inte uppfyllda. För ett normalår 2010 redovisar Energimyndigheten ett importbehov vare sig Barsebäck 2 drivs vidare eller inte. Detta importbehov ökar signifikant under torrår. Om 2005 skulle bli ett torrår och Barsebäck 2 stängs skulle det ytterligare kraftbehovet uppgå till 11 terawattimmar som skulle behöva importeras.

Man skriver vidare:

Historiskt har nettoimporten som störst varit 6,1 terawattimmar, vilket inträffade torråret 1996.

Man klarade inte villkoren för att avveckla Barsebäck 2. Ändå vill man nu fortsätta att avveckla resterande tio reaktorer.

Erfarenheterna av att avveckla Barsebäck 1 är att det är dåligt och att det är dyrt. De direkta kostnaderna för staten var 8,3 miljarder. Sedan tillkommer ytterligare kostnader i form av minskade skatteintäkter och kostnader för miljön. Det är klart att det då är förståeligt att man väljer en annan modell, den tyska modellen. Men vi ska komma ihåg att man i Tyskland får bara 20 % av elen från kärnkraft.

Man försvarar sig med att detta handlar om en uppgörelse med industrin. Vilken industri? Jo, kraftindustrin. Men det är inte kraftindustrin som ska betala elen. Vad regeringen förbiser är att kostnaderna bärs av den elintensiva industrin och av konsumenterna. Det är de som får betala notan när Rosengren avvecklar.

Fru talman! När regeringen presenterade propositionen en vecka innan riksdagen fick den sade Björn Rosengren att avvecklingen kunde ta 30–40 år. Samarbetspartierna protesterade, statsministern halverade. Jag vill fråga: Vad är det som gäller? Är det 20, 30 eller 40 år? Eller är det bara journalisterna utanför Riksdagshuset som får besked? Eller säger

Björn Rosengren och regeringen en sak för att lugna industrin och Persson ger ett annat besked för att lugna vänstern både inom och utanför sitt parti? Vad är det som gäller?

Erfarenheten av stängningen av Barsebäck 1 är att kärnkraftselen ersattes med kolkondens. Man kan se skorstenarna på de danska kolkraftverken från Malmö. På den avreglerade och sammankopplade nordeuropeiska elmarknaden är kolkondens marginalproduktion.

Varje stängt kärnkraftverk, eller för den delen mindre vattenkraft vid ett torrår, kommer på marginalen att ersättas med kolkondens. Nu skriver Björn Rosengren i propositionen:

”Kärnkraften ska ersättas med effektivisering av elanvändningen, konvertering till förnybara energislag samt miljömässigt acceptabel elproduktionsteknik.”

Jag vill ställa en fråga. Innebär den skitiga tyska och danska kolkraften som ersatte Barsebäck 1 och som kommer att behövas för att ersätta Barsebäck 2 en effektivisering av elanvändningen? Är det konvertering till förnybara energislag? Är det miljömässigt acceptabel elproduktionsteknik?

Skulle man ersätta den svenska kärnkraften med kolkondens skulle det ge ökade utsläpp med drygt 70 miljoner ton koldioxid per år. Det är mer än en fördubbling av de totala svenska utsläppen. En avveckling av kärnkraften i förtid är inte förenlig med målet att minska koldioxidutsläppen.

Jag vill fråga: På vilket sätt gagnar det miljön när kärnkraften avvecklas och ersätts med importerad skitig tysk och dansk kolkraft?

Det andra stora inslaget i propositionen är förslaget om gröna certifikat. Certifikatsystemet handlar inte om att stödja förnybar energi. I så fall skulle det omfatta det mesta av vattenkraften. Certifikaten handlar om att subventionera teknik och produktion som inte bär sina egna kostnader. I klartext handlar det om subventioner till olönsam teknik. Finessen för regeringen är att subventionen inte syns i statsbudgeten utan drabbar hushållen direkt.

I propositionen sägs det att en av fördelarna med certifikatsystemet är att det skulle bli konkurrensneutralitet när det gäller stöd till förnybar elproduktion. I nästa mening sägs det att eftersom vindkraften inte klarar denna konkurrens måste vindkraften även fortsättningsvis ha ett särskilt stöd.

När t.o.m. det bästa argumentet, nämligen konkurrensneutralitet, inte längre håller behöver man inte säga mycket mer.

Fru talman! Vi moderater ser tre stora frågor som måste hanteras inom energipolitiken. Det är att skapa möjligheter och förutsättningar att möta den ökade efterfrågan på el, att hantera koldioxidproblematiken och att klara effektproblematiken, dvs. hur man ska klara toppbelastningen.

Det som föreslås i propositionen försämrar läget på alla dessa tre områden. I stället för att skapa förutsättningar för att öka produktionen avvecklar man. Det leder till ökade koldioxidutsläpp, inte minskade. Och möjligheterna att klara effektproblemen minskar när man avvecklar produktion.

Fru talman! Det finns inga miljöskäl för att avveckla kärnkraften. I stället tar miljön skada. Det finns inga näringspolitiska skäl. I stället skadas näringsklimatet. Det finns inga säkerhetsskäl i dag. Industrin

skadas. Det kostar pengar och arbetsplatser och förlorad välfärd. Ändå driver Persson och Rosengren på.

Vattenfall, statens eget energibolag, har devisen två hål i väggen. Regeringens energipolitik verkar ha devisen två hål inte i väggen utan i huvudet.

(Applåder)

Anf. 3 LENNART VÄRMBY (v):

Fru talman! Efter att ha hört Ola Karlsson undrar man i vilket huvud dessa två hål är placerade.

Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning. Så kallas denna uppgörelse och proposition som Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet har kommit överens om i ett mycket gott samarbete. Jag kan bara instämma i Björn Rosengrens lovord till vår gemensamma förmåga att komma fram till vettiga resultat.

Vårt behov av energi är som en gökunge som hotar att äta oss ur boet. Uranbrytning och kärnkraftens radioaktiva bränsle och avfall är en tickande bomb. Fossilbränslenas fortsatta utsläpp av växthusgaser växer oss över huvudet, inte bara i Sverige utan i världen. Något måste göras. Vi har börjat, och vi tänker fortsätta. Det är det som denna proposition handlar om.

I och med överenskommelsen 1997 inleddes avvecklingen av kärnkraft. Barsebäck 1 är stängt, och den andra reaktorn kommer med all sannolikhet efter en utvärdering som är klar i oktober i år att kunna stängas 2003.

Den nödvändiga energiomställningen måste nu fortsätta. Det gör vi genom att tillsammans med Socialdemokraterna och Centern förnya och förbättra energipolitiken med en ny överenskommelse som sträcker sig ända fram till år 2010. Det ger en stabil, långsiktig och hållbar grund för energiförsörjningen. Två hål i väggen räcker inte. Det måste också komma förnyelsebar elkraft ur dessa två hål. Vårt förslag med gröna elcertifikat kommer att kraftigt öka andelen förnyelsebar el från sol, vind, vatten, geotermi och biobränslen. Det är inte bara bra, det är bättre, ja det är rent av bäst, gott folk, att det blir så.

Dessa gröna elcertifikat är bland det bästa i denna proposition. El som produceras genom vind- och vattenkraft, sol- och vågenergi och geotermisk energi samt biobränslen ska ge gröna certifikat. Detta har Björn Rosengren redogjort för. Det ger en extra inkomst till dessa producenter. Kvoten är ett minimum, och det måste man kanske påpeka med extra kraft. Det är ingen ribba som man ska hamna under utan gärna över. Och taket ligger på 100 %. Det ger företag som vill vara helt "gröna" möjligheten att köpa till sig ytterligare certifikat. Sammantaget ger det här en möjlighet för förnyelsebar elproduktion att öka rejält.

Målet är alltså minst 10 terawattimmar till år 2010. Går det bra kan det målet höjas till 15 terawattimmar 2015. Denna satsning kommer dessutom, Ola Karlsson, att ge många nya arbetstillfällen i den svenska industrin.

Elcertifikaten som metod att stödja förnyelsebar el kan med fördel överföras på andra områden, menar vi i Vänsterpartiet. Ett lämpligt sådant kan vara drivmedel för att byta ut bensin och diesel. Det måste också vara möjligt att vidga de här certifikaten till en internationell

marknad inom EU och Europa. Tyskland har ju beslutat att avveckla kärnkraften. Belgien är på väg. Då behövs det säkert gröna certifikat för att få fart på det förnyelsebara.

Vindkraften, slutligen, bidrar i dag med 0,5 terawattimmar. Målet är i propositionen satt till 10 terawattimmar år 2015. Nu klarar sig inte vindkraften enbart med de gröna certifikaten, och därför förlänger vi den miljöbonus som finns. Men det blir en trappa så att den successivt minskas. Dessutom finns det pengar – 70 miljoner kronor per år – för teknikutveckling och upphandling av särskilda pilotprojekt, typ havsbaserade vindkraftsparkar. Ingen energikälla, gott folk, inte ens de förnyelsebara, är utan miljöpåverkan. När vindkraften nu når sin industriella fas gäller det att lokalisera vindkraftsparkerna till områden där de orsakar minsta möjliga miljöpåverkan. Programmet siktar just på detta. Att ta hänsyn både till vårt behov av energi och vårt värnande om naturmiljöer till havs och i fjällen är vad det rör sig om.

Avvecklingen av kärnkraften ska ske genom att staten förhandlar fram ett avtal med kraftindustrin. Den modellen är hämtad från Tyskland, där den socialdemokratiska regeringen, inspirerad av de gröna i Tyskland, påbörjat en liknande energiomställning som vår svenska. Det är därför med förundran man noterar att det som är grön sanning några mil söderut är svek och bluff enligt Miljöpartiet här. Ett tidigare friskt och förnyande miljöparti i svensk politik tycks mig förvandlat till ett förgrämt språkrör för förorättade gnällspikar.

Fru talman! Det här avtalet ska ge kvarvarande tio reaktorer en återstående energimängd att producera. När denna mängd är producerad stängs reaktorerna. Det har talats mycket om årtal. Men det ska bli ett avtal efter förhandling med berörda. Livslängden är alltså en fråga om avtalad tid, produktion och ekonomi. Så det löser sig.

Målet är ett hållbart, förnyelsebart och effektivt energisystem. Detta gynnar industrin och näringslivet, Ola Karlsson, från bas till diskant över hela klaviaturen.

Oavsett bränsle är samtidig produktion av värme och el, s.k. kraftvärme, miljö- och energimässigt effektiv. Beskattningen ska därför förändras för att stödja kraftvärmens konkurrenskraft. Det ökar produktionen av el från de naturgasverk som finns i södra Sverige. Det är visserligen inte, det medges gärna, förnyelsebar kraft det är fråga om. Men det är energieffektivt, samhällsekonomiskt effektivt och det tränger undan kolkraftsel från Danmark och Tyskland, vilket är bra ur miljömässig synpunkt. Dessutom bidrar de här kraftvärmeverken tillsammans med en ökande elproduktion från biobränsleeldade kraftvärmeverk till att ge en bättre elbalans just i södra Sverige. Det är naturligtvis en viktig faktor för att kunna öka tryggheten vid höglast i Sydsverige och därmed möjligheten att stänga Barsebäck 2 år 2003.

Den bästa och billigaste kilowatten är emellertid den som aldrig konsumeras och produceras. För en effektivare energianvändning anslås 200 miljoner kronor per år. Av den summan ska drygt 100 miljoner kronor gå till den kommunala och regionala energirådgivningen samt till energikontoren. Det betyder minst 300 heltidsanställda energi- och miljökunniga runtom i hela landet med kompetens och närkontakt med konsumenter, industri och institutioner. Det behövs, gott folk, för att förändra in-

vanda attityder, vanor och ovanor, som utgår från billig energi och el, vilket i onödan ökat och ökar förbrukningen.

Samarbetet mellan Socialdemokraterna, Centern och Vänsterpartiet har pågått sedan uppgörelsen 1997, och det har fungerat mycket bra. Rent ut sagt har det varit ett rent nöje och ett samarbete som har visat sig förnyelsebart dessutom. Det är historiskt intressant. Men massmediernas sjuka och närsynta fixering vid kärnkraftens årtal missar det verkligt väsentliga i detta samarbete. Vi genomför en strukturomvandling från fossil- och uranbaserad energiförsörjning och öppnar för ett gemensamt målmedvetet arbete tillsammans med industrin och kraftproducenterna.

Vi ser mer än gärna att fler backar upp detta arbete, övriga politiska partier, miljö rörelse, fackföreningsrörelse och andra. Många inom miljö rörelsen tycks glömma att energiomställningen förutsätter en stabil och målmedveten majoritet. Denna majoritet är Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centern.

Övriga borgerliga partier står för närvarande för fortsatt kärnkraft och en betydligt tamare klimatpolitik. Alternativet till vårt samarbete är inte en snabbare energiomställning och hårdare miljökrav utan tvärtom att kärnkraften blir kvar och kanske t.o.m. byggs ut.

Miljöpartiets larmande om svek och att ingenting görs låter faktiskt patetiskt. De bönade om att få vara med i samarbetet. Men när vi i samsarbetspartierna ställde det helt naturliga kravet att man först skulle godkänna 1997 års uppgörelse tappade man intresset från mp. Det är väl sådant som kallas uppriktig samsarbetsvilja.

Återigen, det krävs en majoritet som överlever eventuella maktskiften mellan blocken och som tar hänsyn till den energikrävande basindustrin och konsumenternas intressen, för leveranssäkerhet, trygghet och ett framtida energisystem som bär. Det gör vi, Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet.

Finessen med den här uppgörelsen, slutligen, är att vi kan få alla att dra åt samma håll. Det finns många problem som återstår, men dem tar vi itu med direkt efter det att den här propositionen är ”dunkad” i den här församlingen. Vi ser framtiden an med tillförsikt.

(Applåder)

Anf. 4 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Lennart Värmbys och jag har fört många debatter om energipolitik tidigare, så jag ska inte förlänga den här debatten med allt för många detaljer. Jag har ändå en fråga till Lennart Värmbys: Varför vill Vänstern ha ett sådant här avtal?

Vi har förstått att Vänsterpartiet vill förstatliga alla de här företagen. Då är det ju mycket lättare att genom ägardirektiv driva igenom sådant här på bolagsstämmorna. Varför vill Vänstern vara med på ett sådant här avtal när man ändå ska förstatliga företagen?

Anf. 5 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Jag både förstår Ola Karlssons fråga och förstår den inte. Det här är ju fråga om två vitt skilda juridiska enheter och intressenter, staten å ena sidan och kraftproducenterna å andra. Det har inte ett dugg med ägandet att göra. Det är samma lagar, regler och krav på miljösidan eller i detta fall en eventuell avveckling i framtiden av den kärnkraft som

vi diskuterar ständigt och jämt. Vi kan lagstifta som vi gjorde med Barsebäck 1 och 2. Räkningen blev något dyr, tyckte vi.

Vi kan försöka oss på den tyska metoden. Vi sätter oss ned och diskuterar med kraftproducenterna, som till stor del inte är statliga utan utlandsägda, och så kommer vi överens om en tidtabell för att komma loss ur beroendet av uranbränsle. Men det skulle inte förändras även om vi hade helstatliga företag. Man måste fortfarande ha ett avtal med dem. Jag förstår alltså inte riktigt finessen med frågan.

Anf. 6 INGER STRÖMBOM (kd):

Fru talman! I går vid femtontiden kom energipropositionen till oss ledamöter i riksdagen, en vecka efter att valda delar av innehållet hade presenterats via medierna.

Fru talman! Jag vet att det sedan gammalt finns riktlinjer för hur propositioner ska offentliggöras. De ska överlämnas till riksdagen, helst innan, men i alla fall åtminstone samtidigt som de offentliggörs. Jag är besviken över att regeringens och stödpartiernas trängtan efter att synas i medierna får överordnas riksdagens arbete och den demokratiska processen.

Så, fru talman, till innehållet i propositionen. Det som är förslag i propositioner markeras i särskilda små rutor. Jag har här hittat totalt 36 rutor som borde innehålla förslag till konkreta beslut. Men det är för det mesta bara vaga inriktningsförslag som behöver utredas vidare. Hela 14 förslagsrutor handlar om pågående eller kommande utredningar. I fem rutor markerar man att inga förändringar behöver göras, och sex förslag kommer att presenteras i budgetpropositionen.

Fru talman! Vi kristdemokrater kommer naturligtvis att utveckla våra synpunkter i en motion, men så mycket kan jag säga att det inte kommer att bli enkelt att ta ställning till det som finns i den här propositionen, för det är så luddigt. Det finns inte mycket av konkreta förslag som man enkelt kan säga ja eller nej till. Därför bör vi kanske här i dag ägna oss åt det som saknas i propositionen.

Här finns ingenting om miljökonsekvensbeskrivning inför avvecklingen av kärnkraften, något som vi kristdemokrater hela tiden har krävt.

Det är fastlagt i lag att när man t.ex. ska bygga en väg eller en fastighet krävs en MKB. Men när man ska stänga kärnkraftverk krävs den inte, trots att de klimatpåverkande utsläppen ökar. Vi har ju facit efter stängningen av Barsebäck 1, där vi har sett att importen av smutsig dansk kolkraftsel har ökat. Att utsläppen sker i Danmark påverkar klimatet på vårt klot precis lika mycket som om utsläppen hade skett i Sverige. Men regeringen, Centern och Vänsterpartiet sticker likt strutsen huvudet i sanden och vill inte veta, vill inte höra och vill inte ta ansvar för miljökonsekvenserna av sina förslag.

Vi kristdemokrater anser att vi har en skyldighet att värna om allas vår miljö och inte föröda för kommande generationer. Därför kräver vi att förslag om stängning av kärnkraftverk ska föregås av en genomarbetad miljökonsekvensbeskrivning, dvs. en mycket mer omfattande och vetenskaplig analys än vad Energimyndigheten har redovisat i sina scenarier.

I propositionen talas visserligen om en kontrollstation år 2004 och 2008 för utvärdering av klimatmålet. Men det handlar om utsläppstren-

den i det befintliga energisystemet, inte om en miljökonsekvensanalys före beslut om stängning av kärnkraften.

Om vi i Sverige menar allvar med allt tal om att vi ska minska koldioxidutsläppen är det som de tre partierna har gjort upp om inte trovärdigt utan närmast ansvarslöst.

När är det tänkt att kärnkraften ska vara avvecklad? Det kunde Björn Rosengren inte svara på. Men vi har sett och hört i TV och läst i tidningar att om Björn Rosengren får bestämma blir det om 40 år, men om statsministern får bestämma blir det mycket tidigare. Jag tycker att det vore bra att här i kammaren i dag få ett besked från Centern och Vänstern. När vill ni att stängningen ska vara avslutad om ni får bestämma? Finns det någon enighet på den punkten?

Klart är i alla fall att tidpunkten kommer att inträffa långt efter det att de politiker som har gjort upp, och för den delen de flesta av oss ledamöter i riksdagen, har lämnat den politiska arenan. Klart är också att man än en gång är beredd att binda sig i beslut som, fru talman, kommer att ge morgondagens politiker mycket stora bekymmer. I propositionen finns heller ingenting om de ekonomiska kostnaderna för avvecklingen av kärnkraften.

Fru talman! Jag skulle vilja hänvisa till ett pressmeddelande med rubriken "Nu skjuter elpriserna i höjden". Där står följande: Det enda man med säkerhet kan säga att uppgörelsen mellan regeringen, Vänsterpartiet och Centerpartiet leder till är höjda priser och en försämrad miljö. Den här uppgörelsen går stick i stäv med LO:s strävanden att öka konkurrensen på elmarknaden och därigenom hålla låga elpriser.

Så säger LO:s tredje vice ordförande i en kommentar till kärnkraftsuppgörelsen. Jag kan bara instämma i LO:s analys, dvs. höjda priser och en försämrad miljö.

Vi kristdemokrater kräver att ett beslut om stängning också ska föregås av en ekonomisk konsekvensbeskrivning. Svenska folket och vårt näringsliv måste i rimlighetens namn få veta vad vi förväntas betala. Svenska folket måste också få veta hur de tre partierna har tänkt att den kärnkraftsel som försvinner ska ersättas.

Enligt alla prognoser kommer den i dag så populära vindkraften att kunna svara för bara ett litet tillskott el men till höga kostnader. Dagens halva terawattimme kan kanske öka till 9–10 terawattimmar om 25 år, under förutsättning att vi får en bred folklig acceptans för de många tusen vindkraftmöllor som då kommer att omge våra kuster.

Min slutsats, fru talman, efter att i går kväll ha snabbläst propositionen, är att s, v och c sätter stor tillit till naturgas. Men man måste också fråga sig om det svenska folket vill att den utsläppsfria kärnkraften ska ersättas av fossilgas. Hur går det då med våra klimatåtaganden? Hur påverkar det den framtida miljön?

Är det över huvud taget möjligt att avveckla kärnkraften med de kunskaper och tekniker vi känner till i dag utan att miljön, ekonomin och näringslivet skadas? Svensk Energi anser att avvecklingen av kärnkraften är det största hotet mot energiförsörjningen och tryggheten i vårt system. Utan kärnkraft är det enligt deras beräkningar svårt att få ihop till ens 140 terawattimmar elproduktion år 2027, om ungefär 25 år, dvs. den tidpunkt när kanske kärnkraften ska vara avvecklad om s och v får bestämma. Med samma ökningstakt i elförbrukningen som under de senaste decen-

nierna skulle, enligt Svensk Energi, förbrukningen öka från dagens 150 till närmare 200 terawattimmar om 25 år. Även om ökningen av elförbrukningen avmattas något under de kommande åren ser ekvationen faktiskt nästan olös ut.

Att elförbrukningen ökar är klart relaterat till ökningen av vårt välstånd. Utan stabil tillgång till el till rimliga priser kan vi inte förvänta oss att kunna leva det goda liv vi lever i dag och kunna behålla ett starkt och växande näringsliv. Ett växande näringsliv är en förutsättning för fortsatt välstånd.

Fru talman! Den energipolitiska propositionen är en halvmesyr. Det saknas underlag för seriösa och hållbara beslut. Det är en proposition vars resonering innehåller väcker fler frågor än vad den ger svar. Jag vill därför avsluta med tre frågor som jag förutsätter att s, v och c kan ge svar på i dag.

För det första: När lägger ni fram en miljökonsekvensbeskrivning och en ekonomisk konsekvensbeskrivning så att vi i riksdagen och svenska folket kan få besked om vad kärnkraftsavvecklingen kostar miljön och plånboken?

För det andra: Med vilka energislag vill ni ersätta den el som i dag kommer från kärnkraften? Där är propositionen mycket, mycket ottydlig.

För det tredje: Vilket år ska kärnkraften vara helt borta ur det svenska energisystemet? Någon mer precis uppfattning måste ni tre partier ha, annars förstår jag inte hur ni över huvud taget har kunnat diskutera.

Anf. 7 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Jag lyssnade med intresse på Inger Strömboms anförande, och jag noterade att hon inte berörde det jag kallar kärnan och det verkligt nya i propositionen, nämligen certifikaten. Att hitta fel och brister i olika förslag, Inger Strömbom, är faktiskt inte svårt. Jag skulle kunna lägga till några till till den lista Inger Strömbom räknade upp – utan att i och för sig godkänna hennes lista.

Det verkligt intressanta är att vi med dessa certifikat försöker att öka andelen förnybar energi i det befintliga systemet. Jag uppfattar det så som att alla goda krafter, ända från den svenska basindustrin och in i kammaren, är överens om att det måste gå åt det hållet. Då föreslår vi en metod med dessa certifikat. De är marknadsanpassade och är menade att vara effektiva. De ska styra mot det billigaste förnybara energislaget.

Inger Strömbom frågar då vilka energislag som ska in i systemet. Det är alltså de som blir certifikatgodkända.

Inte minst med tanke på Anders Wijkmans eminent goda arbete på Europanivå inom energiområdet undrar jag om inte Kristdemokraterna, med förbehåll för fel och brister i propositionen i övrigt, principiellt skulle kunna ansluta sig till arbetsmetoden, verktyget, som certifikaten innebär. De är ett effektivt sätt att få in mer förnybar energi. Sedan kan vi träta om årtal och miljökonsekvensbeskrivningar.

Anf. 8 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Jag sade i inledningen att det var först i går eftermiddag och kväll som jag hade möjlighet att läsa de exakta skrivningarna i propositionen. Vi kristdemokrater kommer att lägga fram vår uppfattning och våra ställningstaganden i en motion. Vi kommer att få anledning att

diskutera de förslagen i den debatt vi ska ha när betänkandet ska antas i kammaren.

Jag är helt med på noterna när det gäller att fasa in mer av förnybar el. Det är det som alla partier i riksdagen är överens om.

Sedan går jag inte här in i detalj på den modell som nu är föreslagen, men jag är säker på att också Lennart Värmbys har noterat att det finns en stor skepsis till modellen bland de elproducenter som är närmast berörda. Och om man tittar på hur stor andel förnybar energi som man kan tänkas få fram kommer frågetecknen. Klarar man detta? Hur hårda ska kraven vara, och vad följer därefter? Hur dyrt blir det?

Som jag sade väcker den här propositionen många frågetecken, men vi ska sätta oss ned och analysera det här ordentligt i lugn och ro och väcka en motion.

Anf. 9 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Det tackar jag för, Inger Strömbom. Det låter hoppigvande.

Hela upplägget i den här propositionen handlar om att försöka åstadkomma en verkligt bred satsning åt rätt håll. Sedan kan man inom en sådan kraftsamling ändå vara oenig om väldigt mycket, men det är färdriktningen som är det intressanta och viktiga. Vi noterar exempelvis att de kommentarer som har kommit från industrihåll är försiktigt positiva.

Inger Strömbom nämner den kritik som finns mot det här med certifikaten. Med en liten lätt överdrift skulle jag kunna säga så här: På samma sätt som vi inte kan fortsätta att dopa oss till den höga standard och det goda liv vi har genom att inte ta hänsyn till miljön måste nog miljövännerna och producenterna av förnyelsebar el inse att man inte kan dopa dem med feta skattepengar och stabila givna bidragsregler 20 år framåt i tiden. Det är frågan om att med marknadsmässiga villkor och effektivitet driva fram ett hållbart energisystem. Det är det som certifikaten syftar till.

Jag är tacksam för den öppning som Inger Strömbom ger här för att den politiska majoriteten bakom själva metoden, verktyget, kan tänkas vidgas. Det skulle vara väldigt bra. Det skulle vara en styrka, inte minst när vi bearbetar Bryssel och Europa, att föra ut det här verktyget i det fortsatta arbetet med att fördubbla EU:s förnyelsebara andel i energisystemet, som bara är 6–12 %. 88 % återstår. Än värre är det i resten av världen. Det vore alltså bra om vi kunde kraftsamla kring en gemensam färdriktning.

Anf. 10 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Naturligtvis ska vi, som jag sade, satsa mer på förnybar el. Det behöver vi inte diskutera. Men jag skulle vilja fråga Lennart Värmbys, som är representant för Vänsterpartiet, hur mycket naturgas ni har räknat in i den elproduktion som ska ersätta de stängda kärnkraftverken. Kan jag få svar på den frågan i dag är jag mycket tacksam.

Anf. 11 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Genom det samarbete som har förevarit mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Centerpartiet och som har resulterat i

föreliggande proposition ges aktörerna på energimarknaden långsiktiga och fasta spelregler. Detta tycker jag är bra.

Det är bra för producenterna av energi, och det är bra för oss konsumenter, oaktat om vi är små eller stora konsumenter. Det är således bra för hushållskunder likaväl som för industrikunder. Och den här uppgörelsen är, sist men inte minst, bra för miljön.

Energiuppgörelsen innehåller många delar. Jag ska bara ta upp några som för mig är särskilt viktiga att ta upp i den här debatten.

Vi tar för det första i propositionen initiativ till att bjuda in industrin för att diskutera en svensk variant, låt oss kalla det så, av den tyska modellen för att fasa ut kärnkraftselproduktionen i Sverige. Hur en svensk variant av ett sådant avtal som vi hoppas ska kunna komma till stånd ska se ut kan vi inte svara på i dag, och vi vill heller inte uttala oss om det. Det skulle ju innebära onödiga låsningar från vår sida. Det vill inte vi ikläda oss när man går in i en förhandling.

Den tyska modellen kan jag däremot uttala mig om. Den innebär i korthet att en total produktionsmängd, baserad på de kvarvarande reaktorernas livslängd, fastställs. Denna får fördelas fritt mellan de kvarvarande reaktorerna. Industrin tar på sig att ersätta bortfallet av den kärnkraftsproducerade elen med en ny produktion av annan sort, främst förnybar sådan.

I sammanhanget ska det också påpekas att slutåret för kärnkraftsproducerad el i Sverige, 2010, försvann i och med energiöverenskommelsen 1997. Något nytt slutår fastställs inte i den här propositionen, utan slutåret kommer med den här modellen, som vi initierar, egentligen att avgöras av industrin utifrån hur man väljer att fördela den produktion som man är berättigad till över tiden.

Vi är övertygade om att omställningen av det svenska energisystemet på det här sättet kommer att ske på ett ansvarsfullt och långsiktigt sätt, bl.a. därför att uppgörelsen är bred. Den är gjord över blockgränserna.

Vi kommer för det andra, för att ta en annan punkt som jag tycker är viktig, att arbeta för att vi ska få ett system med effekthandel i Sverige. Detta tycker jag är särskilt intressant för den i sammanhanget omdiskuterade elintensiva industrin, som lite framt uttryckt, kan tjäna pengar på att sälja tillbaka kontrakterad energieffekt till systemen när vinsterna på detta är större än vinsten på själva produktionen.

För det tredje skulle jag återigen vilja ta upp det här med gröna certifikat. Vi inför ett system med gröna certifikat för att öka andelen av det förnybara i vårt energisystem. Certifikatsystemet innebär att systemet som sådant blir konjunkturoberoende såtillvida att de stöd som behövs för att vi ska få in mer av det förnybara i energisystemet inte avgörs av hur det står till med statens utgiftstak. Det är därtill kostnadseffektivt, dvs. det billigaste och mest effektiva byggs ut först. Det kallar jag för att ta vara på marknadsekonomin bästa delar. Därtill stimulerar ett sådant här system med gröna certifikat teknikutveckling.

För det fjärde, fru talman, tillförs i propositionen resurser till det arbete som redan är i gång inom energieffektiviseringssektorn. Framför allt handlar det om att tillföra resurser för att vi ska informeras, vi som är konsumenter, och det är vi ju alla. Det handlar om att tillföra resurser för utbildning och om upphandling av energieffektiviseringsteknik och därtill om rådgivning – bl.a. handlar det om pengar till kommunala rådgiv-

ningsbyråer. Detta tycker jag är synnerligen viktigt. Ur miljösynpunkt är ju den bästa kilowattimmen den som inte har använts.

Fru talman! För det femte, och avslutningsvis, skulle jag vilja nämna några ord om kraftvärmebeskattningen. Den kommer att reformeras. Samtidig produktion av värme och el är miljö- och energimässigt effektiv, detta oavsett bränsle. Med den ökade produktionen, som jag är övertygad om att vi kommer att få se i Sverige i och med denna reform som initieras i propositionen, kommer vi att kunna minska och minimera den kraftimport som vi i dag stundtals har från våra grannländer.

Biokraftvärmens kommer i sammanhanget att kunna konkurrera med naturgasen, fossilgasen, genom certifikatsystemet. Det innebär alltså att biobränsleomsättningen i Sverige kommer att öka väsentligt om den här reformen genomförs. Det gläder mig särskilt, eftersom det därtill gynnar sysselsättningen och kanske gör det på de mest utsatta områdena och orterna i vårt land.

Allra sist vill jag påpeka att det här tillskottet innebär att vi på ett lättare sätt kan kompensera energi- och effektbortfallet för att kunna underlätta en snabb stängning av Barsebäck 2.

Anf. 12 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till Eskil Erlandsson. I propositionen redovisas att "kärnkraften skall ersättas med effektivisering av elanvändningen, konvertering till förnybara energislag samt miljömässigt acceptabel elproduktionsteknik". Vad är miljömässigt acceptabel elproduktionsteknik? Är det gas? Är det olja? Är det kol? Är det en kombination av dessa?

Är den skitiga danska och tyska kolkraften miljömässigt acceptabel elproduktion? Den importeras nu för att ersätta Barsebäck 1 och kommer att behövas ännu mer för att ersätta Barsebäck 2.

Anf. 13 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Ola Karlsson låter som en grammfon från 70-talet. De här sakerna har vi, Ola Karlsson, repeterat och tagit upp ganska många gånger i kammaren.

Vi ska ersätta den smutsiga produktion av el som nu bedrivs i Sverige och i våra grannländer. Vi måste göra det med det som är förnybart.

Vi ska göra det med det som kommer ifrån de biokraftkällor som vi känner till, med det som vinden ger och genom effektivisering av den redan utbyggda vattenkraften. Där finns mer att göra.

Jag ser de system som vi initierar i propositionen som en möjlighet att ytterligare slå ut det som vi stundtals får in från våra grannländer och som inte alltid är särskilt rent eller bra för miljön. Vi initierar ett certifikatsystem som blir giltigt även för biokraftvärmeverken.

Anf. 14 OLA KARLSSON (m) replik:

Fru talman! Först måste jag rätta Eskil Erlandsson: Jag är inte så ung så jag kommer från 70-talet. Jag är född på 60-talet.

Poängen med min fråga är att Eskil Erlandsson själv skriver under på att kärnkraften ska ersättas också med annat än förnybara energislag. De tre delar som nämns i propositionen och som Eskil Erlandsson skriver under på är för det första sparande och effektivisering, för det andra

övergång till förnybara energislag och för det tredje miljömässigt acceptabel elproduktionsteknik. Det innebär att den miljömässigt acceptabla elproduktionstekniken inte är det samma som förnybara energislag. I så fall hade bara de två första delarna behövts.

Den miljömässigt acceptabla elproduktionstekniken är någonting annat än förnybara energislag. Det skriver Eskil själv under på i propositionen. Jag vill då fråga: Vad är det? Är det gas? Är det kol? Är det olja? Det är per definition inte vind, sol eller biobränsle, för de ryms inom den andra delen. Vad är det då? Är det gas? Är det kol eller olja?

Ett annat skäl till att jag frågar är att en av de stora effekterna av den reformerade kraftvärmebeskattningen, som jag i övrigt tycker verkar positiv, är att den gynnar fossila bränslen på biobränslenas bekostnad. Det öppnar för mer gasanvändning i Ängelholm, i Lund och några andra ställen. Det öppnar för byggandet av ett gaskraftverk i Göteborg. Därför ställer jag frågan: Vad menar Eskil ingår i den miljömässigt acceptabla elproduktionstekniken? Är det gas? Är det kol? Är det olja?

Anf. 15 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Det certifikatsystem som införs innebär att vi främjar det som är uppräknat i propositionen under rubriken "Certifikatsystemet". Det handlar om det som kommer från biobränslen, det som kommer från vinden och det som kommer från vattenkraften i Sverige.

Vi förbjuder ingenting – vi främjar, Ola Karlsson. Jag är övertygad om att de incitament som finns för främjande av de förnybara energislagen ytterligare kommer att slå ut det som varken Ola Karlsson eller jag tycker om, nämligen de fossilbränslebaserade energislag som vi till en del fortfarande använder i Sverige. Jag hoppas att både Ola Karlsson och jag vill minimera dem.

Den här propositionen är inriktad på marknad och främjande och inte på förbud och lagstiftning.

Anf. 16 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Jag ska fortsätta på Ola Karlssons spår. Vi får inte något riktigt svar på frågan vad det är för energislag som inräknas i de miljömässigt acceptabla energislag som ska finnas förutom de energislag som ingår i certifikatsystemet. Jag vill ställa en konkret fråga till Centerpartiet och Eskil Erlandsson, som ju tillhör ett parti som brukar försöka värna om miljön: Hur mycket fossilgas, Eskil Erlandsson, måste till för att ersätta kärnkraften när de energislag som ingår i certifikatsystemet inte räcker till?

Anf. 17 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Vi främjar viss produktion i den här propositionen. Vi ger incitament för aktörerna på marknaden att använda sig av de förnybara energikällorna genom det certifikatsystem som introduceras i och med den här propositionen.

Jag är alldeles övertygad om att såväl producenter som konsumenter av elenergi i Sverige kommer att ta till vara detta instrument som vi nu lägger i handen på aktörerna. Många företag miljöcertifierar sig och vill framstå som ett föredöme gentemot andra. Producenterna är intresserade

av att sälja en vara som är bra inte bara för ekonomin utan också för miljön.

Det system som introduceras är tillåtande, inte förbjudande. Det ger möjligheter för marknadens aktörer. Jag trodde att Kristdemokraterna skulle tycka att det här var bra och inte kritisera oss för det. Jag trodde att de liksom Moderaterna var ett marknadsliberalt parti.

Anf. 18 INGER STRÖMBOM (kd) replik:

Fru talman! Eskil Erlandsson säger att både producenter och konsumenter kommer att anstränga sig. Det är jag alldeles övertygad om. Jag tycker att det är bra att vi anstränger oss. Men jag är inte övertygad om att de volymer el som vi kommer att kunna få fram inom certifikatsystemet kommer att räcka. Ytterligare energi måste tillföras någonstans ifrån. Eskil Erlandsson svarade inte på Ola Karlssons fråga. Är det kol, är det olja eller är det fossilgas som ska tillföras?

Jag upprepar min fråga: Hur mycket fossilgas anser Centerpartiet att det behövs för att vi ska kunna producera den mängd el som behövs i framtiden?

Anf. 19 ESKIL ERLANDSSON (c) replik:

Fru talman! Vi har delar av ett gasnät utbyggt utefter syd- och västkusten. Vi har detta gasnät. Det tycker vi i Centerpartiet att vi ska använda. Det tror jag att övriga delar av riksdagen också vill. Vi är inte intresserade av eller villiga att understödja någon ytterligare storskalig introduktion av naturgas i vårt land. Vi är intresserade av att främja produktion av el i Sverige med förnybara produktionsmetoder. Detta gynnas i sin tur av det certifikatsystem som vi implementerar i Sverige i och med framläggandet av den föreliggande propositionen.

Anf. 20 EVA FLYBORG (fp):

Fru talman! Den här propositionen fick vi sent i går eftermiddag, som sagt, och natten har tillbringats i sällskap med den. Allt kanske inte är riktigt genomläst, men i alla fall.

Vid en första genomläsning ser man att den här propositionen är minst sagt luddig, näst intill en luftpastej. Det är väldigt få skarpa förslag. Det finns utredningar, och man ska återkomma. Också i de delar där t.ex. Lagrådet sagt att regeringen inte kan lägga fram förslag ska man återkomma.

Låt mig i alla fall kommentera en del saker.

Vi liberaler anser att en rationell energipolitik bäst främjas genom en fri energiproduktion. Staten ska uppställa krav beträffande hälsa, säkerhet och miljö, kontrollera att kraven uppfylls samt främja forskning och utveckling. Staten ska däremot inte förbjuda någon specifik teknik för energiproduktion om den uppfyller nämnda krav.

Den politiska styrningen av energiproduktionen måste förändras. Valet av energiproduktion ska inte träffas genom politiska beslut. Konsumentstyrning och marknadsekonomi ska råda inom de ramar miljökraven sätter. Det innebär att alla typer av produktionsanläggningar för energi ska tillåtas, förutsatt att de uppfyller kraven.

Folkpartiet anser att de energipolitiska riktlinjer som antogs 1997, som i allt väsentligt bygger på folkomröstningen redan 1980 och som nu

fullföljs av de partier som står bakom den här propositionen skadar Sverige som industri- och miljönation. Särskilt allvarlig, fru talman, är den förtida avvecklingen av kärnkraften. Miljön skadas, och det kommer att bli svårare för företag att utvecklas som kan skapa fler jobb. Resultatet blir att elpriserna kommer att stiga och att hela samhällets energiförsörjning hotas vid stark kyla eller vid avbrott i någon del av elnätet. Svenska Kraftnät får i ren desperation upphandla effekt och teckna avtal med företag om att hålla nere konsumtionen vid kallt väder, samtidigt som svenska folket får damma av sina vedspisar och kaminer för att hålla värmen. Så borde det inte vara i Sverige år 2002.

Elförbrukningen i Sverige har dessutom ökat år från år. Beräkningar från Energimyndigheten tyder också på att ökningen av förbrukningen kommer att fortsätta framöver. Detta gäller såväl i Sverige som i övriga Norden, liksom i övriga världen.

Vi i Folkpartiet anser att kärnkraften bör utnyttjas under hela sin tekniska och ekonomiska livslängd. Vi har därför sagt nej till den förtida stängningen av Barsebäck, både den första och nu den andra reaktorn.

Att stänga kärnkraft, fru talman, är dyrt. Beräkningar från Riksdagens utredningstjänst i samband med beslutet om stängningen av Barsebäck 1 visar att nuvärdet av statens kostnad enbart för stängningen av denna reaktor uppgår till över 8 miljarder kronor. Någon som helst redovisning av kostnaderna för stängningen av den andra finns inte. Nej, fru talman, först efter det att hela Barsebäcksverket är stängt ska en uppföljning av elpris, investeringar, miljöpåverkan och sysselsättning genomföras. Detta är en bakvänd ordning, precis som det här med god kvalitet på el som vi beslutade om för några dagar sedan i denna kammare. Vi har lagstiftat om saker vi faktiskt inte vet vad de kommer att innehålla.

I dag är det inte lönsamt att bygga ut kärnkraften. Utbyggnadsfrågan är därför inte aktuell i dag. Men i ljuset av de växande hoten från utsläpp av växthusgaser vill vi i Folkpartiet inte utesluta en framtida utbyggnad av kärnkraften – naturligtvis under förutsättning att riksdagens stränga krav på hälsa, säkerhet och miljö är uppfyllda.

Fru talman! Vi ska återkomma i en särskild motion med slutliga ställningstaganden, men jag vill ändå göra några kommentarer i övrigt.

När det gäller gröna certifikat tycker jag att det verkar dyrt, krångligt och påtvingat med viten som följd om man inte uppfyller det som regeringen vill. Lagrådet säger t.ex. att man nu inför en betydande administration. Lagförslaget är inte färdigt. Beredningen verkar ha skett under sådan tidspress att man inte hunnit bereda lagförslaget tillräckligt, och Lagrådet vill att regeringen ska återkomma med ett bättre förslag. Jag instämmer.

Vad gäller sanktionssystem har vi redan för ett år sedan här i riksdagen bett regeringen att skyndsamt återkomma med ett sådant som skulle underlätta för oss konsumenter att byta elleverantör. Det gjorde man inte. I förra veckan beslutade vi att regeringen skulle återkomma utan ytterligare tidsspillan. I dag säger regeringen, fru talman, att detta inte är aktuellt. Det ska först utredas igen. Icke godkänt, Björn Rosengren, icke godkänt!

Sedan har vi detta med att stänga Barsebäck 2 och avveckla kärnkraften. Vad säger då Energimyndigheten om detta? Låt mig läsa helt kort ur propositionen:

”När det gäller elproduktion görs bedömningen att det sammantaget finns risk för en brist på elenergi i Norden under torrår. När det gäller effektbalansen konstateras att vid en längre tids kyla kan ett kraftigt effektunderskott uppstå i Sverige. Det är framför allt i Syd- och Mellansverige som risken för effektbrist är som störst.”

Vidare står det: ”Då denna el inte produceras i Sverige påverkas inte de svenska utsläppen av koldioxid. Däremot kan utsläppen öka i det land där elproduktionen sker.” Det var väl ett understatement.

Avslutningsvis skriver man: ”Under ett torrår skulle importen i scenarierna för år 2005 enligt Energimyndighetens rapport framför allt komma ifrån Tyskland och Danmark, vilket skulle medföra ökade utsläpp på ungefär 4–6 miljoner ton koldioxid, beroende på om Barsebäck 2 drivs vidare eller ej.”

Jag upprepar, fru talman: Enligt Energimyndighetens rapport skulle utsläppen öka med 4–6 miljoner ton koldioxid. Hur rimmar detta med Kyotoavtal och annat?

Fru talman! Att avveckla kärnkraften gagnar varken miljön, ekonomin eller jobben. Att ta beslut om detta i dag är fullständigt orealistiskt och faktiskt inte genomförbart.

Naturgas, stora vindkraftverk som stör miljön på ett hittills outrett sätt samt import av olje- och kolbaserad energi – det blir Sveriges framtid om regeringen får råda. Jag hoppas att svenska folket får reda på detta före valet i höst.

Fru talman! På valnatten 1998 utropade Göran Persson glatt: Vi fortsätter regera! Det står oss svenskar dyrt – för jobben, för konsumenterna och för miljön.

Anf. 21 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Eva Flyborg fortsätter den borgerliga sidans uppräkningslista av fel, brister och snubblanden vad gäller energipolitiken. Eva får ursäkta, men jag tycker att hon uppehåller sig vid kammarens. Här gäller att förändra en struktur uppbyggd under mer än hundra år, en mycket storskalig sådan med enorma miljardinvesteringar. För de energislag som vi nu är mest beroende av, dvs. kärnkraft och vattenkraft, har skattekollektivet fått stå för mycket stora grundinvesteringar en gång i tiden.

Kan vi inte vara överens om att i detta enorma system försöka få in mer förnybart? Då uppstår frågan hur vi gör det. Eva Flyborg talar om stigande elpriser. Samtidigt kan vi notera att den miljöskuld som belastar Sveriges och jordens balanskonto ständigt stiger. Återigen: Hur ska vi då få in det förnybara?

Nu kommer vi som något av pionjärer, i framkant i Sverige, med de här certifikaten. Eva Flyborg hänvisar då till något remissyttrande om att de skulle leda till mycket kostsam och byråkratisk administration. Men faktum är att vartenda vindkraftverk, vartenda småskaligt vattenkraftverk och andra som i dag har bidrag som går via skattsedeln, via budgeten, redan är registrerade. De finns redan inne i byråkratin. Det vill alltså inte till något större tillskott för att administrera just certifikathandeln, som också är marknadsanpassad. Jag trodde i min enfald att jag som vänsterpartist skulle bli kritiserad för marknadsanpassning. Nu finner jag till min förvåning att jag är tvungen att kritisera ett liberalt parti för att gå emot ett marknadsinriktat system för att få in förnybar energi.

Släng inte ut barnet med badvattnet! Ni kan vara emot allt det här med kärnkraften osv. i propositionen, men just själva metodiken, själva verktyget gröna certifikat, tycker jag är en lysande affärsidé som borde introduceras i fler länder. I Tyskland ger man väldigt höga fasta bidrag till exempelvis vindkraft. Man bygger t.o.m. där vindkraftverken står i lå därför att det är så lönsamt. Det kan ju inte vara en vettig hantering.

Anf. 22 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! Det var en lång fråga. Jag kan svara ganska kort.

Hur ska vi komma till rätta med miljöskulden? Ja, förmodligen inte, Lennart Värmbys, genom de här certifikaten. Lennart Värmbys sade att någon remissinstans hade avfärdat detta. Tack och hej, leverpastej! Lagrådet är väl inte vilken remissinstans som helst. På två sidor i propositionen kan Lennart Värmbys läsa hur man noggrant går igenom detta lagförslag och underkänner det i nästintill alla delar. Jag slänger inte ut något barn med badvattnet, men jag vill ha ett konkret och bra – och lagligt, tack – lagförslag som inte innebär en betydande administration, som man säger, och som inte är interimistiskt till sin utformning. Man tror alltså att vi kommer att behöva ändra det så fort vi har fattat beslutet.

Det ska inte vara en lag som har beretts under en sådan tidspress att man egentligen inte har gått igen alla frågeställningar, osv. Förslaget ska gå tillbaka, säger Lagrådet, och det säger också jag.

Jag är inte på de anklagades bänk, Lennart Värmbys. Ni presenterar ett förslag, och jag har precis som Lagrådet kritiska synpunkter på detta förslag. Kom tillbaka med ett bättre förslag så kan vi diskutera det.

Anf. 23 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Jag tolkar Eva Flyborg på det sättet att det finns brister med certifikaten men att Folkpartiet i princip är berett att köpa själva affärsidén, om man säger så.

När det gäller återremissen från Lagrådet var det en miss. Man hade inte seriekopplat lagförslaget med andra lagstiftningar som berörs, handel med värdepapper, skatteregler och sådant. Men det är mer eller mindre en transportsträcka att inlemma den i den delen. Det gäller här själva grundidén.

Eva Flyborg tog också upp kritiken mot användning av fossilbränslen. Göteborgs Energi har tryckt på mycket hårt för att just kraftvärme oavsett bränsle, i detta fall naturgas, ska likställas så att det blir effektivare. Eva Flyborg kommer väl från den valkretsen.

Det är samhällsekonomiskt och miljömässigt bra om man nu ändå har naturgas att inte bara elda för värme eller kondenskraftproducerad el. En sådan förändring har vi också med i propositionen. Det gör att vi i det befintliga systemet likställer exempelvis naturgasen.

Därmed skapar vi en effektivisering inom befintliga ramar som tränger ut smutsigare kolkraft från Danmark och Tyskland. Även det måste väl ändå Folkpartiet bejaka, hoppas jag.

Anf. 24 EVA FLYBORG (fp) replik:

Fru talman! I den mån som befintlig naturgas ersätter olja och kol är det bättre. Det är inte bra, men det är bättre. Detta är dock, fru talman, egentligen en detaljfråga i hela den stora propositionen.

Faktum kvarstår, Lennart Värmbys. Ni lägger tillsammans med regeringen ett förslag där vi ska byta ut och fasa ut väl fungerande, lönsam, svensk, säker, miljövänlig kärnkraft mot smutsig import av olja, kol och gas.

Vi har tidigare i debatter bl.a. tagit upp statliga Vattenfalls härjningar i Tyskland. Man flyttar byar med människor, gravar, osv. för att bryta smutsig brunkol. Det är i verkligheten regeringens politik, inte drömmarna om saker som inte finns att ersätta kärnkraften med.

Detta är tyvärr en luftpastej av stora mått. En kärnkraftsavveckling är inte realistisk med den här bedömningen av t.ex. biobränslen och annat.

Anf. 25 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Så har då Socialdemokraterna, Vänstern och Centern lagt fram sin energiproposition. Den är ett diffust hastverk. Den är till för att låsa frågan inför valet. Den är ett maktpolitiskt redskap. Den är till för att möjliggöra olika regeringsbildningar och konstellationer efter valet.

Det är tredje gången Centern sviker kärnkraftsavvecklingen. För Vänsterns del är det andra gången.

Varför är det denna informationsordning? Varför läcker man ut detaljer i förväg utan att ge helheten så att propositionen presenteras i pressen på ett felaktigt sätt? Varför har man så bråttom? Borde inte Lagrådets anmärkningar ha åtgärdats?

Uranbrytningen innebär stora faror vad gäller både strålning och andra föroreningar. I Sverige ville vi inte ha uranbrytning. Vi sade nej till det i kommunala folkomröstningar. Uranbrytningen orsakar cancerfall i de länder vi importerar uran från.

När det gäller driften har vi dåligt underlag om säkerheten. Ingen ordentlig säkerhetsanalys är gjord sedan 1979. Nu tillsätts en säkerhetsutredning. Men borde inte den ha varit klar innan regeringen börjat förhandla med industrin?

Kravet på en ny utredning har funnits sedan 1988, då det visade sig att Oskarshamn 2 var mycket farligare än vad det borde vara. Risken för en härdsälta i kärnkraftverket Oskarshamn 2 är 25 gånger högre än ägaren Sydkrafts eget säkerhetsmål, och Barsebäcksreaktorn har låg säkerhet.

Varför har denna utredning dröjt så länge? Varför är den inte klar nu? Den ska vara klar den 1 oktober 2003. Det underlaget borde regeringen haft när den går in i detta.

Jag anser också att vi borde ha miljömått på kärnkraften. Hur många bequerelsekunder blir en kilowattimme upphov till? Hur många cancerfall i länderna som vi köper uran från ger en kilowattimme upphov till? Vi vet också att det är betydande strålning i normal drift. Avfallsfrågan är ännu inte löst.

Processen ger upphov till kritik. Egentligen är acceptansen avgörande och inte säkerheten. Vi är mycket kritiska till att regeringen, Centern och Vänstern har använt sig av möjligheten att avveckla med marknadsmekanismer.

Det har visat sig att just marknadsmekanismer är ett effektivt sätt att avveckla. Finansdepartementet har också fått ett brev från Vattenfall där man vädjar om att kärnkraftsskatten ska tas bort.

Man skriver: Om inte kärnkraftsskatten snabbt reduceras kommer den att leda till en förtida avveckling av ett eller flera kärnkraftsaggregat med påföljd att elpriserna stiger. Med kraftigt reducerad kärnkraftsskatt kommer den befintliga kärnkraften däremot att bli klart lönsam.

Regeringen, Centern och Vänstern hade alltså en väg att välja som verkligen skulle ha inneburit en avveckling. De valde att inte ta den. Varför?

Att ta bort kärnkraftsskatten förefaller vara regeringens öppningsbud till industrin tillsammans med Rosengrens uttalande om en avvecklings-tid på 30–40 år. Det skulle betyda en drifttid på ungefär 60 år. Det är en lång drifttid för en reaktor.

Dessa öppningsbud är inte signaler till avveckling utan till motsatsen. De är signaler till att kärnkraftverken lugnt kan göra sina renoveringar, eftersom de kommer att betala sig.

Skattens nuvarande nivå är ett resultat av en uppgörelse mellan Miljöpartiet, regeringen och Vänstern om en grön skatteväxling. Överväger regeringen, som näringsministern har antytt, att bryta den uppgörelsen?

Nyttillskottet är mycket viktigt. Här sätter man i propositionen en nivå på 10 terawattimmar i stället för 25 terawattimmar, som man borde ha satt om man följde EU:s rekommendationer för vad Sverige bör producera av förnybar energi år 2010. Man valde att lägga sig på mindre än hälften av det.

De 10 terawattimmarna kan dessutom täckas i stort sett av byte av bränsle i kraftvärmeverken. Enligt Energimyndigheten finns det 14 terawattimmar per år som kan täckas av bränslebyte.

Till år 2010 behövs alltså ingen tillkommande energi, utan de 10 terawattimmarna täcks av bränslebyte i kraftvärmeverk. Även om målet blir 15 terawattimmar till år 2015 krävs inga stora tillskott av ny energi.

För att byte av bränsle ska ske får inte skillnaden mot att elda med kol och olja i kraftvärmeverken bli för liten. Då finns risken att det inte sker ett byte.

Förutsatt att bränslebyte blir lönsamt som planerat kommer i stort sett ingen ny kraft till år 2010, eftersom bränslebyte blir det billigaste sättet och kan stå för omställningen ända upp till 14 terawattimmar.

För att få ett tillskott som kan täcka konsumtionsökningen och ersätta kärnkraft skulle alltså målet 25 terawattimmar ha behövts.

Nu väljer regeringen, Centern och Vänstern att ligga på en skamligt låg nivå för förnybar el, mindre än hälften av vad EU anser att vi bör ha. Sverige har tydligen backat helt från tankarna om att vara ett miljöföredöme i EU och lägger sig bak i svansen.

Om vi skulle ha avvecklat kärnkraften, som tanken var, hade vi behövt göra någonting åt energisystemet. Om kärnkraften ska avvecklas måste den ersättas med effektivisering, elanvändning och konvertering till förnybara energislag och miljöacceptabel elproduktionsteknik. Men grunden för en lyckad omställning är att marknaden fungerar. Det är A och O. Därför är det så anmärkningsvärt att regeringen inte visat någon lyhördhet för de signaler som tyder på att elmarknaden inte fungerar bra.

På producentsidan svarar endast tre kraftproducenter för nästan all produktion i Sverige, samtidigt som det finns betydande konkurrensfördelar för stora nationella producenter. På konsumentsidan är läget be-

drövligt. Det känner många till som har försökt byta elleverantör till sin privata lägenhet eller villa.

Problemet i ett nötskal är att de konsumenterna som använder mycket energi och vid fel tid, dvs. när det är kallt och systemet är hårt belastat, subventioneras av de övriga konsumenterna på elmarknaden. Det är faktiskt så. Det här är förklaringen till att nästan alla nybyggda hus utanför fjärrvärmenäten byggs med direktverkande elvärme: Installationen av direktverkande elvärme är mycket billig, och driften är billig, eftersom den felaktiga konsumtionen som blir följderna bekostas av övriga konsumenterna. Det här sker samtidigt som regeringen betalar ut dryga bidrag till dem som konverterar från direktverkande el till ett annat system. Det hela blir smått absurdistiskt.

På baksidan av valsekeln i kärnkraftsomröstningen stod det att man skulle förhindra direktverkande el i ny bebyggelse. Det är bra att Boverket nu får i uppgift att titta på det här, men visst borde man ha fått det för 22 år sedan! Visst är det anmärkningsvärt att det har dröjt så här länge! Hade vi ett effektivt marknadssystem så kanske det inte över huvud taget skulle behövas. Då skulle den här saken lösa sig ändå.

Trots att vi har en sådan imperfekt marknad gör Konkurrensutredningen bedömningen att konkurrensen fungerar bra. Lägg märke till brasklappen: förutsatt de institutionella förutsättningar som råder på marknaden.

Problemet är att de institutionella villkoren inte alls skapar förutsättningar för en omställning av energisystemet. Det saknas mekanismer som säkerställer balans mellan utbud och efterfrågan, och det har resulterat i att staten tvingas upphandla ytterligare kapacitet när det behövs.

För att marknaden ska fungera måste konsumenterna i mycket högre grad medverka i prisbildningen och handeln. Konsumenterna måste få riktiga prissignaler och kostnadsincitament. Det finns inte med nuvarande system över huvud taget. Omställningen måste naturligtvis innefatta timregistrerande mätning för konsumenterna på något sätt, i någon ända. Det måste också finnas ett incitament för investeringar, och sådana mekanismer saknas på den nuvarande marknaden.

Kjell Larsson har pratat om EU:s miljömål, och han har sagt om det att det måste finnas konkreta mål för att åtgärda ohållbara trender. Programmet måste vara skarpt, tydligt och uppföljningsbart, och det måste finnas mål och tidtabeller. Inget av detta gäller energipropositionen. Larsson har rätt, men inget av detta gäller denna proposition. Den är luddig, oklar, oambitiös och rentav skandalös både vad gäller kärnkrafts-avvecklingen och målen för förnybara energislag.

Vi hade velat delta i utformningen av propositionen, men det gick inte eftersom vi avkrävdes att acceptera att det inte skulle finnas något slutår för kärnkrafts-avvecklingen. Observera att det nu inte handlar om årtalsexercis längre. Nu handlar det om ”inget slutår”. Det är en avsevärd skillnad.

Av våra kontakter med industrin och kärnkraftsproducenterna har det framgått klart att utan slutår tror man inte på avveckling utan planerar fortsatt drift under lång tid, och det är vad som sker nu.

Vår slutsats är att avvecklingen är inställd. Den här propositionen, liksom många tidigare, går ut på att avföra frågan från dagordningen inför valet och underlätta för olika konstellationer för regeringsbildning.

Det är också därför som Vänstern och Centern snällt har anpassat sig till en icke-avveckling. Ytterligare en gång i raden är deras retorik bara retorik. Chansen till makt efter valet är det som har avgjort deras ställningstaganden.

Prot. 2001/02:87
22 mars

Remissdebatt

Anf. 26 LENNART VÄRMBY (v):

Fru talman! Man vet inte om man ska skratta eller gråta, Ingegerd, när man hör din litanian. 3–2 står det till Centern mot Vänsterpartiet i svek. Jag skulle vilja påstå att Miljöpartiet slår oss med hästlängder, för ni begår ett oavbrutet svek. Det är en himla tur för miljörelsen och andra att Centern och Vänsterpartiet vill smutsa sina händer med att försöka bygga en hållbar vägbank in i framtiden.

Hittills har vi kärnkraft och fossila bränslen som dominerar, framför allt fossila bränslen, i energiförsörjningen i världen och i Europa. Vi försöker nu bygga denna vägbank med de här certifikaten. Den idén kommer ju faktiskt från De gröna nere i Tyskland. Har ni inga förbindelser i er isolationism här uppe i Norden? Själva affärsidén kommer alltså från Tyskland.

När vi då försöker införliva detta för att öka andelen förnybart – man må kritisera andra delar av propositionen hur mycket som helst – har vi ju ingen hastighetsbegränsning, nedåt alltså, dvs. minst 10 terawattimmar eller minst 15 terawattimmar. I EU:s 25 terawattimmar förnybar el i Sverige ingick de outbyggda älvarna uppe i Norrland. Det är inte bara sportfiskarna som tycker att de är värda att bevara. Det finns alltså anledning att ha lite kritisk distans till EU:s direktiv ibland.

Certifikaten är ju det verkligt nya i den här propositionen. Jag skulle vilja höra klart och tydligt att själva affärsidén ändå tilltalar Miljöpartiet. Sedan må ni tycka att målsättningen är för klen och för mager.

Anf. 27 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Kärnkraftsavvecklingen i Tyskland har inte föregåtts av någon folkomröstning som har lovat kärnkraftsavveckling för 22 år sedan, som här i Sverige, så utgångspunkterna är ganska olika, måste man säga. Orsaken till att det över huvud taget blev något avtal är att De gröna ingår i regeringen där, och kärnkraftsbolagen insåg att om de inte gick med på någonting skulle det bli värre för dem än om de gick med på lite grann.

Vi har aldrig varit några starka anhängare av det tyska avtalet och har därför inte ansett att det borde vara en målsättning för Sverige att gå samma väg. Men det är ju klart bättre än det regeringen, Vänstern och Centern har åstadkommit i den här propositionen.

För övrigt vill jag gärna säga att detta att kärnkraften ersätts av kolimport från Danmark är rent nys.

Anf. 28 LENNART VÄRMBY (v) replik:

Fru talman! Vi vet ju inte om tyskarna blir först med att stänga sin sista reaktor eller om vi blir det. Vi har anammat en idé och ett upplägg om ett avtal. Vi ska sätta oss ned nu och resonera med berörda parter för att klara av den delen.

Om andelen förnybart i ett system ökar, minskar eller är konstant är ju inte ointressant. Jag vill återigen ställa min fråga till Ingegerd Saari-

nen: Är inte själva grundidén med de här certifikaten ett bra verktyg inför framtiden? Skulle ni inte, i stället för att gnälla och skälla, åtminstone kunna ge ett litet berömmande ord om att vi inte är helt dumpade och inte oavbrutet begår svek mot det förnybara? Vi ger ju här en verksam metod för att öka andelen förnybart. Visst är det väl värt en stjärna i boken och kanske förtur upp till pärlporten så småningom? Kan inte Ingegerd Saarinen säga någonting positivt utan bara komma med kritik?

Anf. 29 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Fru talman! Jag har nyss berättat hur det ligger till: Det finns inte alls några garantier för att det blir något förnybart före 2010 av det här. Det gäller då tillkommande energi för att ersätta kärnkraft. Den kan mycket väl ersättas i stort sett enbart av bränslebyten i befintliga kraftvärmeverk. Det är väl ingen hög ambition som ni då har för utbyggnad av förnybart, om det faktiskt inte blir någon utbyggnad alls.

Anf. 30 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag har begärt ordet av två skäl. För det första vill jag göra några påpekanden eftersom jag anser att Ingegerd Saarinen i det här fallet inte bara är en dålig lyssnare utan också har läst på dåligt. Ingen av oss som varit uppe och försvarat den här propositionen har sagt vad den svenska varianten av ett tyskt avtal möjligen skulle kunna tänkas innehålla. Vi vill inte skapa låsningar inför de diskussioner som vi ska gå in i. Ingegerd Saarinen lägger ord i munnen på oss, och det tolererar icke jag.

För det andra hävdar Ingegerd Saarinen att vi i och med framläggandet av den här propositionen avhänder oss möjligheten att använda marknadsmekanismen. Det enda som vi resonerar om i propositionen är att vi ska använda marknaden. Jag kan i och för sig förstå om Ingegerd Saarinen skulle kritisera att vi använder oss av marknaden. Det är ju något mer förvånansvärt att de andra s.k. borgerliga partierna har kritiserat oss för att vi använder marknaden, men det är en annan sak.

För det tredje skulle jag apropå det tidigare replikskiftet vilja fråga: Tycker Miljöpartiet och Ingegerd Saarinen att det är bra eller att det inte är bra att vi främjar förnybart i energisystemet genom att använda modellen med gröna certifikat?

Anf. 31 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Vi har varit med på idén om gröna certifikat. Denna idé är behäftad med åtskilliga problem, men vi har varit med på själva idén och hoppas att problemen skulle gå att bemästra i ett samarbete som vi då tänkte vara med i. Det blev inte något sådant samarbete, och problemen är som jag ser det inte bemästrade.

Vad gäller marknadsmekanismer har det i ett brev från Vattenfall visats att den effektivaste marknadsmekanism som vi nu har är kärnkraftsskatten. Björn Rosengren har förutskickat att den kan sänkas vid ett avtal med kärnkraftsindustrierna. Det är upprörande eftersom det är den enda hittills fungerande marknadsmekanismen för att avveckla kärnkraft.

Vi har också fått höra att det kan ta 30–40 år att avveckla kärnkraften. Vad kan man uppnå om man går in i en förhandling med ett sådant bud? Om avvecklingen tar 30–40 år kommer man att förbruka aggregatens hela livslängd. Det är ingen avveckling. Aggregaten har aldrig varit

tänkta att bli äldre än 60 år. Det var från början tänkt att de skulle ha en betydligt kortare livslängd. Hur kan ni kalla det för en avveckling?

Prot. 2001/02:87
22 mars

Anf. 32 ESKIL ERLANDSSON (c):

Fru talman! Jag tycker att det är bra att Ingegerd Saarinen ställer sig bakom modellen med gröna certifikat. Den återkommer till riksdagen inom en nära framtid, och jag hoppas att anslutningen till det lagförslag som då läggs fram kan bli stor. Det är viktigt att det finns en bred uppslutning bakom och acceptans av den idén.

Vidare måste jag upprepa, Ingegerd Saarinen, att vi inte har gått ut med några låsningar eller förutsättningar inför de diskussioner som vi hoppas ska komma till stånd. Lägg inte ord i munnen på oss! Läs inte fel! Ta på glasögonen, Ingegerd Saarinen!

Anf. 33 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Jag säger inte att ni har gått ut med några låsningar. Jag säger att ni har gått ut med vida öppningar mot kärnkraftsindustrin. Vad har ni för trumfess i ärmen när ni ska förhandla med den? Jag ser inget sådant.

Överläggningen var härmed avslutad.

Propositionen hänvisades till näringsutskottet.

Föredrogs och hänvisades

Propositioner

2001/02:93 till miljö- och jordbruksutskottet
2001/02:94 till skatteutskottet
2001/02:112 till finansutskottet
2001/02:118, 124 och 126 till justitieutskottet
2001/02:128 till bostadsutskottet
2001/02:131 till näringsutskottet
2001/02:146 till lagutskottet
2001/02:147 och 149 till justitieutskottet
2001/02:151 till arbetsmarknadsutskottet
2001/02:155 till justitieutskottet
2001/02:167 till näringsutskottet
2001/02:168 till finansutskottet
2001/02:169 till försvarsutskottet
2001/02:170 till konstitutionsutskottet

Skrivelser

2001/02:75 till konstitutionsutskottet
2001/02:114 till utrikesutskottet
2001/02:141 till trafikutskottet
2001/02:148 till lagutskottet
2001/02:152 till miljö- och jordbruksutskottet
2001/02:166 till socialutskottet
2001/02:171 till kulturutskottet
2001/02:172 till miljö- och jordbruksutskottet

Remissdebatt

Anf. 34 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Vi ska nu debattera kulturutskottets betänkande nr 10, som handlar om filmen. Film ger ju både dramatik och spänning. Alltifrån de första skakiga svartvita bilderna till dagens filmer med alltmer raffinerade tekniska inslag har den givit oss både förströelse och information. Filmen uppskattas också mer och mer som en egen kulturform, och Sverige har åter blivit ett intressant filmland.

Vi moderater ställde oss bakom filmavtalet när det antogs i riksdagen för ett par år sedan, ett avtal som bl.a. innebar satsningar på produktionsstöd, på lanseringsstöd och på visningsorganisationer.

Filmavtalet innehöll relativt utförliga bestämmelser för det publikrelaterade stödet. Flera av remissinstanserna var extra nöjda med den delen i avtalet eftersom de hoppades att de brister som då fanns skulle avlägsnas med det nya avtalet. Därför är det beklagligt att det trots allt har blivit stora problem med just det publikrelaterade stödet.

Filmavtalet ska gälla till årsskiftet 2004, varför det kan tyckas att vi bör vänta med en utredning till dess. Men vi moderater anser att det med tanke på de diskussioner som förekommit kring just det publikrelaterade stödet och de problem som finns runtomkring det inte kan vänta. Det är betydelsefullt att så snart som möjligt göra en utvärdering. Med de erfarenheter som vi i dag har kan vi få till stånd förändringar som undanröjer de värsta bekymren, så att vi får ett bra och ett bättre anpassat avtal.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1 under punkt 1 i detta betänkande.

Anf. 35 BOEL LINDÉN (v):

Fru talman! I betänkandet KrU10 tas filmen och framför allt filmavtalet från år 2000 upp. Vänsterpartiet anser att filmen är en jätte viktig kulturyttring, som näst efter musiken når flest människor. Filmen når också de unga, vilket är mycket viktigt. Den kan bland dem fungera som identitetsbildare och bidra med positiva normer och värderingar.

Sverige har haft den unika filmavtalsmodellen sedan början av 1960-talet, en modell där branschens olika aktörer är delaktiga. 2000 års filmavtal innebar en rad förbättringar, t.ex. att det inte längre finns någon högsta tillåtna gräns för andelen förhandsstöd i en films budget och att det inrättats en särskild nämnd med jämn könsfördelning – vilket är mycket bra för kvinnorna i den här mansdominerade branschen – som Filminstitutet anlitar när långfilmsstöd ska delas ut. Dessutom utdelas ett särskilt stöd till biografer på platser med mindre än 50 000 invånare, vilket gynnar glesbygden.

Problemen med 2000 års filmavtal, som bl.a. innebär att de publikrelaterade stödpengarna för denna avtalsperiod är slut, togs upp av Anne-Katrin Dunker. Dessa problem kunde faktiskt ha undvikits om Vänsterpartiets ursprungliga mycket utmärkta förslag om enbart förhandsstöd till film hade genomförts. Det skulle också ha inneburit att icke-

kommersiella och icke publikfriande filmer hade haft en större chans till statligt stöd än i dag.

Denna utveckling värnar vi i Vänsterpartiet, om vi inte ska ha ett Hollywood i Sverige, där säkra kassasuccéer och välkända skådespelare gör tämligen ointressanta och samhällskritiska filmer.

Det pågår mellan Kulturdepartementet och Filminstitutet kontakter som vi kan läsa om i betänkandet för att lösa problemet med att de publikrelaterade stödpengarna är slut. Låt oss se vad dessa samtal leder till innan vi förhastar oss. Låt oss också se vad kontrollstationsförhandlingarna resulterar i och slutligen vad hela utvärderingen av filmavtalet kommer fram till – detta med tanke på Moderaternas reservation om att de vill påskynda den här processen. Det är ju en väldigt viktig process att gå igenom utvärderingen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till vår reservation nr 4 under punkt 5, som handlar om en satsning på de nationella minoriteterna inom filmen.

Eftersom de nationella minoriteternas behov inte tillfredsställdes i samband med filmavtalet, bör det definitivt göras nu. Film är som sagt utmärkt som identitetsskapare och identitetsbildning hos framför allt de unga som filmen når. Därför vill vi ha medel utöver det som filmavtalet reglerar till de nationella minoriteterna.

Eftersom jag själv kommer från Västerbotten vet jag hur stort hatet och okunskapen är mellan olika folkgrupper, och detta bör vi verkligen stävja. Därför behövs också en satsning på bl.a. det samiska och torne-dalska resurscentrumet, som Vänsterpartiet yrkar i en motion. Detta tas också upp i vårt särskilda yttrande. Vi måste försöka lösa de här problemen, framför allt i Norrland.

Jag vill också påpeka att Kristdemokraternas reservation om att riksdagen ska gå in och definiera vad kvalitet är för något inte är bra. Vänsterpartiet delar helt utskottets uppfattning att riksdagen inte ska avgöra vad som är god respektive dålig kvalitet. Den konstnärliga friheten ska gå före.

Slutligen bör kortfilmen nämnas. Vänsterpartiet ser väldigt positivt på kortfilmens utveckling. Ett bra exempel är Paradisos verksamhet i Västernorrland, som vi såg. Den gynnar nya och unga filmskapare som så väl behövs inom den svenska filmen.

Anf. 36 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! Som kulturbärare är filmen unik i sitt gränsöverskridande. Den fyller också andra funktioner, som att påverka och förklara omvärlden, att roa, informera och även bidra till igenkännande och identifikation.

Film är också konst. För oss kristdemokrater är det därför en självklar utgångspunkt att filmen ska ges statligt stöd. Stödet har en viktig uppgift när det gäller att främja värdefull svensk filmproduktion men också att främja visning av värdefull film. Filmen har tidigare legat i skuggan av andra kulturyttringar. Och jag upprepar det som vi kristdemokrater många gånger har sagt här i kammaren, att vi är väldigt glada över att filmen i dag erkänns som en konststart.

För ett par år sedan ingick staten ett filmavtal – ett par ledamöter har redan varit inne på det – med Svenska Filminstitutet för att reglera det

statliga stödet till svensk film. Vi var positiva till att ett nytt avtal ingicks, eftersom det ger en god grund att stå på för svensk film.

Redan då markerade vi dock vikten av att riksdagen skulle få möjlighet att påverka avtalsinnehållet innan avtalet skrevs under. Jag tycker att det har framgått med all tydlighet bara av de inlägg som har gjorts här tidigare i dag att det är fler som nu tittar i backspegeln och tycker att det kanske skulle ha varit så här i stället. Det är bra att vi nu står inför en kontrollstation och kan börja fundera över vad som skulle kunna göras bättre under de år som återstår av avtalets giltighetstid. På det sätt som riksdagen stod inför fullbordat faktum var det omöjligt att påverka delar av avtalet eftersom hela avtalet i så fall måste brytas.

Regeringens sätt, herr talman, att ställa riksdagen inför ett redan förhandlat avtal är inte acceptabelt. Jag undrar: Är Socialdemokraterna verkligen nöjda med ett sådant förfarande?

Vår kritik har nu blivit extra angelägen eftersom flera brister i avtalet uppmärksammats. Det går inte att nöja sig, som Vänsterpartiet gjorde nyss, och säga att nu ska vi titta på det här. Man måste ju driva på i frågan. Jag utgår från att Vänsterpartiet driver på i den här frågan. Men så uppfattade jag det inte när jag lyssnade på det tidigare inlägget, utan att vi skulle titta och se. Här måste vi driva på!

Kontrollstationsförhandlingarna inleddes i januari 2002 mellan Kulturdepartementet och övriga parter, och det innebär att parterna har möjlighet att omförhandla avtalet.

Vi har också nåtts av att filmbranschen kräver att filmstödet ska omfördelas. Man har till Kulturdepartementet lagt fram förslag till förändringar av avtalet. Problemet är att det har beslutats att 50 miljoner kronor per år ska gå till ett s.k. publikrelaterat stöd. På grund av de senaste årens produktion av svensk film är pengarna redan intecknade under resten av avtalsperioden. Paradoxalt nog skulle man kunna säga att framgångarna därmed har blivit ett problem för filmbranschen. Det kan leda till en kris för produktion av ny film, och det var väl inte riktigt det vi hade tänkt oss.

Peter Hald, som är vice vd för Svenska Filminstitutet, har beskrivit situationen angående det publikrelaterade stödet. Det går också mycket väl att läsa om detta i betänkandet.

Det är nu av stor vikt att den uppkomna situationen får en lösning i den kontrollstation som nu pågår. Likaså måste frågan få sin lösning angående den begränsade möjligheten att etablera regionala resurscentrum i de tre länen Gävleborg, Jönköping och Östergötland som nu föreligger och som är ytterligare en negativ konsekvens av filmavtalets konstruktion. Den här frågan har Åke Gustavsson och jag diskuterat flera gånger här i kammaren.

Herr talman! Jag står naturligtvis bakom samtliga Kristdemokraternas reservationer, men vill här yrka bifall till reservation 8, punkt 10.

Statens Biografbyrå sätter åldersgränser på filmer som ska visas offentligt i Sverige. En film kan vara barn tillåten eller tillåten från 7, 11 eller 15 år. Beslutet om åldersgräns grundar sig på om framställningen kan vålla psykisk skada för den aktuella åldersgruppen. Dessa beslut kan överklagas av filmens producent till Kammarrätten. Vid ett flertal tillfällen under det senaste året har Kammarrätten ändrat Biografbyråns beslut och sänkt åldersgränsen på ett antal filmer.

Enligt lagen ska Kammarrätten vid beslut om åldersgränser för film samråda med såväl beteende- som filmvetare innan beslut fattas. Det har dock förekommit att beslut fattas utan samråd med någon med beteendevetenskaplig kompetens. Det här tycker vi kristdemokrater inte är acceptabelt.

Herr talman! Eftersom denna kompetens är avgörande för att bedöma vad som kan vålla psykisk skada för ett barn, vill vi se en översyn. Dessutom är det den juridiska expertisen som, om den är enig, kan fälla avgörandet oavsett rekommendationer från dem som är sakkunniga på området. Vi tycker att sakkunskapen tillmäts en alltför liten reell betydelse vid denna typ av beslutsfattande.

Till detta ska läggas att Våldsskildringsrådet i en rapport, dnr 3/2002, har tagit upp frågan att det kan finnas skäl att diskutera balansen mellan juridisk expertis, barnexpertis och filmexpertis vid Kammarrätten. Jag tror att det hade varit värdefullt om utskottet hade kunnat tillkännage för regeringen behovet av att se över lagen om granskning och kontroll av videogram i detta hänseende.

Det är vi vuxna, herr talman, som i alla hänseenden bär det fulla ansvaret för vad våra barn utsätts för. Vi har också skyldighet att göra allt för att ge våra barn en trygg och meningsfull tillvaro.

Anf. 37 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Den allra viktigaste konsten för oss – det var en fras som jag växte upp med. Lenin hade sagt det redan i början på 20-talet. Det är klart att vi som studerade film på den tiden, många år efter det att Lenin hade försvunnit, tog detta på mycket djupt allvar.

I den bergochdalbana som den östeuropeiska och den ryska filmen fick gå igenom på den tiden med olika stränga moment av censur och andra moment av liberalisering var det en sak som var mycket tydlig, att ekonomin var stadig. Det var inte pengarna som bestämde vad som hände med filmen.

Sedan hamnade jag i västvärlden, i Sverige, som flykting. Jag upptäckte mycket snabbt den fantastiska konstruktion som Harry Schein hade kommit på, nämligen filmavtalet.

Jag vill nu, så många år efteråt, än en gång berömma honom för den otroliga insats han gjorde då. Han skapade en oas med ekonomiska resurser för filmen som inte kom vare sig direkt från de påtryckande kommersiella intressena eller direkt från staten. Detta var ett skyddat område, och där fanns det alltid pengar för den fantastiska svenska filmen.

Kom ihåg att vi befinner oss i en av världens rikaste filmkulturer. Vi som politiker har vissa skyldigheter gentemot det.

Varför berättar jag den här historien? För att understryka att det är mycket trist att ett nytt filmavtal som verkade skapa mycket goda förutsättningar för filmen så snabbt stöter på svårigheter, inte därför att den svenska filmen inte går bra utan därför att den svenska filmen går mycket bra. Publiken går på bio och konsumerar svensk film.

Därför har vi i Folkpartiet anslutit oss till reservation 1 under punkt 1 och krävt en utvärdering av filmavtalet. Visst, det finns en kontrollstation, och diskussioner pågår, men detta är så allvarligt!

Man hade skapat ett nytt avtal. Man trodde att man hade löst problemet. Just efter det att avtalet kom i gång kom också en hel rad mycket

goda filmer. Sedan hamnade man i en ekonomisk kris igen just därför att det hade varit så bra.

Jag vill också mycket snabbt tala om någonting som inte finns i betänkandet. Jag fick häromdagen en skrift som heter *Att vara eller icke vara filmare – det är frågan*. Den är skriven av Muammer Özer, en turkisk regissör som sedan länge är bosatt i Sverige. Den bär underrubriken *Den förlorade generationen*. Det gäller de mycket stora svårigheter som filmare från andra kulturer som bosätter sig i Sverige stöter på.

Detta är en lång och mycket trist historia. Jag måste bekänna att jag som filmvetare när jag kom till Sverige stötte på det största motståndet mot mitt inträde i yrkeslivet bland filmvetare.

Jag tycker att vi en gång till borde diskutera inte bara de nationella minoriteterna utan alla minoriteter – de nya minoriteterna och alla kulturer som i dag skulle kunna samverka och ge en otrolig skapandekraft till den svenska filmen. Kom ihåg att Miloš Forman kom till Sverige 1968, men han stannade inte.

Jag rekommenderar också varmt mina vänner i kulturutskottet att noggrant läsa Bertolt Brechts dialoger från exilen. Det är en beskrivning av Sveriges sätt att ta emot kunskap från andra länder. Den är blodigt bitter.

Anf. 38 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till två reservationer: reservation 5 och reservation 6. Miljöpartiet kommer sedan att rösta med flera andra reseranter som vi tycker har kloka synpunkter.

Vi i Miljöpartiet tycker att detta visar att det finns anledning att under avtalsperiodens gång göra speciella extrasatsningar inom filmområdet.

Den förda politiken har haft stor succé. Det kan vi verkligen säga. Men det gäller inte på jämställdhetsområdet. Det finns fortfarande ett alarmerande underskott på svenska kvinnliga filmskapare. Nu har jag hört att de inte vill bli kallade för ”kvinnliga filmskapare” utan rätt och slätt ”filmskapare”, de också. Men faktum är att såsom stöden ser ut fungerar de inte könsneutralt. Jag tror att det skulle behövas en översyn av förutsättningarna för kvinnliga filmskapare att få ökade möjligheter att jobba fram manus och idéer.

Filminstitutet har i sin budget för år 2002 ansökt om ökade medel för fortsatt utbyggnad av regionala resurscentrum. Det visar på den fantastiska succén. Det visar att det verkligen finns önskemål i landet om att bygga ut och satsa. Det finns många duktiga unga människor som vill satsa och som vill jobba med film.

Från riksdagens sida har vi sagt att genom att ge unga människor de här möjligheterna ger vi dem också redskap till att skapa motbilder till det kommersiella flöde som formligen vräks över oss varje dag.

Jag har stor sympati för att fortsätta att diskutera kvalitetsbegreppet, men jag tror inte att riksdagen ska avgöra vad kvalitet är. Jag tycker att det är en fråga som ska hållas levande hela tiden. Självklart ska riksdagsledamöter vara med och föra den diskussionen, men det kanske inte ankommer på riksdagen att fatta beslutet. Det är ju inte ett enskilt beslut som ska fattas, utan det är en levande fråga. Vi skulle kanske riskera att det inträder någon form av stagnation.

De nationella minoriteternas behov aktualiserades aldrig när filmavtalet skrevs. Det innebär att de helt enkelt inte har kommit med. Det är faktiskt fullt möjligt för riksdagen att inom ramen för gällande avtal ge extra medel för filmkulturella satsningar, t.ex. genom att ge medel till Kulturrådet för en sådan satsning. Den nya riksdagen borde kunna lägga fram ett sådant förslag i höst, tycker jag.

En riktigt kreativ regering borde kunna lägga fram ett förslag om detta redan i vårbudgeten. Man kunde t.ex. ge 2 miljoner kronor till projektet Film i Sameland och Tornedalen så att det ska kunna förverkligas. Filminstitutet har redan gått in och begärt detta för den budget som vi tog ställning till i höstas, men det finns möjligheter för oss att gå in under våren. Det projektet är klart. Man kan sätta i gång. Miljöpartiet kommer i alla fall att lägga in dessa två miljoner i sitt förslag till vårbudgeten. Så får vi se vad vi kan få för stöd för det.

Jag vill till sist säga några ord om förslaget om en utvecklingsfond för fria filmare, som vi har diskuterat här i riksdagen under många år. Nu avslås den motionen genom att man säger att den utredning som motionen anknuter till inte längre är aktuell. Jag tycker att det är ärligt sagt. I tidigare avslag har det hetat: Regeringen *funderar* på utredarens förslag. Det har ju regeringen egentligen aldrig gjort, utan regeringen har ansett att det finns andra sätt att utveckla filmfrågorna.

Miljöpartiet anser fortfarande att en utvecklingsfond för fria filmare ska inrättas. Den har ett behov att fylla i samhället. Vi menar att det kanske kan bli en filmfond till hösten – vi vet ju inte hur riksdagen kommer att se ut då. Vem vet? Förslaget behöver inte utredas, för utredningen har varit klar i åtskilliga år.

Anf. 39 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Jag har en fråga till Ewa Larsson. Många gånger när vi tidigare har diskuterat filmpolitik har vi också berört frågan om kvalitetsbegrepp och huruvida riksdagen ska lägga sig i, som några vill uttrycka det. Kristdemokraterna driver frågan att riksdagen bör vara intresserad av detta. Det är precis det ställningstagandet vi skriver om i vår motion, att vara intresserad av detta. Bidragsgivningen bygger ju just på kvalitetsbegreppet, det står uttryckligen i filmavtalet. Det måste man ha klart för sig innan man går in i den här diskussionen.

Vi säger väldigt klart i vår motion att det här med kvalitetsbegreppet inte handlar om att gå in och peta och säga att det här är kvalitet. Men det var ju så att när det här avtalet antogs, när utredningen hade gjort sitt med P O Enquist i spetsen, fanns det väldigt många i branschen som var förvånade över att kvalitetsbegreppet inte fanns med. Det hade funnits med tidigare, men nu gjorde man ett avsteg. Man ville så att säga själv ta upp frågan. Den var väldigt viktig. Då blir min fråga till Ewa Larsson: Om man tänker sig att ha den utgångspunkten, alltså att riksdagen är intresserad av detta, är inte då t.ex. jämställdhet en viktig kvalitetsfråga?

Jag är förvånad över att det finns partier som driver den frågan på annat håll men inte t.ex. när det gäller kvalitet i film. Det skulle vara omöjligt att diskutera i riksdagen. Det är ju det vi pratar om. Kvalitet är många delar. Det är inte att peka med hela handen och säga vad man ska tycka i det enskilda läget, utan det är att uppmuntra den fria konsten. Det tycker vi är väldigt viktigt, och det står i vår motion. Den ska man läsa.

Anf. 40 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Vi diskuterar kvalitetsbegreppet här nu, eller hur? Precis som kristdemokraterna vill har de via sin reservation fört upp frågan till en diskussion här i kammaren. Däremot har ni inte riktigt sagt vad ni menar med kvalitet. Jag tror inte att vi menar samma sak.

Nu fick jag höra att Gunilla Tjernberg anser att jämställdhet är en kvalitetsfråga. Det tycker inte Miljöpartiet. Miljöpartiet tycker att jämställdhet är en rättighet som är självklar i det här samhället och att det är skamligt att vi inte har kommit längre i jämställdhetsarbetet. Det har ingenting med kvalitet att göra. Det är en självklarhet i ett samhälle. Dit har vi inte nått beroende på de cementerade patriarkala strukturer som vi lever i. Det är lång väg kvar. Men det har inte med kvalitet att göra för oss.

Jag tror att det vore direkt skadligt om riksdagen fastställde vad som är kvalitet. Men diskussionen om vad som är kvalitet, den ska ju föras – här och på andra ställen – och hållas levande hela tiden. Därom är vi helt överens.

Anf. 41 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Herr talman! Den här diskussionen fördes första gången när riksdagen skulle besluta om avtalet. Då var vi väldigt angelägna om att ordet kvalitet skulle finnas med även i betänkandet. Vi vill också att riksdagen ska kunna vara med och diskutera den frågan.

Det är ju så att när riksdagen diskuterar en sådan här fråga tror jag, och är övertygad om, att det också visar hur viktig frågan är när branschen själv sedan ska fatta beslut och arbeta med filmfrågor utifrån en nära verklighet. Frågan är viktig för branschen själv såväl som för riksdagen.

Jag nämnde jämställdhet som ett exempel. Vi har inte ens sagt i vår motion vad som är kvalitet, utan vi vill att det ska diskuteras av riksdagen. Det är det som vår motion handlar om. Jämställdhet skulle i en sådan diskussion kunna vara en viktig fråga som även berör kvalitet. Det var ett exempel som jag tog, och det måste vi också kunna göra. Det skulle kunna finnas där, men det var det diskussionen skulle kunna mynna ut i. Jag tror att det är väldigt viktigt att riksdagen vågar ta i det här. Det är det vi kristdemokrater vill.

Anf. 42 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Detta exempel visar att kvalitet kan tolkas på väldigt många olika sätt. Jag har svårt att förstå att kristdemokraterna envisas med att säga att riksdagen skulle vara med och diskutera det filmavtal som riksdagen hade att ta ställning till. Det var ju framförhandlat tillsammans med branschen. Riksdagsledamöter kan inte gå in och förhandla med branschen.

Nu var ju inte alla inom branschen med hela vägen. Videobranschen har valt att stå utanför. Det här kanske var det sista avtalet som vi hade möjlighet att ha en så stor sammanslutning kring. Det kanske blir som kristdemokraterna vill nästa gång, att det blir en rent statlig filmpolitik. Jag tycker att det är olyckligt. Jag tycker att det har varit bra att man har kunnat ha ett samarbete med branschen. Jag tycker att det var bra att man

efter mycket vånda ändå lyckades få till stånd det filmavtal som vi lever under i dag.

Prot. 2001/02:87
22 mars

Anf. 43 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Den huvuduppgift som den svenska filmpolitiken har är ju faktiskt ytterst att främja produktion och distribution av svensk kvalitetsfilm.

Efter att ha lyssnat på den debatt som har varit hittills ska jag göra några markeringar. För det första är det så att med 2000 års filmavtal fick filmpolitiken en ordentlig kick. I dag finns det mer pengar än någonsin tidigare till film. Produktionsnivån är fortsatt mycket god. År 2001 hade mer än 20 svenska filmer premiär. I år ser det ut att bli ungefär lika många.

Hur utvecklingen blir åren därefter kan vi naturligtvis inte säga. En del har varit bekymrade och tror att det kommer att bli dåligt. Jag vågar mig ändå på gissningen att det kommer att ligga på ungefär de 20 filmer som vi har haft tidigare under avtalsperioden. Det menar jag är ett mycket bra resultat, dels naturligtvis för svensk filmpolitik, men framför allt för de duktiga människor, de duktiga konstnärer, som arbetar och skapar film.

Det är väl egentligen filmen som tillsammans med musiken är den konstart som når flest människor, inte minst när det gäller unga människor och deras kulturupplevelser. Därför är det också en viktig del av en samhällelig politik för barn och ungdomar. Barn och ungdomar måste vara en prioriterad grupp också inom filmpolitiken – liksom de är det för kulturpolitiken som helhet.

Dessutom är det ju så att filmen många gånger förenar kulturpolitiska och näringspolitiska intressen på ett unikt sätt. Samtidigt är det den kulturyttring som kanske är mest styrd av kommersiella marknadsmekanismer, och det ställer naturligtvis krav på oss politiker att se till att alla får tillgång till film av god kvalitet – därav kanske en del av den här tidigare kvalitetsdiskussionen.

Det är faktiskt på det sättet att alla inte har samma möjligheter att se på film. Skillnaden i det avseendet är stor mellan glesbygden, och kanske framför allt huvudstaden. De stora filmpremiärerna förlägger man till storstadsområdena. Några veckor senare kommer filmerna ut till glesbygden.

I det sammanhanget är det värt att notera att man redan i år på ett tiotal biografer i Sverige kommer att lansera digitala hus, eller e-bioprojekt, som innebär att man med hjälp av elektronisk teknik kan ha premiär i Grängesberg eller i Kiruna samma kväll som det är premiär i Stockholm. Det är unikt. Det är mycket positivt. Det betyder mycket för den geografiska jämlikheten, och jag är glad över att exempelvis Framtidens kultur på ett så positivt sätt har stöttat denna utveckling.

Detta gäller distributionen. Samtidigt är det viktigt att stimulera produktionen. Här har de regionala filmcentrumen, resurscentrumen, diskuterats. Lysande stjärnor i det fallet är exempelvis Film i Väst. Filmpool Nord är ett annat exempel.

Men det stöd som går till de regionala resurscentrumen är inriktat just på att det ska kunna användas för barn och ungdomar för verksamheter på filmområdet, videoverkstäder, skolbio och liknande, men också för

Film

fortbildning av lärare och personal. Att det ska gå till något slags allmänt stöd för produktion är långtifrån en huvuduppgift. I viss begränsad utsträckning kan det göra det. Men jag vill också här betona att avsikten är att man framför allt ska rikta in sig på barn och ungdomar.

Anne-Katrine Dunker och Ana Maria Narti var inne på utvärdering av filmavtalet som ska redovisas nästa år. Det nuvarande avtalet sträcker sig som alla vet fram t.o.m. år 2004, och jag förutsätter att en sådan utvärdering sker innan avtalstiden är slut. Inom Filminstitutet tittar man bl.a. på det. Samtidigt pågår, som alla vet, dessa kontrollstationsdiskussioner mellan parterna. Det publikrelaterade stödet diskuteras med stor sannolikhet vid dessa överläggningar.

Jag vill erinra om att för att man ska kunna ändra någonting i avtalet måste alla parter faktiskt vara överens. Det räcker inte med att en del går ut och säger att staten ska gå in med mer pengar och att man därmed ska klara detta. Det är att göra det lite för enkelt för sig. Jag vill understryka att alla parter har ett ansvar för att filmavtalet uppfylls. Detta är något som ligger på parterna själva att hantera.

Apropå diskussionen om kvalitet som fördes för en stund sedan kan jag säga att jag kan hålla med Ewa Larsson i detta resonemang. Kvalitet är självklart både komplicerat och mångtydigt. Jag tycker inte att vi i riksdagen ska fastställa vad som anses vara god och dålig kvalitet i dessa avseenden. Det får Filminstitutet och de som har den professionella kunskapen inom området hantera. Man kan diskutera kvalitet på många sätt. Det kan handla om teknisk kvalitet och konstnärlig kvalitet. Vi vet att begreppet kvalitet och tycke och smak dessutom förändras över tiden. Jag är faktiskt lite rädd för att politiker ska gå in och klampa alltför mycket i sådana sammanhang.

Några talare var inne på de nationella minoriteterna. T.ex. Vänsterpartiet tar upp dem i sin reservation. Jag ska gärna hålla med om att det är en viktig fråga. Jag förmodar att denna fråga och andra kommer att tas upp vid utvärderingen av avtalet. Boel Lindén var inne på det. Jag vill bara i detta sammanhang påpeka att riksdagen faktiskt redan för innevarande år har fattat beslut om att satsa 7 miljoner kronor på nationella minoriteters språk och kultur. Det finns ingenting som hindrar att dessa pengar också kan användas för den konstnärliga yttring som filmen utgör.

Jag vill säga några ord till Ewa Larsson om utredningsförslaget om fria skapare osv. Det framkom inte, och det är därför som jag vill göra en kommentar, att filmavtalet faktiskt innehåller bestämmelser om stöd till produktion av långfilm, barn- och ungdomsfilm samt dokumentärfilm. Inom ramen för filmavtalet finns det faktiskt ett utvecklingsstöd som omfattar projektstöd till manusförfattare, producenter och regissörer, växthusverksamhet för unga filmskapare, stöd till fortbildning för etablerade filmskapare samt företagsstöd till oberoende producenter.

Även om man kan ha synpunkter på detta har detta faktiskt, i förhållande till tidigare, inneburit en kraftig resursförstärkning. Men det är klart att vi aldrig är nöjda. Hade vi varit nöjda hade vi möjligen inte ägnat oss åt kulturpolitik.

Jag vill säga något om att Kristdemokraterna vill ha en översyn av lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram. Våldsskildringsrådet har i ett par rapporter påtalat att det kan finnas skäl för rege-

ringen att på något sätt agera i frågan. Som framgår av betänkandet kommer regeringen noga att överväga behovet av att lagen om granskning och kontroll av filmer och videogram ses över i detta hänseende.

Monica Green har väckt en motion i vilken hon påtalar vikten av att även de minsta barnen får tillgång till ett utbud av kvalitetsfilm som kan visas över hela landet. Jag vill understryka att det är viktigt att den Knat-tebio i klubbform som finns och att den verksamhet som har funnits kring Barnens biokontrast kan utvecklas och att det sker i samarbete med folkrörelser som Unga Örnar, Folkets Hus och Våra Gårdar, för att nämna några exempel. Jag tycker också att det är angeläget att Filminstitutet uppmärksammar detta i ökad utsträckning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget till riksdagsbeslut i betänkandet.

Anf. 44 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Jag tror att Åke Gustavsson känner till att Miljöpartiet känner till att det finns ett utvecklingsstöd inom gällande avtal för fria filmare. Miljöpartiet var med och förhandlade om denna proposition, eller hur? Men Miljöpartiet tycker helt enkelt inte att detta räcker till. Vi vill ha mer. Och vi har råd med det.

Min fråga till Åke Gustavsson är: Anser Åke Gustavsson att projektet Film i Sameland och Tornedalen ska vänta till efter 2004, tills det nya avtalet kommer, för att kunna sätta i gång med sin verksamhet som är klar att sätta i gång redan nu? Vi i Miljöpartiet föreslår att man ska ge dem extra medel vid sidan om som kan fördelas t.ex. via Kulturrådet eller via något annat organ.

Anf. 45 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis lätt att säga att man vill ha mer pengar till denna verksamhet. Samtidigt försökte jag i mitt anförande påpeka att den satsning som har gjorts innebär en mycket kraftig resursförstärkning, framför allt från statens sida. Sedan får vi återkomma till hur det ska bli framöver.

När det gäller projektet Film i Sameland och Tornedalen har jag ingen anledning att ha synpunkter på hur myndigheter, Kulturrådet, ska prioritera pengarna för satsningar på språk och kultur för de nationella minoriteterna. Jag har försökt att peka på att det finns möjlighet att den vägen vara med och stödja dessa projekt.

Uppriktigt sagt, beträffande kvalitet på film som man ska satsa på – jag tror inte att Gunilla Larsson heller vet så mycket om det – tycker jag inte att vi ska vara smakdomare i detta avseende. Det finns de som kan göra detta bättre än både Ewa Larsson och jag.

Anf. 46 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag noterade att Åke Gustavsson kallade mig för Gunilla Larsson vid något tillfälle. Det kanske är svårt med kvinnonamn. Men Ewa Larsson anser att projektet Film i Sameland och Tornedalen ska få sina 2 miljoner kronor öronmärkta. Det innebär alltså mer pengar utöver de medel som vi redan har tillskjutit.

Film

Anf. 47 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Herr talman! Om jag sade fel namn så är det illa. Ewa är ju ett kvinnonamn som alla vet.

I övrigt har jag ingen kommentar.

Anf. 48 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! Jag kan säga att jag delar många av Åke Gustavssons beskrivningar och ställningstaganden när det gäller värdet av att vi i dag har så många kraftfulla producenter av film och att vi har fått fram så mycket värdefull svensk film. Där delar jag Åke Gustavssons beskrivning tidigare.

Jag skulle vilja ta upp en annan fråga. För ganska precis ett år sedan diskuterade Åke Gustavsson och jag den fråga som rör de tre regioner som i dag står utan regionala centrum, där man så att säga inte har klarat av detta beroende på att man har resursbrist. Det har inte räckt med pengarna från Framtidens kultur för att bli de starka regionala resurscentrum som man egentligen skulle klara av. Vid det tillfället var Åke Gustavsson och jag också överens. Han hänvisade då till de kontrollstationer som vi i dag ser.

Med tanke på att vi nu är där i dag vill jag fråga Åke Gustavsson på vilket sätt Socialdemokraterna och Åke Gustavsson driver denna fråga. Jag utgår från att ni har större möjligheter att driva frågan på ett annat sätt än ett oppositionsparti. Vid denna tidpunkt för ett år sedan hade Åke Gustavsson fört samtal i Jönköping men hänvisade till dessa kontrollstationer.

Detta skulle jag vilja att Åke Gustavsson kommenterar, så att vi får veta att denna fråga är central även för socialdemokraterna i riksdagen.

Anf. 49 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Jag vill inte föra en debatt här i kammaren om Jönköpings län ur denna synvinkel. Däremot kan jag föra en debatt rent principiellt.

Jag tycker att det ur statlig synpunkt är angeläget att stödja och stimulera uppkomst och verksamhet när det gäller de regionala resurscentrumen. Jag har tidigare redovisat det statliga stödets inriktning utifrån regleringsbrevet.

Det är inte upp till staten att tala om för en region om den ska etablera ett regionalt filmcentrum och bedriva verksamhet där. Det måste regionen själv få avgöra. Vad staten kan göra är att stödja och stimulera. Det är vår uppgift.

Anf. 50 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Även på den punkten är Åke Gustavsson och jag helt överens. Statens uppgift är att stödja och stimulera. Därom råder inget tvivel.

För att framställa frågan som principiell kan jag säga att jag frågade om staten har ett ansvar för att stödja och stimulera de regionala resurscentrum som vi vill ha i hela landet. Åke Gustavsson och jag vet att det i dag finns tre län som inte klarar det. Det är anledningen till att jag nämnde namnet på ett av länen. Det är helt klart så att det är hela landet vi talar om, men de andra regionerna har ju redan kommit i gång.

Jag är ändå inte riktigt nöjd med Åke Gustavssons svar. Jag fick inte klart för mig om, och i så fall på vilket sätt, Socialdemokraterna driver frågan vidare. Jag skulle gärna vilja veta att så sker. Jag tror att det är viktigt även för de regionala centrumen att få höra detta.

Prot. 2001/02:87
22 mars

Film

Anf. 51 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Jag kan inte göra mycket åt att Gunilla Tjernberg inte blir nöjd. Jag vet inte vad jag ska göra för att tillfredsställa henne.

Möjligen kan jag säga att vi centralt bara kan stödja och stimulera. Det har tagit sig uttryck i detta riksdagsbeslut. Av respekt för den regionala självstyrelsen – för landstingen och för regionala institutioner – kan vi inte gå in och peka med hela handen. Vi ska inte göra det. Jag vill inte leva i ett sådant samhälle.

Det är regionerna själva som avgör om de vill säga ja eller nej till detta, även om vi stöder och stimulerar. Det är upp till dem själva att avgöra.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

6 § Radio- och TV-frågor

Radio- och TV-frågor

Föredrogs

kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU11

Radio- och TV-frågor.

Anf. 52 JAN BACKMAN (m):

Herr talman! Än en gång får vi här i kammaren möjlighet att debattera radio- och TV-frågor. Denna gång rör det sig om ett rent motionsbetänkande, där de flesta synpunkterna är väl kända sedan tidigare.

Public service-företagen SVT, SR och UR lever sedan årsskiftet i en ny fyraårig tillståndperiod, där villkoren formulerades av riksdagsmajoriteten våren 2001. Ansvar för verksamheten ligger därför hos programföretagens styrelser, och en del av de synpunkter vi moderater framfört i motioner, reservationer och särskilda yttranden får väl ses som våra inledande ställningstaganden inför nästa tillståndperiod.

Vi vill allra först poängtera att den aviserade parlamentariska kommittén måste tillsättas snabbt och med direktiv som tillförsäkrar kommittén minimala inskränkningar i uppdraget och innebär att den får bästa möjliga arbetsförutsättningar. Inte minst den snabba tekniska utvecklingen gör att man måste få jobba förutsättningslöst. Det förändrade medielandskapet kommer också att kräva stor uppmärksamhet när det gäller både utformningen av och innehållet i radio och TV-verksamheten.

Vi har i vårt första särskilda yttrande i detta betänkande angett vilka utgångspunkter vi anser ska vara vägledande. Det handlar om att vi anser att *public service* ska ses som ett komplement till den fria mediestrukturen. Vi tillmäter TV-tittarna förmågan att med hjälp av fjärrkontrollen kombinera sin egen TV-meny. Då bortfaller, menar vi, argumentet att SVT måste erbjuda alla typer av program. Uppdraget kan i stället beskri-

vas som att *public service* ska innehålla program som innehålls- och kvalitetsmässigt kompletterar det övriga medieutbudet.

Vi påpekar också i det särskilda yttrandet att de kulturinstitutioner som i dag ryms inom SVT och SR, dvs. Radiosymfonikerna, Radioteatern och SVT Drama, ska ges möjlighet att fortsätta att fungera i nya organisationsformer.

Herr talman! I den mediasituation som vi kan förvänta oss inom några år kommer de nuvarande *public service*-företagen likt dinosaurier att förvirrade titta sig omkring och finna att de inte passar in. Det är därför vi i vår reservation nr 1 under punkt 2, som jag yrkar bifall till, föreslår att de delar av SVT och SR som inte passar in i det nya landskapet ska säljas ut, gärna med inslag av ett folkligt spritt ägande. Effekten skulle bli friare företag med bättre möjligheter att säkra en långsiktig finansiering och klara sin egen utveckling, och de skulle få ökade möjligheter att knyta allianser.

Utbildningsradion – UR – föreslår vi ska säljas ut i sin helhet. Sommaren 2001 konstaterade medieprofessorn Kent Asp att UR ägnade två tredjedelar av sin programtid åt folkbildning och bara en tredjedel åt utbildning. Denna obalans uppmärksammades i arbetet med det nu gällande sändningstillståndet, som därför poängterar att UR i högre grad ska koncentrera sin insatser på utbildningsprogram.

Eftersom vi anser att den utveckling som pågår på distansutbildningsområdet medför att det snart finns en fungerande marknad med plats för både TV-programmen, webbsidorna och UR:s förlagsverksamhet finner vi det naturligt att UR får nya ägare. Mycket av den verksamhet som UR bedriver i Sveriges Radios kanaler kan på ett naturligt sätt inrymmas inom ramen för SR:s sändningsvillkor, där också folkbildningsaspekten påpekas, och kanske rentav ges ökad radiomässighet. Den präglas enligt min uppfattning just nu av en viss förnumstighet i sina uttrycksformer.

Herr talman! Låt mig också kort och utan yrkanden beröra några av våra övriga reservationer. Med den förändrade mediasituation som vi förutser bortfaller alla argument för att bibehålla den nuvarande TV-avgiften. Det är olyckligt att den utredning som pågår om ändringar av lagen om TV-avgift inte fått möjlighet att göra en allsidig genomlysning av hur *public service* ska finansieras. Vi anser att skattefinansiering borde ha funnits med som ett av huvudalternativen i direktiven. Då jämför vi den *public service* vi förordar med annan verksamhet som befinns omistlig för allmänheten och som därför ska finansieras med skattemedel.

Den lagstiftning som reglerar uttaget av TV-avgift, nämner vi i en annan reservation, har blivit förbisprungen av den tekniska utvecklingen. Den konstruktion som finns i dag, där det kan utgå TV-avgift på vissa datorer, kan inte försvaras i längden. Hur ska det gå när vi om några år kan se TV-program i mobiltelefonen? Ska alla med mobiltelefoner då avkrävas TV-avgift också för telefonen?

Ola Karlsson kommer längre fram i debatten att tala om vårt ställningstagande när det gäller Teracom.

Slutligen, herr talman, vill jag också peka på att utskottet gör sina sedvanliga uttalanden om både SVT:s programtextning och uppläsning av textremsan. Av de nu gällande sändningsvillkoren framgår att minst

50 % av alla program med svenskt ursprung som sänds för första gången ska vara textade vid utgången av tillståndsperioden och att det ska vara ett mål för företaget att kunna erbjuda uppläst textremsa under tillståndsperioden.

Låt mig slå fast att detta för oss moderater bara är etappmål. Vi anser att den snabba utvecklingen på det tekniska området som pågår borde göra det möjligt för SVT, alldeles oberoende av hur digitaliseringen fortskrider, att uppfylla högre ställda mål ganska snart.

Anf. 53 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Herr talman! Det låter alltid så roligt när herr talman säger L Bjälkebring. Jag kanske ska förtydliga att L står för Lundmark, om det är någon som undrar över det.

Herr talman! *Public service*, en radio och TV i allmänhetens tjänst, är en viktig hörnsten i en demokrati, en demokrati som tar ansvar för breddad yttrandefrihet, mångfald, kultur men också för förströelse och underhållning. Det är djupet, bredden och finansieringen som gör en radio och TV i allmänhetens tjänst till just *public service*, en radio- och TV-verksamhet som tjänar det gemensammas bästa och står fri gentemot olika politiska och ekonomiska särintressen.

Public service är då SVT, UR och Sveriges Radio. De ska göra program av hög kvalitet som är tillgängliga och begripliga för alla, oavsett ålder, kön och etnisk eller kulturell bakgrund. De ska spegla olika grupperns verklighet. Den regionala verksamheten är också mycket viktig. En ambition ska vara att arbeta interaktivt, så att allmänheten inte bara blir mottagare av program utan även kan påverka innehållet och därigenom bidra till ett varierat programutbud och en vidgad dialog.

Jag har förstått att många medborgare tror att också TV 4 är ett *public service*-bolag. Bl.a. i morse fann jag, när jag öppnade min e-post, ett väldigt argt brev där man sade att det är skandal att statens pengar går till en kanal som gör så dåliga program. Nu vet jag inte exakt vilka program som man syftade på, men det var i alla fall en väldigt arg röst. Därför tål det att sägas igen: TV 4 är ett TV-bolag som till 100 % finansieras av reklamintäkter och ingenting annat.

Public service behövs, och för det finns det en bred majoritet i riksdagen. Ett parti som dock skiljer ut sig i den frågan är Moderata samlingspartiet. För Moderaterna är *public service* ett komplement till en fri TV. För oss är *public service* grunden, och den kommersiella TV:n är ett komplement till den. Jag vill därför yrka avslag på Moderaternas reservationer som innebär en utförsäljning av delar av SVT och Sveriges Radio och hela utbildningsradion. Man vill också avskaffa licensavgifterna och deras knytning till TV-mottagaren, och man vill att den fortsatta utbyggnaden av digital-TV ska stoppas.

Jag vill också säga att det inte kommer att bli så att varje liten telefon kommer att beläggas med TV-licens. Lagstiftningen är nämligen sådan att varje hushåll ska betala *en* licens, så den skräckpropaganda som Moderaterna här målar upp är inte verklighetsförankrad.

Jag är övertygad om att vi kommer att få ökad enfald i programutbudet om en utförsäljning genomförs enligt Moderaternas förslag. Förmodligen kommer vi att få än mer arga brev i ett sådant medielandskap. Det är ingenting som vi i Vänsterpartiet vill verka för, utan vi vill stärka

public service roll i medielandskapet. Vi vill satsa på den digitala tekniken, inte bara för TV utan också för radio. Det är därför viktigt att digitaliseringen får genomslag inom radion. Som det är i dag har radion en oacceptabel situation där man inte har kompensrats tillräckligt för de digitala försöken. Risken är att försöken går i graven utan att en seriös politisk prövning har gjorts. Vi anser att det behövs politiska beslut nu som räddar DAB-sändningarna, så att de också har en framtid.

Fr.o.m. i år har vi ett nytt *public service*-tillstånd, ett tillstånd som vi i efterhand har haft anledning att utvärdera. Jag tycker dock att det här avtalet är bättre än det avtal som vi tidigare har haft. I det nya avtalet gör man stora satsningar på de språkliga minoriteterna och när det gäller de funktionshindrades tillgänglighet till radio- och TV-mediet. Det tycker jag är bra. Jag hoppas att en efterhandsgranskning kommer att visa och leda fram till att TV-mediet, när det gäller *public service*, blir allt mer tillgängligt.

Det finns en annan viktig fråga där *public service* också bör gå i spetsen. Den handlar om att bryta könsmaktsordningen i TV-rutan. Det framgår inte i själva *public service*-avtalet hur man ska göra det. Det finns ju ett jämställdhetsmål, men det framgår inte på vilket sätt man ska kunna komma till rätta med de här problemen. Det är långt ifrån jämställt i SVT:s programutbud. Det gäller inte minst nyhetsprogram. Det visas bl.a. i en undersökning som har gjorts vid Göteborgs universitet. Av den undersökningen framgår det att ju viktigare en nyhet är desto mindre chanser är det att en kvinna blir intervjuad. Undersökningen visar också att SVT inte har klarat att bryta könsmaktsstrukturerna i nyhetsprogrammen. Vänsterpartiet menar därför att SVT borde upprätta en handlingsplan för att män och kvinnor likvärdigt ska komma till tals i nyhetsprogrammen. Fagra tal om jämställdhet räcker inte. Man måste gå från ord till handling. Därför behövs det ett handlingsprogram.

Avslutningsvis, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 7.

Anf. 54 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Herr talman! Frågor rörande radio och TV engagerar oss ledamöter i kulturutskottet. Det kan man förstå när man studerar det betänkande som vi nu debatterar. I betänkandet behandlas motionsyrkanden från den allmänna motionstiden hösten 2001. Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 8 under punkt 7. Självklart står jag bakom övriga kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bara bifall till den reservationen.

Vi är alla medvetna om att riksdagen våren 2001 beslutade om *public service*-verksamheten för tiden 2002–2005. Utifrån detta beslut har regeringen utfärdat sändningstillstånd för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB. I betänkandet finns noga angivet vad tillstånden innebär för våra *public service*-bolag. Det handlar om deras självständighet, om programstyrelsernas ansvar, om språk och kulturansvar, om beaktande av språkliga och etniska minoriteters intressen och om funktionshindrades behov. Listan skulle kunna göras mycket längre, men vi kan ju läsa själva vad som står i betänkandet.

Eftersom detta nya sändningstillstånd är ganska färskt kan man tycka att vi inte borde komma med diverse förslag och synpunkter nu utan att vi borde låta tillståndet verka och samla på oss förslag inför nästa till-

ståndsperiod. Jag kan ha förståelse för ett sådant resonemang, men samtidigt kommer jag ihåg att vi, när vi diskuterade nu gällande tillstånd, också pratade mycket om att vi skulle engagera oss och diskutera radio och TV inte bara när det är dags för ett nytt sändningstillstånd. Detta engagemang anser jag kommer till uttryck exempelvis i det betänkande som vi debatterar här i dag.

Herr talman! Med anledning av en rad reservationer i betänkandet tycker jag att det är på sin plats att påminna om att vi alla har varit med och beslutat om att ge en parlamentariskt sammansatt kommitté i uppgift att på djupet bearbeta många olika viktiga frågor, av vilka en del har stort principiellt intresse, när det gäller *public service*-företagens förutsättningar och uppdrag i en ny föränderlig mediasituation. Direktiven till en sådan utredning ska ju också tas fram efter samråd med riksdagens partier. Precis som vi kristdemokrater förut har gjort vill vi framhålla att det är viktigt att denna utredning börjar arbeta så snart som möjligt för att man ska kunna göra ett gediget arbete inför nästa tillståndsperiod. Tiden går ju, som bekant, väldigt fort. Vi anser att bl.a. följande frågor ska behandlas i en sådan utredning: konvergensfrågorna, teknikutvecklingen, finansieringsfrågorna och organisationsfrågorna, dvs. bolagen, styrelser, stiftelser m.m. Även *public service*-begreppets innehåll, Utbildningsradions utvidgade uppgift i ett modernt kunskapssamhälle och etiska riktlinjer för etermedier bör behandlas av utredningen.

Herr talman! Det finns några reservationer i betänkandet som innehåller förslag som omgående kan åtgärdas, och jag vill ta upp några av dem. Reservation 8, som jag har yrkat bifall till, handlar om ljudsignal före program med våldsinslag. Låt mig börja med att säga att när det gäller antalet våldsinslag i TV-sändningar står *public service*-kanalerna i en klass för sig. Jämförelser visar att det förekommer betydligt mindre våld i Sveriges Television än i övriga kanaler. Det är självklart positivt.

Ett allt större ansvar läggs på föräldrar och andra vuxna när det gäller att sovra i TV-utbudet. Ett antal beslut har därför fattats för att på olika sätt underlätta för dem att ta sitt ansvar. Det finns ju också en avstängningsknapp, och kanske skulle vi trots allt använda den lite mer i våra hem.

Radio- och TV-lagen anger att program med ingående våldsskildring av verklighetstrogen karaktär eller med pornografiska bilder som sänds i televisionen antingen ska föregås av en varning i ljud eller innehålla en varning som anges löpande i bild under hela sändningstiden. Sveriges Television har valt att göra detta i tal vid påannonseringen av programmet.

Det är ju barnen som måste vara i centrum, och då är inte en talad varning tillräckligt effektiv för att skydda barn eftersom det förutsätter att föräldern eller annan vuxen sitter framför TV:n och lyssnar på påannonseringen. En tydlig ljudsignal tycker vi är mycket bättre. Den drar uppmärksamheten till sig även om den vuxne inte befinner sig i närheten. Precis som det står i vår reservation föreslår vi att regeringen ska lägga fram förslag till ändring i radio- och TV-lagen så att det tydligt framgår att en varning ska ges i form av en ljudsignal. Sveriges Television kan ju förstås också själv välja att omgående satsa på denna typ av varning.

Herr talman! Jag vill säga några ord om reservation 19, där vi kristdemokrater vill ha en översyn av Våldsskildringsrådet. Detta råd mot

skadliga våldsskildringar tillkom 1990 och är inordnat under Kulturdepartementet. På s. 34 i betänkandet kan vi läsa om rådets uppgifter. Det handlar om information, forskning och mediekunskap. I budgetpropositionen för år 2002 konstateras att mediasituationen för barn och ungdomar har ändrats sedan rådets uppdrag formulerades. I samma proposition framgår också att regeringen avser att modernisera uppdraget så att det blir bättre anpassat efter dagens situation. Denna översyn begärde rådet självt redan 1998. Men vad har hänt? Vi anser att denna översyn ska genomföras snarast.

Herr talman! Slutligen vill jag ta upp frågan om Sveriges Televisions programtextning. Jan Backman har redan tagit upp den frågan. Jag vill hänvisa till ett särskilt yttrande om detta. Det här är en viktig fråga eftersom den handlar om tillgänglighet för funktionshindrade. Vid nyåret gav Sveriges Television ett antal nyårslöften, bl.a. att öka programtextningen under 2002 till 29,5 % av de förstagångssända programmen. Det är bra med detta löfte, men vid slutet av 2005 ska enligt sändningstillståndet minst 50 % av de förstagångssända programmen vara textade. Detta kräver en markant satsning från företagets sida. Just på detta område kan Sveriges Television verkligen visa vad god *public service* är.

Anf. 55 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! De olika partiernas synpunkter på verksamheten med TV och radio, med *public service*, är kända. Det finns faktiskt inte särskilt mycket som talar för en omfattande debatt just i dag. Jag ska nöja mig med att markera några för Folkpartiet viktigare synpunkter.

Jag börjar med att yrka bifall till reservation 3 under punkt 3 angående finansieringen och reservation 10 under punkt 10 där vi talar om behovet av bättre spegling av minoriteterna i *public service*-verksamheten.

Då var det frågan om finansieringen. Gud bevara oss från *public service* i knäet på statsmakterna! Det är inte bra om hela verksamheten inom *public service* blir beroende av beslut här. Det är mycket bättre om det berömda armlängdsavståndet blir ännu större och om finansieringen blir så oberoende som möjligt, både mot den politiska makten och den kommersiella, ekonomiska, makten. Det är därför vi har våra förslag.

Idealet skulle vara – det är dit vi syftar – en mycket stor förmögenhet som är helt oberoende av både politik och kommersiella krafter och som med hjälp av räntor systematiskt, hela tiden, försörjer TV- och radioverksamheten med säkra pengar. Att bygga upp en sådan ekonomi kräver mycket tid och stora ansträngningar. Vi är helt medvetna om det, men vi kommer att jobba för det.

Därför är det mycket synd att den aviserade parlamentariska utredningen som skulle diskutera *public service*-företagens framtid ännu inte har kommit i gång. Det är lite märkligt. Det har gått nästan ett år sedan vi i gruppen som arbetade med *public service*-frågorna klart och tydligt kom överens om att en parlamentarisk utredning så fort som möjligt skulle börja arbeta och att alla partier gemensamt skulle bearbeta direktiven för verksamheten. Men så har inte blivit fallet. Ibland undrar jag om man inte från visst håll skjuter upp vissa besvärliga frågor till efter valet.

Jag ska göra en sista markering. Det är väldigt viktigt att vi i alla våra politiska ställningstaganden hela tiden värnar om minoriteternas rättigheter. Det är därför jag har yrkat bifall till reservation 10.

Prot. 2001/02:87
22 mars

Radio- och TV-frågor

Anf. 56 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 18 under punkt 23 och reservation 6 under punkt 5.

För att vi alla ska få gå hem denna fredag tänker jag inte föra någon allmän debatt om *public service* utan gå rakt in på de reservationer och konkreta synpunkter vi har i Miljöpartiet.

Grunden för *public service*-företagens sändningsverksamhet är att den ska bedrivas självständigt i förhållande till olika ekonomiska eller politiska maktsfärer i samhället. I riksdagens riktlinjer för radio och TV i allmänhetens tjänst anges att programföretagens sändningsrätt ska utövas opartiskt och sakligt och ge utrymme åt en mångfald av åsikter och meningssyttranden.

Miljöpartiets ståndpunkt är att *public service*-företagen inte får styras i sin nyhetsbevakning, men att debattider inför allmänna val ska fördelas så att en rimlig balans ges mellan de olika riksdagspartierna. Valet är inte en nyhet, herr talman. Valet är en återkommande demokratisk rättighet och skyldighet och ska behandlas därefter.

Vid en genomgång av Sveriges Televisions rikssändningar efter valet 1998 fann Granskningsnämnden att fördelningen av debatter inte varit jämlik mellan partierna. Framför allt gynnades Socialdemokraterna på ett flagrant sätt, medan Miljöpartiet de gröna var det riksdagsparti som missgynnades mest.

De flesta demokratiska länder har någon form av föreskrifter för hur medierna ska sköta sin valbevakning. I Sverige finns inte sådana regler, utan man betraktar valet som en nyhet.

Nu tänkte jag tala om någonting tekniskt, nämligen textning i TV. Vi har en god teknik och kan använda den på ett mycket bättre och effektivare sätt än i dag om vi vill. Textning i TV är en ovärderlig hjälp för hörselskadade, men också för människor med läs- och skrivsvårigheter och för alla invandrade människor. Det är alltså väldigt många människor som har glädje av att program är textade. Att ge så många som möjligt reell möjlighet att ta del av innehållet i programutbudet är en viktig demokratisk princip. Därför anser vi i Miljöpartiet att målet att nå upp till vad gäller textning måste vara 100 % – något annat är inte rimligt.

Jag tänkte fortsätta på demokratitemat och prata om Öppna kanalen. Riksförbundet Öppna kanaler har en stor betydelse för grundläggande demokratiska värden som yttrandefrihet och möjlighet att ta del av den parlamentariska debatten utan att informationen filtreras. Mediet är extra viktigt då många invandrarföreningar driver verksamhet i öppna kanaler. I dag har drygt en miljon svenska hushåll tillgång till kanalen och kan bl.a. se direktsända sändningar från EU-parlamentet. Miljöpartiet kommer att återkomma igen i vår budget med förslag om ekonomiskt stöd.

Här vill jag passa på att nämna att Miljöpartiet anser närradions roll i etern ovärderlig, också det ur ett demokratiskt perspektiv. Men vi anser att reklamslagen inte har där att göra. Vi tycker i stället att samhället ska gå in och ge stöd, och vi hoppas på att få se förslag från regeringen inom en snar framtid som går i den riktningen.

Så går jag över till TV-avgiften, den som många betraktar som en skatt. Miljöpartiet vill modernisera avgiftssystemet, men inte som Radiotjänst i Kiruna nu föreslagit, dvs. att ta ut individuella avgifter för äldre boende på institutioner. Medge att TV:n kan användas till mycket i dag! Hemelektroniken integreras, och sammansmältning pågår. Avgift på apparat är både förlegad och principiellt fel.

Nu hoppas jag att beredningen som ska förbereda arbetet inför nästa *public service*-proposition snarast tillsätts och tar itu med frågan såsom vi har sagt i det *public service*-betänkande som riksdagen beslutat om. Det är ju faktiskt ungefär 300 miljoner kronor som *public service*-bolagen förlorar varje år på avgiftsskolkare, och det är ju ett tydligt tecken på att systemet måste moderniseras.

Så vill jag ta upp jämställdhet. Den statliga filmpolitiken har samma jämställdhetskrav som övrig statlig och kommunal verksamhet. I verkligheten råder dock allt annat än jämställdhet. År 2000 fick t.ex. 9 kvinnliga och 17 manliga regissörer förhandsstöd för långfilm. När det gäller kortfilm är stödet nästan lika snedfördelat: År 2000 beviljades 35 regissörer stöd, därav 13 kvinnor och 22 män.

Vad gäller filmproduktion till Sveriges Television är det inte mycket bättre, trots att Sveriges Television omfattas av samma jämställdhets- och demokratimål som samhället i övrigt. Här finns mycket att hämta in. Att det spelar roll framgår av den forskning som har påvisat att flickor som ser mycket på TV får minskat självförtroende medan pojkar som ser mycket på TV får stärkt självförtroende.

Mediernas bild är i huvudsak den aktive mannen och den passiva kvinnan. Det här gäller inte bara fiktion utan även i nyhetssammanhang, vilket har varit extra flagrant den senaste tiden. Här används männen för att illustrera makten, och de kommenterar makten. Kvinnorna är offren tillsammans med barnen.

Jag vill upprepa att vid FN:s fjärde kvinnokonferens i Beijing 1995 antogs ett handlingsprogram, *Platform for Action*. Där betonades bl.a. mediernas genomslagskraft när det gäller opinionsbildning och möjlighet att belysa kvinnors villkor. Här slogs det fast att länderna inom pressfrihetens ram ska verka för att bilden av kvinnan i medier är jämställd. Här finns mycket att hämta in, som ni hör.

När det gäller digitalradion har utskottet erinrat om sitt uttalande redan våren 2001. Man säger igen att man utgår ifrån att regeringen snarast, dvs. i god tid före valet hösten 2002, utser de parlamentariker som ska medverka i den andra etappen av utredningsarbetet. Första etappen lär bli klar i april. Här vill vi påminna om att 85 % av marknätet redan i dag är klart för att sända digitalradio. Här står alltså kapital och bara inte används: kapital som kan endera användas eller säljas. Det är vi som avgör. Här är det viktigt att de kommersiella aktörerna är med från början och att vi har lärt något från digital-TV-beredningen.

Avslutningsvis vill jag säga att Teracom måste ges ekonomiska resurser att utveckla sin verksamhet. Vill vi ha ett samhällsägt distributionsnät – det vill vi i Miljöpartiet – måste vi också ge det möjligheter. Om inte de möjligheterna ges så anser vi att ett breddat ägande måste till skyndsamt.

Herr talman! *Public service* är stommen, inte ett komplement, i ett fungerande mediesamhälle som ska stå för mångfald och kvalitet. I takt med att mediemarknaden blir alltmer konkurrensutsatt är det viktigt att stärka *public service*-företaget, detta bl.a. för att garantera geografisk rättvisa, redaktionellt oberoende, hög kvalitet och minoritetsansvar. Ett väl fungerande *public service*-uppdrag garanterar ett medieutbud som alla människor i hela landet kan ta del av. Det är viktigt med radio och TV för hela Sverige.

För att *public service*-verksamheten ska vara trovärdig är det just viktigt med ett redaktionellt oberoende. Det publicistiska ansvaret för verksamheten kan inte styrelsen ha. För den redaktionella verksamheten och friheten måste det finnas andra instrument som verkar.

Jag tar upp denna fråga med anledning av den diskussion som fördes av vissa ledamöter av Sveriges Radios styrelse, som offentliggjordes i protokoll och som också fördes i medier efter händelserna i USA den 11 september, då någon styrelseledamot gick ut offentligt och hade synpunkter på hur bevakningen hade ägt rum redaktionellt sett. Detta togs också upp inom ramen för styrelsen.

Jag menar att det inte är en uppgift för Sveriges Radios styrelse att föra den här diskussionen. Det bidrar inte till att öka trovärdigheten att man går in i den redaktionella självständigheten.

Jag menar att det är Sveriges Radios styrelse som har det övergripande ansvaret för företagets programverksamhet. Styrelsen ska fastställa företagets mål och långsiktiga planer, besluta om grundläggande prioriteringar i programverksamheten samt besluta om företagets budgetunderlag, planering och viktiga utnämningar. Men ingripanden i det löpande programarbetet på redaktionsnivå ska normalt sett inte förekomma.

Nu förutsätter jag och tror mig kunna säga att det inte kommer att hända i fortsättningen att enskilda ledamöter i Sveriges Radio kommer att agera på detta sätt. Om så sker tror jag att det blir många som kommer att lyfta ordentligt på ögonbrynen.

Det är viktigt att markera att programföretagen ska vara oberoende av kommersiella och politiska intressen. Därför kan man säga att det är viktigt, som en del har varit inne på, att diskutera hur finansieringen sker. Många ifrågasätter den nuvarande finansieringsformen. För ett par år sedan sade man i en diskussion att nu håller hela systemet med TV-avgifter på att paja ihop. Det var stora diskussioner om detta.

Sanningen är ju att det aldrig har varit så många som betalar TV-avgift som det är i dag. Sanningen är dessutom att trenden är ökande. Man fortsätter och är framgångsrik. Men, det ska vi alla erkänna, det finns också problem med den nuvarande lagstiftningen. Det har debatten om den senaste skrivelsen från Radiotjänst till Kulturdepartementet visat. Därför är det naturligtvis viktigt att se över hur vi ska ha det med finansieringen framöver. En utredning arbetar med den frågan, och jag tror också att det finns anledning för den nya *public service*-utredningen, när den tillsatts, att diskutera den frågan.

Dan Kihlström efterlyste tillsättandet av utredningen, och jag ska gärna säga att jag delar uppfattningen att det är viktigt att man snabbt får i gång en diskussion med riksdagspartierna, så att man därefter kan få till

stånd ett direktivskrivande och därmed senare tillsätta utredningen. Det tjänar liksom ingenting till att man igen hamnar i en situation där man blir oerhört tidspressad. Jag tycker att man snabbt och med stor öppenhet ska föra den här diskussionen.

Flera talare har fört en diskussion om DAB:en och den digitala radion. Det var inte så roligt att vara med om att man fick snörpa in DAB:en till de tre storstadsområdena och Luleå. Jag tror att det är de som för närvarande har sändningar i gång på DAB. Jag tror att man, som Ewa Larsson möjligen antydde, med en DAB måste kunna erbjuda ett mervärde. Annars blir det liksom inte intressant att investera. Jag tror därför att det är rimligt att fundera på om man inte borde släppa in också ett par kommersiella kanaler på riksnätet. Detta är min personliga uppfattning, och den tycker jag är mycket välgrundad.

De andra frågorna i den här diskussionen är lite grann av skåpmat. Moderaternas ständiga entusiasm i sin privatiseringsiver är liksom inget nytt under solen. Tyvärr har de kloka argument som vi har anfört mot Moderaternas privatiseringar ännu inte nått någon framgång. Men vi får väl hoppas att de kommer att göra det.

Jag har tidigare nämnt finansiering genom TV-avgift. Jag tror alltså inte på att man ska skattefinansiera eller hitta ett annat finansieringssystem med fonder osv. Men vi måste titta närmare på hur vi ska ha det med finansieringen. Det får vi återkomma till i samband med *public service*-beredningen, som jag förutsätter kommer att behandla också den här frågan.

Kristdemokraterna begär i en reservation när det gäller DAB-sändningarna att regeringen ska lämna förslag till när det analoga nätet ska släckas ned. Moderaterna och Folkpartiet anser att utbyggnaden av det analoga marknätet ska stoppas omedelbart. När det gäller Digital-TV-kommittén pågår det för närvarande som ni vet ett remissförfarande, och det är ganska rimligt att man när det remissförfarandet är klart tar ställning.

När det gäller DAB-sändningarna som sådana pågår det som ni vet en enmansutredning som kommer att vara klar den 15 april. Därefter är avsikten att regeringen snabbt ska tillsätta en parlamentariskt förankrad beredning.

För att möjligen knyta an till kd:s reservation om avveckling av det analoga marknätet vill jag säga att regeringen under året kan lägga fram förslag om vid vilken tidpunkt det är dags att släcka ned. Den frågan är dock ännu inte löst. Det finns en del motsägande faktorer här. Det som talar för är naturligtvis att man slipper kostnader för dubbel distribution, dvs. både digital och analog distribution. Det som talar emot är att faktiskt ganska många har investerat i analoga mottagare, och det kan kosta pengar att skaffa sig en box. Det var i det sammanhanget hela diskussionen om folkboxen togs upp. Regeringen får alltså efter det att remisstiden har gått ut fundera på detta och därefter återkomma till riksdagen med förslag.

Med detta, herr talman, tror jag inte att det är någon större överraskning om jag yrkar bifall till utskottets förslag på samtliga punkter.

Anf. 58 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag är mycket medveten om tiden och att vi har mycket att diskutera i dag. Jag vill ändå återkomma till det som Åke Gustavsson tog upp om den parlamentariskt sammansatta kommittén. Det var bra att Åke Gustavsson tog upp detta. Ska jag tolka det som att Åke Gustavsson aktivt kommer att arbeta med de kontakter som Åke Gustavsson har i Kulturdepartementet och på andra ställen, så att vi får i gång den här processen?

Precis som Åke säger ska det först ske ett samråd med partierna. Det är väldigt viktigt att det kommer i gång så att man får med alla synpunkter på direktiven så att den här kommittén också kan börja arbeta. Det var någonting som vi diskuterade väldigt mycket när vi beredde det nuvarande tillståndet. Just att det finns så många stora frågor som måste diskuteras, finansieringsfrågorna som berördes här, gör att den här processen måste komma i gång så fort som möjligt.

Ska jag ta det som ett löfte från Åke Gustavsson att han är villig att arbeta för detta?

När det gäller de analoga och digitala sändningarna har inte vi uttalat något slutdatum. Men vi menar att om regeringen, som vi har uppfattat det, ändå vill driva på den här frågan, tror jag att det vore bra om regeringen återkom med ett datum. Det skulle påskynda och påverka processen i positiv riktning.

Anf. 59 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Herr talman! Det var egentligen bara en fråga jag fick, och det var om jag ville medverka till att man snabbt får till stånd diskussioner med de politiska partierna i riksdagen om direktiven för en *public service*-utredning. Svaret på den frågan är ja.

Anf. 60 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Jag vill allra först kommentera det som Åke Gustavsson inledde med. Han sade att det inte ökar tilltron till programbolagen om styrelsen diskuterar redaktionernas verksamhet, med bäring på det som hände den 11 september.

Jag vill med anledning av det säga att i en s.k. direktsändning två timmar efter det att tornen i New York rasat visade SVT en bild där tornen står kvar. Om styrelsen inte tog upp en diskussion om nyhetsredaktionernas verksamhet efter ett sådant fallissemang skulle det finnas skäl att ifrågasätta styrelsernas roll.

Sedan, herr talman, tänkte jag något beröra en av de snuskigaste saker som jag har stött på under mitt arbete med radio- och TV-frågor. Det gäller bolaget Boxer AB, dotterbolag till Teracom som är helstatligt, och dess mycket långtgående planer på att sälja detaljerade uppgifter om kundernas agerande i deras TV-portal. Jag tvekar inte att använda ordet snuskigt, för det är vad det är.

Utskottet avvisar detta med att säga att det inte finns någon grund för de farhågor som motionären har rörande försäljning av personuppgifter från Boxer. Man motiverar detta med att Boxer skickade ut ett pressmeddelande den 16 oktober där man sade att Boxer inte kartlägger kundernas beteende. Det var bara så att det fyra dagar tidigare hade stått i en annan tidning:

”Digital-tv-bolaget Boxer registrerar varje rörelse tv-tittarna gör på bolagets tv-portal. Det sker genom ett inbyggt modem i boxen kopplat till det vanliga telenätet och som aktiveras när tv-tittaren loggar in på portalen. Uppgifterna om till vilka sajter tv-tittaren surfat till säljs sedan vidare till direktreklamfirmor eller andra hugade spekulanter på information.”

Man kan säga att vad som helst kan stå i en tidning. Det är bara så att det lite längre ned i samma artikel heter:

”Genom det avtal som vi skriver med våra kunder accepterar också kunderna att vi registrerar allt de gör på portalen och att vi säljer uppgifterna vidare till tredje part. Eftersom vi har ett avtal med kunden gör vi alltså inget olagligt. Och vi är inte heller ensamma om att skriva sådana här avtal med kunder, säger Crister Fritzon, vd på Boxer.”

När man läser Boxers avtal med kunden kan man se att det mycket noggrant är förberett och utskrivet så att det ska vara möjligt att sälja de här personuppgifterna vidare. Under punkten 5, Samtycke till behandling av personuppgifter, m.m., står det bl.a.: ”Ändamålet med behandlingen är att ... sammanställa sådana uppgifter och sådan information ... samt överlåta såväl uppgifter som statistik och konsumentprofiler till tredje part för dennes kommersiella bruk.”

När man tar del av Boxers interna handlingar, som de har skrivit för sig själva, kan man läsa om hur glada de är över att de kan bygga upp en kunskap om hur konsumenterna använder Boxers tjänster. De skriver att de dessutom känner till identiteten, namn, adress, telefonnummer etc., på dem som interagerar med en tv-applikation eller besöker Boxer-TV. Den här kunskapen kan man lagra i en eller flera databaser. Man ska t.ex. kunna sälja den här informationen till annonsörer, alltså sälja uppgifter om vilka som har visat intresse för produkter.

Boxer kan tillhandahålla ett register över dessa personer, står det. Lite längre ned heter det:

All denna information ger Boxer en hög och mycket kvalitativ kunskap om individen. Denna kunskap betingar ett högt värde, och Boxer avser att erbjuda dessa tjänster till intresserade företag.

Hade Telia gjort något sådant hade det varit förbjudet enligt telelagen, men eftersom Boxer inte är teleoperatör faller man inte under telelagen, och därmed kan man göra sådant här.

I andra interna papper skriver Boxer om att det är ett hot mot denna verksamhet om det blir en debatt om den personliga integriteten. Ja, tacka för att det är ett hot mot en sådan verksamhet!

Jag tycker att det här är snuskigt. Jag tycker inte att det finns någon anledning för statliga företag och inte heller för andra företag att ägna sig åt sådan här verksamhet. Att man registrerar detaljerade personuppgifter om vad kunder gör på en portal för att sälja den informationen till sådana som är intresserade av den tycker jag är snuskigt.

Jag skulle vilja fråga Åke Gustavsson i någon av hans två roller, antingen som ledamot av kulturutskottet eller som ledamot i styrelsen för Teracom, Boxers ägarbolag: Anser Åke Gustavsson att sådan här verksamhet, dvs. försäljning av detaljerade personuppgifter, är ett naturligt inslag i ett statligt företags verksamhet?

Anf. 61 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Herr talman! Ola Karlsson anser att Boxer är mer snuskigt än andra bolag när det gäller hantering av personuppgifter för tredje parts kommersiella bruk. Jag undrar varför Ola Karlsson tycker att Boxer är mer snuskigt än andra bolag med liknande syften. Den här möjligheten finns ju för alla verksamheter som är kodade och kopplade till kort, som ICA, KF m.fl.

Min fråga är alltså: Hur kommer det sig att Ola Karlsson anser att Boxer är så mycket mera snuskigt än alla andra bolag?

Anf. 62 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! För det första handlar det här om det som Boxer gör. Man registrerar vad kunden gör på portalen boxer.tv. Man skulle också koppla Internetanvändningen till den här portalen, dvs. man skulle också registrera alla de sajter som kunden besöker på Internet. Man avsåg att sälja den informationen till tredje part.

Skulle Teliaoperatörer göra sådant här skulle det vara olagligt eftersom det faller under telelagen, som förbjuder sådant.

Jag tycker att det vore lika fel om ICA sålde information till tredje part om alla de varor som dess kunder köper med hjälp av ICA:s kort. ICA vet att jag och andra skulle bli upprörda över en sådan försäljning, och därför har ICA och många andra kortföretag mycket noga uttalat att de inte kommer att använda sådan här information för försäljning till tredje part.

Anf. 63 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Herr talman! För mig är det viktigt att sådan här verksamhet ska vara förbjuden för alla bolag, oavsett vilka de är, om de är ägda av staten eller av kommersiella aktörer. Därför har jag väckt en motion till Sveriges riksdag om detta, och jag förutsätter att Ola Karlsson i konstitutionsutskottet kommer att yrka bifall till den. Jag tackar för ett sådant stöd.

Anf. 64 OLA KARLSSON (m):

Herr talman! Det gläder mig att Charlotta Bjälkebring nu har svängt. När vi hade frågan uppe i Digital-TV-kommittén försvarade Charlotta Bjälkebring den här verksamheten i Boxer och ville inte ingripa mot den. Jag tog upp den i en reservation, men Charlotta Bjälkebring valde att låta verksamheten fortsätta, just med den motiveringen att det är viktigt att alla företag får arbeta på samma villkor. Man skulle inte ställa särskilda krav på Boxer.

Arkiv

Jag menar att vi som ägare till ett statligt företag som Teracom har en möjlighet att gå före och ställa särskilda krav. Jag beklagar att Carlotta Bjälkebring inte vill gå den vägen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

Anf. 65 LENA EK (c):

Herr talman, ärade ledamöter! Jag ska börja med att yrka bifall till reservation nr 1 i utskottets betänkande, som handlar om ökade resurser för utveckling av Svensk arkivinformation.

I Sollefteå kommun har Svensk arkivinformation, SVAR, varit verksam sedan 1978. Det startade med kyrkoböckerna, och sedan har verksamheten utökats rejält. Den finns på tre olika orter, varav Ramsele är den mest kända eftersom där finns SVAR-huset, som väldigt många släktforskare besöker eller har kontakt med på annat sätt.

SVAR:s bestånd av mikrofilmade arkivhandlingar omfattar bl.a. kyrkoarkiv, domstolsarkiv och militära arkiv. SVAR samarbetar med skolor som Mithögskolan och Umeå universitet, för att nämna bara några partner. SVAR har utvecklat utbildningsmaterial och kursverksamhet kring arkiven och distribuerar den nationella arkivdatabasen på nätet.

När skanningtekniken utvecklades blev det naturligt att SVAR gick i täten för att ge forskare digitala kopior av arkiv över nätet, för att därmed försöka att upphäva det s.k. avståndshandikappet.

SVAR har arbetat med många olika projekt. Just nu arbetar man med ett projekt som har fått mål 1-pengar från EU och svenska staten och som heter Det skrivna kulturarvet som resurs för utbildning och forskning. Framst gäller det utveckling från analog till digital kulturarvsinformation.

SVAR i Ramsele hittar ständigt nya infallsvinklar på sin verksamhet. Ett problem är emellertid finansieringen. Kyrkoarkiven utgör ca 95 % av intäkterna, men för att kunna tillhandahålla arkiven digitalt på Internet behövs en fast anslagsfinansiering. I år har SVAR fått 4 miljoner för att utveckla digitaliseringen, men dessa pengar har enbart gått till apparater.

Finansieringen är ett av de problem som regeringens utredare Kari Marklund tittar på. Utredningen kommer att presenteras någon gång i höst och inte som tidigare aviserats i maj. Enligt vad utredaren sagt vid kontakter med Centerpartiets utskottsrepresentant Birgitta Sellén kommer utredningen Arkiv för alla att föreslå en organisatorisk förändring. Man vill lyfta fram arkiven som en viktig instans för myndigheterna att utnyttja sig av. Arkiven kan vara spjutspetsen i datavärlden. Det visar också en del av de projekt som bedrivs av KK-stiftelsen inom dess speciellt utpekade IT-ansvar. Därför bör man se över möjligheten att starta en elektronisk myndighet. Arkiven kan jobba med att tillgängliggöra material till myndigheterna.

Tack vare datorns snabbhet kan man i dag också arkivera material betydligt snabbare än tidigare. Nu sker det på några veckor, medan traditionell arkivering kan ta flera år. Det öppnas med andra ord stora utvecklingsmöjligheter för arkiven men också för dem som behöver använda sig av arkiven, t.ex. myndigheter och forskare.

SVAR har som informationsföretag inom arkivområdet stora förutsättningar för att öka utvecklingen i Sollefteå kommun – och även inom Ånge kommun, som också har SVAR-verksamhet. Man samarbetar, som jag sade tidigare, med Mithögskolan och Umeå universitet, och det sam-

arbetet kan utökas betydligt i framtiden. De har också många spännande gemensamma idéer om detta.

SVAR har mycket stora möjligheter att erbjuda nya arbetstillfällen inom den nya tekniken, under förutsättning att ekonomiska resurser tillförs. Om SVAR får ansvar för att vårda det skrivna kulturarvet kan det skapa många arbetstillfällen, och det är välbehövligt i en region som förlorat många jobb i samband med försvarsomläggningen.

Utskottsmajoriteten har visat förståelse för Centerpartiets krav om att regeringen måste ta sitt ansvar för Sollefteåregionen. Man skriver i betänkandetexten: "Utskottet förutsätter att regeringen med beaktande av det försvarspolitiska beslutet våren 2000 --- tar hänsyn till behovet av sysselsättning i Västernorrlands län, varvid långsiktig arkivverksamhet bör vara en del i övervägandena."

Jag tycker däremot att det är tråkigt att utskottsmajoriteten inte kunde gå hela vägen och bifalla motionerna. Fortfarande har nämligen regeringen inte infriat sina löften om att före nyår skaffa fram ersättningsjobb till Sollefteå. Av de utlovade 300 statliga jobben har Sollefteå fått ett sextiotial genom ÖCB, och resten kvarstår.

Nya arbetstillfällen behövs i Norrland. Om Västernorrland får ökad inflyttning av människor i arbetsför ålder ökar skatteintäkterna och tillväxten där. Sollefteå har visat att man klarar av hög kvalitet i verksamheten och har möjlighet att rekrytera bra personal. Det här är också typiska sådana jobb som inte behöver ligga mitt i en tillväxtregion utan som man mycket väl kan flytta ut och ändå öka kvaliteten i den verksamhet man har ansvar för.

Jag yrkar därför bifall till reservation nr 1.

Centerpartiet har också en reservation till förmån för ett landsarkiv i Växjö. Den kommer jag dock inte att yrka bifall till, för att spara tid. Däremot kan jag förklara varför vi anser att det behövs ett landsarkiv där.

Det finns enligt Riksarkivet fem kriterier för att etablera ett landsarkiv:

1. universitet eller högskola med utbyggd forskning på orten,
2. befolkningstäthet,
3. residensstad med många myndigheter,
4. goda kommunikationer,
5. arkivorganisation.

Växjö uppfyller alla dessa krav. Det offentliga materialet från Småland finns i dag i Vadstena, och det är inga enkla kommunikationer dit från Växjö. Materialet och utvecklingsplaner för Vadstena kommer att stabilisera den enheten, som är viktig i sig, men det finns starka skäl för att också Växjö ska få ett landsarkiv för det material som rör Växjös omland. Vid Växjö högskola förekommer omfattande utbildning och forskning inom historieämnet. Det skulle därför underlätta betydligt för de studerande om det blev ett landsarkiv också i Växjö.

Anf. 66 ANA MARIA NARTI (fp):

Herr talman! Nu är vi där igen! Det behövs pengar i Sollefteå. Det behövs pengar i Växjö. Det behövs pengar för välutbildad personal som hanterar arkivmaterial osv. Det förekommer också uppgifter om att Svensk Arkivinformaton arbetar med pengar från arbetsmarknadsbudgeten.

Då är vi där igen. Varför går pengarna till AMS? Varför går de inte till kulturen?

Problemen på arkiveringsområdet är enorma på grund av den tekniska förändring som äger rum och som går väldigt fort. Vad vi beslutar om när vi gör budgeten – som vi inte diskuterar i dag men som vi ändå inte kan låta bli att diskutera – är problem som har att göra med hur vi hanterar våra minnen. Löser vi inte de här problemen kommer vi att förlora mycket material som vi aldrig kan ersätta.

Låt mig komma tillbaka till en av mina käpphästar: Varför ska AMS ha 60–70 miljarder per år medan hela kulturen, hela idrotten, trossamfundet och medierna bara får 8 miljarder? Hur hanterar vi kunskapen och investeringen i kunskap i det här landet? Mycket dåligt. Och jag vill inte ännu en gång höra argumentet att också landsting och kommuner satsar på kultur och kunskap. Vi vet ju alla att deras möjligheter att satsa mycket på sådant är begränsade – detta sagt bara för att påminna om vilka stora skyldigheter vi har i detta sammanhang. Vi kan inte vänta på utredning efter utredning när tekniken galopperar.

Nu har jag sagt det, och då vill jag yrka bifall till reservation 4 under punkt 6. Jag ställer mig självklart bakom de andra synpunkter som Folkpartiet har framfört i detta sammanhang men yrkar inte bifall till någonting mer för att vinna tid.

Anf. 67 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2 under punkt 3.

Tillkomsten av de regionala arkivorganisationerna har flera ideologiska rötter. En viktig kraft var att ta ifrån traditionella eliter makten över arkiven och göra arkivmaterialet tillgängligt för folket. Landsarkivens huvuduppgift är att bevara och vårda det övertagna källmaterialet, att tillgängliggöra arkivmaterialet för forskning i vid bemärkelse och att levandegöra arkiven, dvs. låta källorna komma till tals som en viktig faktor i kulturlivet. Härtill kommer funktionen som arkivmyndighet för de civila, regionala och lokala statsförvaltningar respektive distrikt.

Samtidigt finns det mycket svåra pedagogiska uppgifter att förmedla kunskaper om arkivens värde. Anspråken på landsarkivens aktivitet för levandegörande av arkivmaterialet och att ha en mer aktiv roll i kulturlivet har framförts allt tydligare under senare tid, inte minst i de senaste årens regleringsbrev.

Det finns en stark vilja i organisationen att motsvara de kraven. Det stora bekymret är att landsarkiven aldrig utrustats för den uppgiften. Miljöpartiet anser att arkivens verksamhet behöver stärkas på flera sätt och att deras pedagogiska utveckling ska stödjas. Den är verkligen på frammarsch.

De två nya arkiven ska ges förutsättningar att överleva. När flera arkiv öppnas finns det inte mer pengar. De arkiv som redan finns får då mindre pengar att dela på. Så kan vi inte ha det, eller hur?

Prot. 2001/02:87
22 mars

Arkiv

Anf. 68 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! För tids vinnande ska jag utöver att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet gå direkt på att kommentera reservationerna.

Lena Ek företräder här Centerpartiet. Jag vill erinra om att när man hänvisar till de förändringar som har ägt rum i den militära organisationen har Socialdemokraterna och Centerpartiet ett gemensamt ansvar för detta. Man arbetar med en gemensam omställningsgrupp, man är överens om tagen och hur man ska hantera det.

Det gör man just för att se hur man ska ge utvecklingsmöjligheter i de orter och områden som berörs av den ändrade fredsorganisationen inom försvaret. Det innebär också självklart ett ansvar för statlig verksamhet och verksamhet över huvud taget inom det geografiska området i Väster-norrlands län i Sollefteå.

Som ett mer exakt svar förutsätter jag att Riksarkivet tar hänsyn till gjorda investeringar, ser till att de utnyttjas effektivt och att tillgängligheten till kulturarvet tillgodoses med lämplig teknik. Jag har inget annat att säga än att det är en positiv verksamhet som sker däruppe för närvarande. Det är sett mot den bakgrunden inte särskilt rimligt att föreslå ett bifall till motionerna.

Ewa Larsson sade att stödet till landsarkiven ska förstärkas. Självklart vore det önskvärt att förstärka stödet till många området inom kulturpolitiken med kanske ett antal miljarder kronor. Sådana diskussioner kommer att föras i anslutning till nästa budget. Det är i de sammanhangen det hör hemma.

Centern har också i en reservation föreslagit att det etableras ett landsarkiv i Växjö. Eftersom Lena Ek inte pläderade för den motionen ska jag inte argumentera mot den heller.

Folkpartiet och Ana Maria Narti tog upp frågan personalsammansättningen i statliga myndigheter. Det ingår i Arkivutredningens direktiv att titta på detta. Det finns absolut ingen anledning att föregripa utredningens förslag.

Herr talman! Med detta vill jag på hälften av anmäld talartid yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 69 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag ville bara påminna om att landsarkiven gärna vill leva upp till de senaste årens regleringsbrev. Där säger man att de ska levandegöra sitt material på ett mer aktivt sätt och låta det få en roll i kulturlivet.

När de då vill leva upp till regleringsbrevet måste man också ge dem möjligheter att göra det. Det handlar inte om tvåsiffriga miljarder när vi talar om kulturbudgeten. Här handlar det om miljoner.

Anf. 70 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Herr talman! Den frågan får man som sagt återkomma till vid behandling av budgetpropositionen.

Anf. 71 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag ska göra ett inlägg på endast ett par minuter med anledning av kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU12 under rubriken Arkiv.

Vi moderater har här vare sig reservationer eller särskilda yttranden fogade till betänkandet. Anledningen till att jag trots detta antecknat mig på talarlistan är att jag vill understryka den vikt vi moderater fäster vid arkivmyndigheternas verksamhet.

För oss är bevarandet av vårt svenska gemensamma kulturarv en huvuduppgift för kulturpolitiken. Om vi här sviktar i ansvar kan detta leda till att delar av det arv vi övertagit från tidigare generationer och som vi ska vidarebefordra till nya släktled kan utsättas för försummelser, skador, ja kanske t.o.m. gå förlorat.

Ansvarsmyndighet är Riksarkivet. Dess verksamhet är således enligt vår uppfattning – och jag skulle tro enligt samtligas – grundläggande och av nationell betydelse. Det är Riksarkivet som ska avväga fördelningen av de resurser som står till förfogande för sina verksamhetsgrenar och enheterna inom myndigheterna.

Herr talman! Låt mig också fästa uppmärksamheten vid det projekt som Kungliga Biblioteket i Stockholm nyligen startat. Genom detta lägger KB grunden för en framtida arkivering av elektroniskt publicerade dokument. Detta är naturligtvis av väldigt stor betydelse. Jag hoppas att projektet ska arbetas fram snabbt.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 72 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Herr talman! Arkivväsendet är ett viktigt redskap i sökandet efter kunskap för att förstå sin historia och sin framtid. Väldigt mycket är på gång när det gäller arkiv och för att tillgängliggöra de arkiv vi har.

Riksdagen har bl.a. fattat beslut om att arkiv, bibliotek och museer ska samverka. Vi har tidigare gjort en sammanslagning av Riksarkivet och Krigsarkivet. Vi har dessutom i årets budget beslutat om ett filmvårdsarkiv i Grängesberg.

Trots stora satsningar i våra arkiv tycker jag mig se att det finns en del strukturella fel som mynnar ut i att personella resurser inte alltid tas till vara på bästa sätt inom arkivväsendet. Frågor som rör de sakerna lyfts upp i betänkandet.

Många motioner handlar om resurser, samordning av arkiv, kontinuitet vad gäller arkivpersonal, dokumentation och digitalisering m.m. Detta är frågor som Arkivutredningen också kommer att titta på.

En särskild fråga som jag vill lyfta fram i debatten är det faktum att många som arbetar på våra arkiv i dag är anställda i olika former av arbetsmarknadsåtgärder. Det är inget fel i att vi har arbetsmarknadsåtgärder. Men för kontinuiteten anser vi att inte alltför stor del av de anställda inom arkivväsendet ska bestå av anställda som kommer och går.

Arkivväsendet är väldigt viktigt för vårt kulturella arv. Man bör överväga om det ska vara på det viset. Det vore bättre – som Ana Maria Narti sade här tidigare – att överväga att kanske överföra medel från arbetsmarknadsområdet till kulturområdet och på så vis garantera en mer långsiktig kvalitetsutveckling av våra svenska arkiv.

En viktig framtidsfråga är att digitalisera arkiven och lägga ut deras innehåll på nätet för att göra dem mer tillgängliga för allmänhet och forskning.

Kort och gott: Vi liksom övriga partier, tror jag, här i kammaren vill verka för att öppna arkiven och tillgängliggöra både arkiv, bibliotek, museer, utställningar och andra verksamheter som mycket väl lämpar sig för att visas digitalt.

Avslutningsvis vill jag bara yrka bifall till förslaget till beslut i betänkandet. Vi återkommer när arkivutredningen är klar, fru talman.

Anf. 73 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! Sedvanligt har vi ett litet kort betänkande som behandlar arkivfrågorna. Det är motionsyrkanden från allmänna motionstiderna både 2000/01 och 2001/02. Yrkandena gäller resursförstärkningar till arkiven, personalutveckling m.m.

Låt mig inleda med att säga att jag tror att arkiven kommer att få ett fortsatt uppsving och en ännu viktigare uppgift att fylla. Orsakerna till detta är flera. Detta är väldigt intressant, men också väldigt utmanande för oss.

Runtom i landet finns ett antal arkiv av olika karaktär som förvaltar betydande arkivbestånd. Det handlar om att vårda och bevara, men lika mycket om att ge tillgång till värdefull historia, som flera varit inne på i sina inlägg.

Jag tror att det ökade intresset för släktforskning och hembygdsvetenskap beror på den ökade internationaliseringen. Ju mer vi rör oss och har kontakter med övriga världen, desto mer har vi behov av att känna till våra egna rötter och vårt eget kulturarv. Forskarplatserna är hårt utnyttjade, något som naturligtvis är glädjande. Samtidigt visar tillströmningen att vi måste följa utvecklingen med vaksamhet.

I ett särskilt yttrande i betänkandet tar vi kristdemokrater upp frågan om resurser till folkrörelsearkiven. Vid ett besök på ett av landets folkrörelsearkiv visade det sig att man hade 21 års eftersläpning på inleveranser. Låt mig då snabbt påpeka att materialet naturligtvis förvaras säkert, men materialet är osorterat och därmed svårtillgängligt för allmänheten och forskningen. Detta exempel visar klart att det finns behov av resurstillskott. Självklart tror jag att de olika arkiven kan samverka mer och samordna resurser på ett bättre sätt. Man kan säkert se över avgiftsnivåer m.m., men det handlar också om ett behov av ökat statligt stöd.

Jag anser att folkrörelsearkiven fyller en mycket viktig funktion. De har god kontakt med t.ex. fackföreningar, nykterhetsrörelsen, idrottsrörelsen och frikyrkorna. Genom att dessa organisationer lämnar arkivmaterial till folkrörelsearkiven finns ett mycket intressant material samlat till eftervärlden om det lokala föreningslivet. Genom folkrörelsearkiven kan vi få en mycket god bild av hur arbetarna, tjänstemännen, barnen och de hemarbetande hade det både i sina arbeten och på fritiden. Det ideella arbetet färgas ju alltid av den aktuella livssituationen. Foton, affischer, brev, för att inte tala om alla verksamhetsberättelser har mycket att berätta om våra egna rötter.

I yttrandet säger vi att regeringen inte hörsammat Kristdemokraternas krav på ett ökat stöd till folkrörelsearkiven. Anslagen ligger i princip kvar på samma nivå som de gjorde när de infördes i början på 70-talet.

Vår övertygelse är att ett ökat statligt stöd på detta område skulle betyda väldigt mycket.

Anf. 74 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Fru talman! Helt kort bara: Kristdemokraterna står ju bakom det här betänkandet. Vi är alltså helt överens. Då kan jag kvittera med att säga att jag håller med om det som Dan säger om vikten av väl fungerande folkrörelsearkiv. Men jag vill samtidigt understryka att anslagsnivån inte är en fråga som vi ska föra en diskussion om nu. Den får ni återkomma till i anslutning till budgetdebatten.

Anf. 75 DAN KIHLLSTRÖM (kd):

Fru talman! Detta är jag väldigt medveten om, och vi står bakom betänkandet. Av den orsaken hade vi ett yttrande i betänkandet där vi påpekar att vi faktiskt i årets budget lägger till extra pengar till folkrörelsearkiven.

Men det är just på det här området som jag tror att man kan tjäna så oerhört mycket. När det sker en samverkan mellan ideella föreningar och rörelser i ett arkiv kan man få ut väldigt mycket av de insatser som man gör.

Men, som sagt, vi står bakom betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

8 § Bibliotek, litteratur, kulturtidskrifter och språk

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU13
Bibliotek, litteratur, kulturtidskrifter och språk.

Anf. 76 ROY HANSSON (m):

Fru talman, ärade ledamöter! Dessvärre finns ingen åhörare. Jag kommer i detta anförande i huvudsak att tala om Moderata samlingspartiets reservationer nr 1 och nr 4.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 1 men står naturligtvis bakom även reservation 4.

Boken och tillgången på böcker är viktig som kulturbärare, men den är också en symbol för det fria ordet och tryckfriheten. Tack vare boken och litteraturen har idéer skapats, tankar brutits mot varandra och gränslöshetens möjligheter uppstått. Det är därför viktigt att statsmakterna så långt möjligt inte försöker att reglera det fria ordet i vår litteratur.

Fru talman! Bibliotekslagen är en lag som måste upphävas. Lagen är helt tandlös, eftersom den inte garanterar någonting. I stället för att garantera att det finns bibliotek över hela landet, riskerar lagen att innebära ett hinder för förnyelse och mångfald. Risken finns nämligen att det i längden kommer att tillskapas "idealbibliotek" som kanske tillfredsställer beslutsfattare i stat och kommun men inte dem som biblioteken är till för.

Biblioteken är naturligtvis till för enskilda låntagare. Men sakta men säkert har det offentliga redan tagit över folkbiblioteken som frivilliga organisationer och kvävt frivilligheten och därmed variationen. Vi menar att ett avskaffande av lagen skulle befrämja tillkomsten av andra former av biblioteksverksamhet. Olika driftsformer med olika profilering skulle ges större utrymme.

Lagens begränsningar är tydliga i min hemkommun, Gotlands kommun. Hur skulle det se ut om det fanns enbart ett bibliotek på Gotland? Det är ju det som krävs i lagen.

Fru talman! Tidig kontakt med litteraturen kan lägga grunden till ett framtida allmänt kulturintresse. Därför är det naturligtvis särskilt viktigt att barn och ungdomar har tillgång till böcker och bibliotek. Jag tror att det finns möjlighet att ytterligare öka samverkan mellan folkbiblioteken och skolbiblioteken. Då måste man vara vaksam så att tillgängligheten blir på det sätt som barnen efterfrågar och förväntar sig, och kanske får vi vuxna göra lite avkall.

Fru talman! Författare ska, precis som andra kulturskapare, genom ändrade skatteregler ges bättre möjligheter att leva på sitt yrke. Genom våra förslag skulle alla kulturskapare, dvs. också författare, ges goda möjligheter att leva på sitt skapande utan att vara beroende av stipendier och statliga ersättningar.

Biblioteksersättningen är en viktig inkomstkälla. Reglerna bör utformas så att en större del tillfaller de författare vars böcker varit mycket utlånade. Möjligen behöver statistiken förbättras och aktualiseras.

Även de författare som publiceras i tidskrifter ska få del av de upphovsrättsliga ersättningarna. Författarfondens myndighetsroll måste förändras.

Biblioteken, både folkbiblioteken och skolbiblioteken, är viktiga kulturinstitutioner och ger författaren möjlighet komma ut med sitt skapande.

Det är vidare viktigt att huvudmän uppmuntras att utnyttja de möjligheter som den nya informationstekniken erbjuder, och naturligtvis ska samarbete mellan biblioteken stimuleras.

Fru talman! Detta har vi redovisat i vår reservation nr 4.

Anf. 77 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! I dag har vi hittills pratat om viktiga saker som film, radio, TV, arkiv, och nu kommer vi in på litteratur. Eftersom jag tycker att det är viktigt att även riksdagsledamöter får ägna sin tid en fredagskväll åt familj, släkt, vänner – kanske läsa en bra bok eller titta på en bra film – ska jag hålla mig väldigt kort.

Svenskarna är ett bokläsande folk. Ungefär 80 % av alla svenskar säger i olika mätningar att de har läst en bok, åtminstone det senaste året. Men det innebär också att 20 % inte har gjort det.

Det finns oroande tecken på att framför allt yngre män och pojkar väljer bort boken till förmån för andra aktiviteter. Det ger en rad oroväckande signaler när vi ser att det tyvärr är alltför många unga elever som lämnar grundskolan utan tillräckliga kunskaper i språk, alltså när det gäller att tala, skriva och läsa. Här har skolan förstås ett stort ansvar att hitta läsmetoder som gynnar varje enskild individs förmåga att lära sig läsa på egen hand.

Även vi föräldrar har ett stort ansvar, inte minst pappor. Det är viktigt att vi läser för våra barn och visar att det här med läsande och böcker är viktigt.

Fru talman! Jag ska gå över till de två frågor som jag kommer att ägna resten av mitt anförande åt. Den första är att vi har en snedfördelning vad gäller översättning av litteratur. Dels finns det en massa litteratur på svenska, som ju inte behöver översättas, dels finns det litteratur som skrivs på världens alla andra språk. Här finns en oerhörd snedfördelning till förmån för engelskan. Den ligger, beroende på vilken typ av litteratur man tittar på, på 65–80 %. Så stor andel av all översättning sker från engelska till svenska.

Vi har i en motion och i ett yrkande föreslagit att man kommer fram med olika åtgärder för att se till att vi också får översättningar från andra språkområden. Detta har tyvärr avslagits. Man hänvisar till att litteraturstödet ska ses över och att man avvaktar den utredningen. Vi tycker att det här brådskar. Jag yrkar därför bifall till reservation 6 under punkt 7.

Fru talman! Till skillnad från Moderaterna vill vi inte lägga ut några dimridåer. Roy Hansson avslöjar sig lite grann. Man vill öppna för nya, annorlunda affärsidéer när det gäller bibliotek. Bibliotekslagen säger i princip att det ska finnas ett folkbibliotek i varje kommun. Det är inga problem om man vill ha flera bibliotek. Det har vi inget emot, snarare tvärtom. Man vill sätta en lägstanivå som man inte får understiga – inte ens i moderatstyrda kommuner.

Vi vill också lyfta fram skolbibliotekens betydelse och, inte minst, arbetsplatsbibliotekens. De har i princip försvunnit – eller åtminstone minskat väldigt drastiskt. Även här har vi yrkanden som har blivit avslagna.

Avslutningsvis vill jag lyfta upp kulturtidskrifternas betydelse för den fria debatten, inte minst som ett demokratiskt forum för debatt där man kan lyfta fram lite ovanliga och spännande resonemang.

I dag har vi en väldigt sned fördelning på marknaden. Det finns i princip två distributörer av kulturtidskrifter och tidskrifter över huvud taget. Har man inte en väldigt stark ställning platsar man inte i den klubben. Då får man ägna sig åt att få ut tidskrifterna på annat sätt. Vi vill att man ser över möjligheterna att hitta åtgärder för att underlätta distribution av alla kulturtidskrifter och andra tidskrifter. Vi vill också att man inför ett kulturporto som gör att det blir billigare att skicka tidskrifter och inte minst böcker. Alla vi som tycker om de här sakerna vet att det är väldigt dyrt att skicka dessa varor via post.

Här nöjer vi oss inte med de hänvisningar som finns till att regeringen ”kan” osv. Man *gör* ju ingenting. Det är fortfarande väldigt dyrt att skicka böcker per post. Där finns det möjlighet att påverka. Därför vill jag avsluta det här anförandet med att yrka bifall till reservation 10 under punkt 13.

Anf. 78 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Precis som tidigare har sagts rör det betänkande som vi nu behandlar viktiga frågor som bibliotek, litteratur, kulturtidskrifter och språk. För mig personligen är sällskapet med en bok en av mina absolut bästa stunder. Jag instämmer med vad Bremer uttrycker så här: ”Böckerna har blivit mitt käraste sällskap och betraktelsen en vän, som följer mig

livet igenom och låter mig suga honung ur livets alla örter, även de bittra”. Kan det beskrivas bättre?

Den västerländska kulturen är en skriftkultur. Att besitta förmågan att läsa och skriva har alltid betraktats med vördnad. Människors förmåga att skriva och läsa är en avgörande demokratifråga. Att kunna läsa är en nödvändighet för att vara en aktiv samhällsmedborgare.

Förmågan att läsa är dock inte bara en fråga om makt och demokrati. Att läsa är även, precis som jag sade inledningsvis, en livsnjutning. Genom läsningen kan vi i fantasin fara i väg till nya världar och platser, ta del av andras livserfarenhet och känna både sorg och lycka. Vi människor är i behov av annat än materiella ting för att må bra.

Jag vill här i kammaren, fru talman, ta tillfället i akt att uttrycka min glädje, och Kristdemokraternas glädje, över att bokmomsen äntligen är sänkt. Vi kristdemokrater hade nog inte så stora förhoppningar om att det skulle bli av under denna mandatperiod, men vi är som sagt glada att så har skett. Att priset har stor betydelse vet vi nog alla. Det ska vara möjligt att köpa sina böcker och därmed äga dem men också att ge en bok som gåva, en bok i omslagspapper.

Bibliotekens betydelse, det har flera talare varit inne på tidigare, kan inte värderas högt nog i det här sammanhanget. De svenska folk- och skolbiblioteken omfattas med värme av stora delar av befolkningen. Det finns det bra statistik på, inte minst från Kulturrådet. Kulturrådet har kommit med statistik gällande 2002 som visar att 27 % av alla i åldern 9–79 år någon gång under året besökte ett bibliotek. Andelen som har besökt ett bibliotek under de senaste åren har fram till 1994–1995 legat runt 60 % för att i de senaste mätningarna ha ökat till närmare 70 %. Det är glädjande.

Fru talman! Däremot är det mer otillfredsställande att antalet anställda vid folkbiblioteken enligt samma statistik har minskat med ca 2 % årligen sedan 1990. Likaså har anslaget för utvecklingsarbete vid folkbiblioteken – det är ju ett anslag som fördelas av Kulturrådet – minskat med nästan två tredjedelar sedan 1995. I dag kan en bibliotekarie gå igenom hela sin utbildning utan att ha läst en enda skönlitterär bok. Utbildningen är alltmer inriktad på att systematisera information.

Staten har under lång tid försökt främja läsandet genom olika former av läsfrämjande insatser. De statliga insatserna för att främja läsandet är mycket viktiga. Men det är viktigt att de statliga insatserna verkligen leder fram till positiva effekter på läsandet. För att veta att syftet uppnås vill vi kristdemokrater ha en utvärdering av de statliga insatser som görs för att främja läsning.

Fru talman! Det svenska språket har formats under århundraden och utgör i dag en kulturell enhet för alla svenskspråkiga oavsett ursprunglig nationalitet och nationellt hemvist. Språket har utvecklats i symbios med vår kultur och är i dag intimt förknippat med denna. Att värna och vårda språket är varje generations skyldighet. Orden i språket knyts också till känslor och är djupt kopplade till våra tidiga barndomsupplevelser. Svenska språket tillhör ett mycket litet språkområde. I den internationaliserade värld vi lever i är det nödvändigt att aktivt slå vakt om vårt språk.

Den 2 april offentliggörs den parlamentariska språkkommitténs betänkande. Jag har fått en uppgift om att den är under upprekning nu. Då ska vi få ta del av på vilket sätt man har arbetat med frågan om det

Prot. 2001/02:87
22 mars

*Bibliotek, litteratur,
kulturtidskrifter och
språk*

svenska språkets ställning. Vi kristdemokrater anser att det svenska språkets ställning som majoritetsspråk, på samma sätt som riksdagen nyligen beslutade för ett antal minoritetsspråk, bör ges ett lagskydd.

Avslutningsvis, fru talman, står jag givetvis bakom samtliga reservationer där Kristdemokraterna finns med, men för tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 5 under punkt 6.

Anf. 79 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Låt mig börja med att tala mot mig själv. I föregående inlägg sade jag att jag inte tror så mycket på vad kommuner och landsting kan göra för kulturen. Men när det gäller Stockholm och biblioteken har jag bevis för att kommunerna kan göra rätt betydande insatser på bokens, läsningens, bibliotekens område.

Stockholms stads kulturkostnader har vuxit mellan 1999 och 2001 med 40 miljoner kronor. 2002 kommer ytterligare 22 miljoner kronor till den här förstärkningen. En mycket stor del av detta har gått till biblioteken. Jag måste säga att jag faktiskt är rätt nöjd med att vara folktopartist även om vi inte lever i en så bekväm tid just nu.

Visst skulle jag kunna berätta väldigt mycket om vad boken, biblioteken, språken och kulturtidskrifterna betyder, men jag ska nöja mig med att mycket kort tala om en bok som jag läste under sportlovet. Då hade jag äntligen tid, för jag är en total obegåvning på idrottsområdet, framför allt när det gäller skidor. Då läste jag en bok jag länge hade velat läsa, nämligen *Satansverserna*. Det är en fantastisk bok.

Den är mycket mer än vad jag trodde när jag tog del av hela polemiken. Den är ett stort litterärt verk. Men den är också ett monumentalt frågetecken över den migrationens och konfrontationernas tid som vi lever i, där kultur och kultur, tid och tid, tro och tro – eller brist på tro – möter varandra.

Vi är alla helt överens om att det är viktigt med böcker, med läsning och med folkbibliotek – ja, det finns vissa undantag när det gäller just frågan om folkbiblioteken.

Vad vi måste göra nu är att än mer förstärka bokens position i kulturlivet och i vardagen. Det var faktiskt inte så på 1970-talet. Jag minns bataljerna. Man påstod klart och tydligt från s.k. progressiva grupper att boken var ett redskap för klassdominans från överklassen. Man sade att ungdomen skulle söka sin kunskap ute och att barnen själva skulle göra sina böcker osv. Det var inte en enkel polemik. För mig var den direkt skrämmande. Jag är glad att vi har lämnat den tiden bakom oss och att vi alla i dag står på bokens och läsningens sida.

Nu ska jag tala om den reservation jag tänker yrka bifall till. Det är reservation 14 under punkt 16. Den gäller översättning av sådant som publiceras i Sverige på invandrarspråk.

Till att börja med stöter själva publiceringsprocessen på enorma svårigheter. Jag har träffat många människor som jobbar med andra språk, med böcker och tidskrifter i Sverige. Jag har även träffat personer som under en lång tid har levat på socialbidrag och skrivit och publicerat sig på ett helt otroligt sätt. Jag har också träffat strålande översättare som översätter från svenska till sitt modersmål. Några av dem är medlemmar i Författarförbundet men inte registrerade på Arbetsförmedlingen Kultur-

media därför att de inte passar in i Arbetsförmedlingens fyrkantiga etikettssystem.

Jag tycker att vi i dag bör tänka ordentligt på hur vi kommunicerar mellan olika kulturer. Om vi i vår vardagsdebatt inte har en aning om vad som står i alla dessa publikationer som kommer ut på andra språk, hur ska vi kunna ha en dialog?

Vi har ingen dialog. Det finns en undersökning som kom ut efter brandkatastrofen i Göteborg. Den bevisar vetenskapligt att stora grupper av människor i vissa områden i Sverige i dag lever utan att begripa sig på den svenska vardagen. Därför yrkar jag bifall till reservation 14.

Anf. 80 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag ser att Folkpartiet har gjort ett särskilt yttrande om litteratur på invandarspråk. Jag skulle vilja fråga: Hur kommer det sig att inte Folkpartiet tycker att det är värt att stödja våra utmärkta reservationer om översättning från mindre språk? Det kan även handla om att få översättning från arabiska till svenska, spanska till svenska osv. – inte bara översättning av engelsk och amerikansk litteratur. Varför ställer sig inte Folkpartiet bakom det?

Vi har också en reservation som handlar om litteratur på invandarspråk. Vi vill att man ska be Kulturrådet att se över detta och föreslå åtgärder för att stödja invandrarkulturer när det gäller utgivning av böcker på det egna språket. Det skulle även kunna gälla kulturtidskrifter.

Varför ska man bara hänvisa till det man sagt i budgetförslaget? Här fanns det ju en möjlighet att än en gång markera vikten av detta, även om det nu råkar vara Vänsterpartiet som står för reservationen. Man kan ju hitta intressanta allianser.

Anf. 81 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Peter Pedersen vet mycket väl att vi alltid kan mötas i lösningen av praktiska frågor.

Jag misstänker att det helt enkelt är mitt fel att vi inte har ställt upp bakom reservationen, på grund av förvirring och alldeles för mycket jobb.

Anf. 82 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 14 under punkt 16.

Just nu pågår en debatt i Halmstad om biblioteken. Det är över 300 personer som arbetar vid olika bibliotek i hela landet som har samlats för att ställa politiker mot väggen. De vill höra vad man på lokal, kommunal, landstings- och riksnivå gör för att stötta bibliotekens verksamhet.

Det skrivna ordet är en viktig länk som binder samman människor i tid och rum. I Sverige har vi i ett globalt perspektiv ett unikt högt läskunnande. Det är skolväsendet tillsammans med studieförbunden och folkbiblioteken som tillsammans spelar denna viktiga roll för att skapa ett gott klimat för det skrivna ordet. Men bokläsandet har minskat under 1990-talet. Det är framför allt barn till lågutbildade som har minskat sitt bokläsande.

Miljöpartiet ser med stor oro på konsekvenserna av den stora biblioteksslakten under 1990-talet, då nästan en tredjedel av landets biblioteks-

filialer lades ned. Ana Maria Narti talar om den positiva utvecklingen i Stockholm. För mig som bor i en söderförort har utvecklingen inte varit positiv. Biblioteket i Hammarbyhöjden har lagts ned.

Människors tillgång till bibliotek har de senaste åren försämrats även genom att biblioteken tar ut avgifter för olika tjänster, bl.a. när man beställer böcker som biblioteken saknar. Detta slår hårt mot dem som bor på mindre orter, där biblioteken är små.

Även de små biblioteksfilialerna i glesbygden eller i förorterna är livsviktiga för att ge människor möjligheter till ett rikt litterärt liv och därmed möjlighet att behålla ett levande skriftspråk.

Det finns också kommuner som satsar på sina bibliotek. Ett exempel är Katrineholm, där man också bygger ut nya biblioteksfilialer.

Den sänkta bokmomsen har lett till att alltfler köper böcker – alla tecken tyder på det i dag – och den har blivit en formidabel succé. Vi tror att den kommer att leda till att det ställs större krav på de lokala biblioteken. Vi tror på en tillvänjning, så att fler börjar läsa och att man ställer högre krav. Vi hoppas att biblioteken kan gå folk till mötes och ha öppet de tider då människor är lediga.

Det finns många möjligheter att förmedla text i elektronisk form. Det är i dag svårt att veta i vilken form text kommer att förmedlas i framtiden. Vi vet inte om det är de tryckta eller elektroniskt förmedlade texterna som kommer att dominera.

I det senare fallet anser vi att det vore olyckligt om det på grund av brister i lagstiftningen uppstår situationer där författarna förlorar kontrollen över sina verk eller inte får rimligt betalt för sina arbeten. Vi vill därför att man gör en översyn av författarnas rättigheter till elektroniskt publicerade verk.

Internet har gett en ny form av kultur- och kunskapsspridning i form av elektroniska tidningar. Inom ramen för stödet till kulturtidskrifter tycker vi att Kulturrådet ska kunna ge stöd till elektroniskt publicerade tidskrifter. Vi hade denna fråga uppe i budgetdebatten och har nu tagit upp detta i ett särskilt yttrande.

Det finns en stor flora av invandrar- och minoritetsmedier. Det är bra. Men ännu bättre vore det om språkbarriären kunde brytas för att det inte ska vara som det nu är, att den interna debatten förs bara inom respektive språkområde. Då förlorar vi den breda samhällsdebatten. Då fungerar stödet faktiskt konserverande i stället för öppnande.

För att kunna ge integrationsfrågorna en mer framflyttad plats i det offentliga samtalet, att t.ex. kunna ge Dagens Nyheter möjlighet att citera en kulturtidskrift från någon invandrargrupp, vill vi att man ska kunna ge öronmärkta pengar för att översätta kanske 20 % av materialet. Detta skulle göra att vi alla fick möjlighet att läsa innehållet, kanske i sammanfattning, på svenska.

Fru talman! Jag vill också ge en kommentar till seriestödet. Det finns sedan länge en egen kulturform som riktar sig till både barn och unga, nämligen serier. Medan det fortfarande fanns en särskild seriegrupp inom Kulturrådet blomstrade och utvecklades den svenska serien. Det gör den inte riktigt längre. Nu säger man från Kulturrådet att man har sett till att det ska finnas kunskap om serier inom den barn- och ungdomsgrupp som fördelar seriebidraget. Men jag vill påminna om att det också finns serier för vuxna. Låt mig nämna en av mina favoritserietecknerskor, Cecilia

Torudd, som har gjort *Familjeliv* och *Ensamma mamman*. Då förstår ni precis vad jag menar.

Prot. 2001/02:87
22 mars

Anf. 83 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Jag har inte tänkt att vi ska ha en Stockholmsdebatt nu, Ewa Larsson. Men Ewa Larsson nämnde en sak i inledningen av sitt anförande. Därför vill jag informera henne om att Stockholm i dag har 42 bibliotek och att ytterligare ett kommer att öppnas på Sickla udde. 1998 fanns det 41 bibliotek i Stockholm. Det görs alltså en satsning på bibliotek. Det behövdes ett tillrättaläggande i fråga om detta.

Kristdemokraterna har en reservation som handlar om utvärdering av vissa läsfrämjande åtgärder. Vi är i grunden positiva till att staten engagerar sig i den viktiga frågan att fler ska upptäcka boken, få möjlighet att läsa den och att därmed också få ett intresse för att läsa.

Ewa Larsson uttryckte oro. Jag känner också denna oro. Vi vet att läsandet bland barn och ungdomar minskar. Det är en av anledningarna till att vi vill ha denna utvärdering. Vi vill veta att de insatser som görs med våra gemensamma skattemedel förhoppningsvis leder fram till att ännu fler upptäcker och läser boken, inte minst barn och ungdomar som vi skriver om i vår reservation.

Eftersom Miljöpartiet har valt att inte stödja denna reservation vill jag fråga Ewa Larsson: Vad vill Miljöpartiet göra för att stimulera och öka läsandet, inte minst bland barn och ungdomar?

Anf. 84 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag hoppades att det skulle komma en fråga. Jag tyckte att det först bara var en lång plädering.

Det är en kommunal fråga att jobba med bibliotek. Eftersom Ana Maria Narti, som ledamot för Stockholms stad, sade att det är bra att bo i Stockholm om man vill ha bibliotek, var jag tvungen att kommentera det och säga att det beror på var i Stockholm man bor. Stockholm växer hela tiden, och det vore förbaskat märkligt om inte nya biblioteksfilialer öppnades. Men där jag bor i Hammarbyhöjden, som är en gammal stadsdel, har man lagt ned biblioteket. Det har man gjort också i andra äldre förorter.

Vi vill jobba vidare med att ge kommunerna möjligheter att satsa pengar på kultur. Det gör vi genom att stödja det kommunala fördelningssystemet och genom att i vissa fall ge öronmärkta pengar som går till barn och ungdomar. Vi tror att det är svårt att i riksdagen bestämma hur biblioteken ska vara. Vi tycker att bibliotekslagen är bra. Vi tror att den kan utvecklas till att också ge stöd för skolbiblioteken som är de bibliotek som ligger närmast ungdomarna.

När det gäller förskolebarnen har vi i förskolebetänkandet skrivit om barns möjligheter att ha närhet till kultur. Men det finns ingen regel som säger att det ska finnas något bibliotek nära förskolorna. Det är en kommunal fråga att ta ansvar också för de små barnens möjligheter i fråga om detta.

Anf. 85 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Ewa Larsson säger att det är en kommunal angelägenhet att stimulera och skapa intresse bland barn och ungdomar för boken, för

*Bibliotek, litteratur,
kulturtidskrifter och
språk*

Prot. 2001/02:87
22 mars

att de ska upptäcka den och kunna få en bok att läsa och göra egna upplevelser.

Jag har svårt att förstå sambandet med de statliga insatserna. Det hänger ju ihop. Vi har statliga insatser och statligt stöd. Vi ska inte styra, men vi ska i detta fall stödja och stimulera främjandet av läsandet. Ewa Larsson väljer att helt frikoppla det statliga stödet i fråga om synen på bokens värde för barn och ungdomar. Jag förstår inte att Ewa Larsson inte ägnar sig åt det statliga stödet utan enbart håller sig till det kommunala stödet. Det ska givetvis ske där också. Men här i riksdagen har vi framför allt ansvar för de statliga stöden.

Anf. 86 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Det är synd att Gunilla Tjernberg inte förstår varför inte alla partier ställer sig bakom Kristdemokraternas reservation. Men det finns faktiskt väldigt bra beskrivet i texten i betänkandet. För att Gunilla Tjernberg inte skulle missförstå mina ambitioner när det gäller det statliga ansvaret sade jag att vi tycker att bibliotekslagen är bra.

Sänkningen av bokmomsen har varit en väldigt stor och framgångsrik fråga för oss i Miljöpartiet. Denna sänkning har redan visat sig ge mycket goda resultat. Vi tror att det kommer att öka efterfrågan. Barn kommer att se sina föräldrar läsa. Och barn gör inte det som vi säger, de gör det som vi gör. Vi hoppas att det är en väg.

Sedan tycker vi också att det är viktigt med statliga insatser för att ge litterärt stöd och för att stödja vissa riktade läsbefrämjande åtgärder, precis som framgår av utskottsmajoritetens skrivning i betänkandet.

Anf. 87 AGNETA RINGMAN (s):

Fru talman! Jag yrkar först och främst bifall till förslaget i utskottets betänkande.

När vi i oktober 1999 behandlade samma områden som vi behandlar i dag gjorde ett enigt kulturutskott ett viktigt ställningstagande. Vi begärde då att regeringen skulle tillsätta en parlamentarisk språkpolitisk utredning. Så skedde också. Jag har själv haft förmånen att få ingå i denna utredning som inom kort lägger fram sina förslag.

Det blir tillfälle att återkomma till utredningen och de förslag som läggs fram. Men jag kan redan nu säga att mycket av utredningens arbete kretsar kring det som finns i detta betänkande. Det föreligger inte några större skillnader mellan Kristdemokraterna och Socialdemokraterna när det gäller språkpolitiken – som Gunilla Tjernberg redan tidigare har tagit upp.

Det grundläggande är allas rätt till ett språk. Här har litteraturen en central plats. På olika sätt måste vi därför stimulera läsandet. Det handlar om insatser i skolan, på arbetsplatser, på bibliotek eller för att få föräldrar att läsa för sina barn – för att ta några exempel.

Vi gör mycket. Stödet till litteraturen och läsandet är ett av de områden där kulturpolitiken har varit som mest framgångsrik sedan riksdagen antog det senaste beslutet om mål för kulturpolitiken. Under en femårsperiod har litteraturstödet stärkts med 65 miljoner kronor, och det uppgår i dag till 240 miljoner kronor. Det tillsammans med en rad andra åtgärder kommer naturligtvis att på sikt ge resultat.

Att stat, kommuner och landsting stöder litteraturen och läsandet är en självklar uppgift för kulturpolitiken. Lika lite som på många andra kulturområden kan vi här förlita oss på marknadskrafterna.

Liza Marklund och Ulf Lundell klarar sig uppenbart utan stöd från det offentliga. Men för att få ett brett utbud och för att nå nya grupper läsare räcker marknaden inte till. Det innebär naturligtvis inte att jag nedvärderar Liza Marklund eller Ulf Lundell. Jag tycker i stället att det offentliga och marknaden kompletterar varandra.

Ett aktuellt exempel är den enorma framgång som pocketboken har fått. Överallt ser man människor läsa pocketböcker – unga som gamla. Det är ett faktum som för mig är tydligt på tunnelbanan varje dag. Man

läser inte bara gratistidningar. Det är mycket glädjande att kvalitetslitteraturen till en billig penning kan nå ut till större grupper.

Det finns säkert många förklaringar till denna glädjande utveckling. En tror jag är att förlagen har kommit på nya distributionsformer. Man hittar numera pocketböcker på försäljningsställen där det för bara några år sedan vara otänkbart att de skulle ingå i sortimentet. I min matbutik hemma på Öland står tidnings- och pocketbokställen bredvid varandra vid kassan.

Men slutsatsen är ändå att det inte räcker med marknadskrafterna. Fortfarande är både att läsa, att skriva själv och att besöka bibliotek en klassfråga. Flera undersökningar har kommit fram till det intressanta resultatet att kvinnor faktiskt läser mer än män. Jag har tagit upp detta faktum tidigare, men det finns all anledning att inte släppa frågan.

För det första: Om läsandet och skrivandet öppnar nya infallsvinklar och ger stimulans till att tänka på ett annorlunda sätt, vad betyder då skillnaden mellan mäns och kvinnors läsvanor för t.ex. jämställdheten? Vad betyder detta för morgondagens arbetsliv där det ställs krav som stimuleras just genom läsandet och tillgången till ett språk?

För det andra: Om papporna inte läser, hur påverkar det deras barns, främst pojkarnas, intresse för läsning? Jag önskar att det vore fler än Peter Pedersen som uppmärksammade detta.

Litteraturen och läsandet är viktiga för demokratin, dvs. att alla får tillgång till ett språk som gör att de kan och vågar använda sin yttranderätt.

Vi ska naturligtvis också lyfta fram läsandets glädje. Vem är i dessa dagar en bättre representant för det än Astrid Lindgren? Ingen har väl skrivit om skog och ängar i t.ex. mitt hemlän Kalmar så målande och tilltalande som hon har gjort. Ingen som Astrid Lindgren har väl roat så många generationer i så många länder med sina fantastiska barnböcker. Astrid har betytt mycket för läslusten hos många.

Fru talman! Det har blivit en dålig årlig tradition att Moderaterna föreslår att bibliotekslagen avskaffas. I årets upplaga befarar Moderaterna att lagen ska vara ett hinder för förnyelse och mångfald på biblioteksområdet. Vad betyder det? Jo, det blir klart några rader längre fram i reservationen. Som väntat handlar förnyelse om att "både regionala biblioteksfunktioner och driften av folkbibliotek skulle kunna upphandlas". Det är som vanligt när det gäller Moderaterna. Också jag kan tänka mig att i t.ex. mindre kommuner andra intressenter än kommunen kan få ansvaret för biblioteken. Det kan vara föreningar eller kooperativ. Men när Moderaterna talar om upphandling misstänker jag att de menar något annat. Vad blir nästa steg? Är det att de avgiftsfria lånen ska avskaffas?

Nej, Moderaternas reservation har gjort mig ännu mer övertygad om att vi behöver en bibliotekslag.

Anf. 88 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag har hittills valt att inte kommentera bokmomsen. Jag bär på mig en försynt liten nål där det står: Äntligen! Det betyder äntligen sänkt bokmoms.

Jag delar helt de ståndpunkter som Agneta Ringman för fram om att sänkta priser på t.ex. pocketboken – priset har gått ned från 65 kr till 50 kr – dvs. den sänkta bokmomsen, har haft en stor betydelse. Enligt upp-

gift har försäljningen av böcker i affärerna ökat med 20 %. Vissa pratar om en ökning med 50 % under rean.

Varför kan man aldrig höra en socialdemokrat säga att sänkningen av bokmomsen var ett klokt beslut? Det är något som Socialdemokraterna har varit med om att fatta beslut om. Varför lämna över till alla andra att kamma hem vinsten? Varför inte säga att Socialdemokraterna faktiskt, trots en viss tveksamhet, tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet har genomdrivit det som har diskuterats länge? Ta åt er äran!

Anf. 89 AGNETA RINGMAN (s) replik:

Fru talman! Vad jag förstår var Socialdemokraterna med på detta beslut i kammaren. Vägen dit var lång – det kan jag erkänna.

Vi kan tillsammans se att alla åtgärderna, inklusive den sänkta bokmomsen, måste få leda fram till de mål vi har, nämligen att fler ska läsa böcker. Jag hoppas att de utvärderingar som sker framöver – man kommer att noga följa att förlagen fullföljer sänkningarna – kommer att leda till resultat.

Anf. 90 EVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag vill helt kort tacka kulturutskottet för den positiva behandlingen av min motion. Det händer så sällan att man kan få en motion bifallen att jag tycker att det finns anledning att uppmärksamma det.

Det här betyder förhoppningsvis att till listan över bibliotek som får exemplar av böcker utgivna med statligt stöd läggs snart fyra nya adresser. Det är biblioteken på Nordens hus på Island och Färöarna och Nordens Institut på Grönland och Åland.

Nordens hus och Nordens Institut har som en av sina viktiga uppgifter att stärka banden mellan de nordiska länderna och stimulera och sprida kulturstämningarna i de nordiska länderna. Tillgången till litteratur på nordiska språk är en viktig beståndsdel i det arbetet. Jag tror självfallet inte att detta ensamt kommer att avgöra om arbetet lyckas eller inte, men det är en viktig pusselbit.

Till den nordiska kulturen hör också språkgemenskapen. Vi socialdemokrater har i Nordiska rådet aktualiserat frågan, och vi har föreslagit att ministerrådet ska utarbeta ett förslag till hur vi ännu bättre än i dag kan värna den tillgång som språkgemenskapen utgör. Att kunna göra sig förstådd med varandra är en förutsättning för kontakter människor emellan.

Tillgången till litteratur på andra nordiska språk betyder i det här sammanhanget en hel del, även om jag tror att det kanske skulle vara ännu effektivare i det avseendet om vi kunde se varandras TV-program. Men det är en annan fråga.

Jag vill ge ett stort tack till utskottet för god känsla för det nordiska samarbetet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

Prot. 2001/02:87
22 mars

*Bibliotek, litteratur,
kulturtidskrifter och
språk*

Föredrogs
kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU14
Museer och utställningar.

Anf. 91 JAN BACKMAN (m):

Fru talman! Det är då en sista timma av kulturpolitik före påsklovet.

Vårt kollektiva minne, museerna, har som vanligt väckt riksdagsledamöternas motionslusta. Jag tror att detta är det område inom kulturpolitiken som har lockat flest motionärer med hemvist i andra utskott. Av respekt för gruppledarnas överenskommelse yrkar jag bifall bara till den moderata reservationen nr 3 under punkt 3. Där avhandlas en fråga som under många år har varit föremål för utskottets omsorger.

Ända sedan först Museiutredningen och sedan den stora Kulturutredningen 1995 diskuterade den svenska museistrukturen har vi efterlyst ett initiativ från kulturministern. Vår besvikelse blev därför stor när hon i budgetpropositionen i höstas meddelade att översynsarbetet inom museisektorn hade gett vid handen att inga ytterligare strukturella förändringar bör ske för närvarande. Vi pekar i vår reservation på ett antal områden där man fortfarande väntar på en lösning. Ett förslag som kombinerar tydliga myndighetsfunktioner med decentraliserat institutionsansvar under stor rörelsefrihet tror vi skulle hälsas med tillfredsställelse inom kultursektorn. Nyligen har medierna uppmärksammat förhållanden vid olika statliga museer där en sådan lösning kunde ha varit möjlig; då hade man kunnat komma till rätta med de akuta problem som har dykt upp.

Fru talman! Ett annat problem är begreppsförvirringen. I höstens budgetproposition hittade jag begreppen "centrala museer", "ansvarsmuseer", "nationella museer", "regionala museer", "nätverksansvariga museer", "museer med nationella uppdrag", "arbetslivsmuseer" och "ofientligt finansierade museer". Jag har säkert missat något. Eftersom utskottet samtidigt än en gång upprepar sitt ställningstagande från 1987, att det i princip för närvarande inte bör inrättas fler centrala museer, drar jag slutsatsen att vi måste angripa problemet från ett helt annat håll för att äntligen komma fram till någon form av lösning.

Vårt huvudförslag är en vidareutveckling av begreppet "nationella uppdrag". Det skulle kunna ske genom att olika museer, oberoende av huvudman, tilldelas väldefinierade nationella ansvarsuppdrag och att statens finansiering av dessa regleras i fleråriga avtal. De nuvarande ansvarsmuseerna skulle då kunna återgå till att bli de centrala museer som de också är.

Fru talman! Låt mig också kort beröra gallringsproblemet i museerna. Utvärderingen av Sesamprojektet, som löpte från 1995 till 1998, visade att arbetet med gallringsplaner, som var en av de tankar som väcktes i samband med projektet, inte alls hade fått den uppmärksamhet från museernas sida som man från början räknade med. Under kulturutskottets studiebesök i Australien hösten 2001 stiftade vi bekantskap med begreppet "signifikans" som där användes som ett hjälpmedel för museernas föremålsansvariga i deras upprättande av gallringsplaner. Vi anser att man även i Sverige skulle ha nytta av att tillämpa ett liknande synsätt.

Slutligen, fru talman, vill jag nämna att jag i ett eget särskilt yttrande har pekat på behovet av stöd från statens sida för ett historiskt upplevelsecentrum vid den stora fornlämningen i Uppåkra by i Staffanstorps kommun i Skåne. Ett skäl är att ett statligt stöd på ett påtagligt sätt skulle peka på de kvaliteter som finns i detta unika fynd. Därmed skulle de ansvariga på både kommunal och regional nivå få ytterligare ett starkt argument för att stimulera intresserade sponsorer att gå in i ett samarbete kring denna nya spännande anläggning.

Anf. 92 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Det finns en rad olika museer runtom i landet, som även Jan Backman var inne på. Det finns nationella eller, som det egentligen heter, centrala museer. Det finns läns museer, som har en betydande statlig finansiering, och en rad lokala museer som drivs med varierande finansiering. Ofta handlar det om stiftelser eller kommunala och privata medel. I vårt vackra land finns det alltså ett finmaskigt nät som museiälskare kan åka runt i. De kan se på en rad intressanta samlingar osv.

År efter år kommer det in ett antal motioner till riksdagen där man föreslår inrättande av nya museer, där staten via centrala medel ska ta ett större ansvar – jag kan säga att jag är medskyldig till en del av de motionerna. Varje gång avslås de med hänvisning till att vi har antagit vissa principiella ställningstaganden 1987 som innebär att det i princip för närvarande inte bör inrättas fler centrala museer, dvs. statliga museer eller med dem jämställda museer. Då frågar jag min återigen: Hur länge ska vi säga ”för närvarande”? Det låter som att vi inte ska ha någonting *just nu*, men det har varit så här sedan 1987. Enda undantaget är när regeringen kommer på att man faktiskt vill ha ett nytt museum. Då brukar den här principen fall bort, men alla gånger det kommer upp i riksdagen hänvisar man till principen.

Jag förstår inte det som utskottsmajoriteten säger i betänkandet, att man inte anser att det behöver göras någon konsekvensanalys av det här principiella ställningstagandet. Utskottet har inte den uppfattningen, som framförs i motionerna, att ställningstagandet hindrar inrättandet av nya centrala museer.

Jag kan inte direkt komma på något exempel utom det undantag som man pratade om, Statens museer för världskultur. Jag är osäker på om det var riksdagen som kom med det första förslaget eller om det var regeringen. Det skulle inte förvåna mig ett dugg om det var regeringen som kom på att man skulle slå ihop det här till en myndighet. Så var det säkert – jag ser att Ewa Larsson nickar. Alltså kan man i princip säga så här: Alla goda förslag, och även de dåliga, slås ned på samma sätt genom att man hänvisar till en princip.

Vi tycker att det vore mycket bättre om man tog det här seriöst och tittade på varje nytt förslag och värderade om det fanns någon seriositet bakom. Finns det ett viktigt samhällsområde som vi bör stödja med statliga pengar ska vi inte bara hänvisa till en princip, utan vi ska också kunna tillstyrka att det tillskapas nya museer.

Jag konstaterar att det är ynkedom att det inte finns ett idrottsmuseum t.ex. Den största folkrörelsen, som faktiskt är idrott, har inget centralt museum. Vi har heller inget museum som tar hand om det här med populärmusik, som vi också har varit inne på tidigare. Därför yrkar jag bifall

till reservation 1 under punkt 1 som handlar om att vi faktiskt ska se över det här principiella ställningstagandet. Det får dessutom nämligen den konsekvensen att det bevarar det redan befintliga och i princip omöjliggör nyetableringar eller nya tankar.

Vi vet alla att de flesta av de centrala museerna ligger i Stockholm. Det är ganska självklart att det är så, men det borde finnas möjlighet för fler museer att tillskapas utanför tillväxtcentrum. Det har en stor betydelse. Det finns ett tråkigt exempel på just att de inte hamnar utanför tillväxtcentrum, där de kanske skulle kunna göra mer nytta. Det finns några motioner som handlar om Nobelmuseum – jag har en egen personlig, men jag tänker inte yrka bifall till den. Man kan tänka sig att stödja ett Nobelmuseum i Stockholm från 2003 med 10 miljoner kronor i statliga pengar. Det tycker jag är ett utmärkt förslag. Men jag tycker också att det vore värdefullt om detta kunde samordnas på ett bättre sätt med det Nobelmuseum som finns i Karlskoga, där man har en helt annan arbetsmarknadssituation än vad man har i Stockholm och där ett antal nya jobb utöver dem som nu har fixats via Björn Rosengren på andra områden skulle ha en väldigt stor betydelse. Man skulle kunna ha intressanta utställningar där som anknöt till någon annan del av Nobels verksamhet än den som handlar om krut och sprängämnen – kanske litteraturpristagarna.

Då hänvisar man till att de får fixa detta på egen hand i Karlskoga, och man är med lite grann på ett hörn. När det däremot gäller Stockholm går man in med 10 miljoner. Det är just den inställningen som jag tycker är något tråkig. Detta skulle vi kunna ändra på genom att ändra det här principiella ställningstagandet, så att man tittar på varje enskilt förslag lite mera seriöst och inte bara hänvisar till en gammal princip.

Anf. 93 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! Det är spännande att läsa alla motioner som behandlar museiområdet. I detta betänkande behandlas motioner från den allmänna motionstiden både 2000/01 och 2001/02.

Här finns begäran om statligt stöd till allt från flygvapen- till skoindustrimuseum. Alla önskingar sammanställs, som sagts tidigare här, i tabell och avslås i klump. Det finns naturligtvis orsaker till detta.

Jag började med att säga att det är spännande att läsa alla motioner. Det är intressant att läsa om att det faktiskt sjuder av aktivitet på museiområdet på olika nivåer i hela landet. Det ska naturligtvis uppmuntras.

Innan jag glömmer det vill jag yrka bifall till reservation 7 under punkt 8. Jag står givetvis bakom alla kristdemokratiska reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till denna reservation.

Fru talman! Museerna ansvarar för en stor del av vårt gemensamma kulturarv. De har ansvar för att föremålen bevaras på ett bra sätt och för att de finns tillgängliga för allmänheten och forskarsamhället. Museerna är också en naturlig plats för diskussion om människans förutsättningar, livsfrågor och värderingar under olika tidsepoker både i Sverige och i andra delar av världen. Jag tror att den rollen kommer att stärkas. I arbetet för att motverka främlingsfientlighet och rasism kan därför museernas roll inte nog poängteras.

Trots en statlig resursförstärkning i år finns stora behov och utmaningar. Det handlar bl.a. om tillgängligheten, samlingarna och säkerhet-

en. Jag tror också att samarbetet med skolan kan utvecklas mycket mer. Den utåtriktade verksamheten på ett museum bör syfta till att skapa ökad förståelse för vårt kulturarv och stimulera människor till att ställa frågor om sig själva, om vårt samhälle och om våra värderingar.

I reservation 7 tar vi på nytt upp frågan om ABM-utredningen. Samverkan mellan arkiv, bibliotek och museer är en viktig och intressant fråga. I bevarandet av kulturarvet spelar arkiv, bibliotek och museer en särskild roll, och vi anser att de har en uppgift som förenar dem. Ansvaret ligger i att välja ut vad som ska bevaras, systematisera materialet och sprida information till allmänheten. Dessa tre delar i ABM-institutionernas uppgift måste uppfyllas för att institutionerna ska fullgöra sin roll. Detta förenar dem, men det innebär inte att de är utbytbara. Varje institutions särart måste tas till vara.

Förra året motionerade vi kristdemokrater om tillsättande av en statlig utredning om möjligheterna till ett utökat samarbete mellan ABM-institutionerna. Glädjande nog fick vi stöd i riksdagen för detta. Tanken med utredningen var att lyfta fram de positiva aspekterna av samarbete och ringa in behoven för att kunna vidareutveckla det samarbete som redan pågår.

Utifrån regeringens redovisning av utredningens uppdrag i budgetpropositionen för år 2002 drar vi slutsatsen att regeringen missförstått utskottets begäran och gått in för att utvärdera gjorda erfarenheter. Som jag redan sagt handlade utskottets begäran mer om att undersöka hur samarbetet kan gå vidare och på vilket sätt detta bör ske.

Vi anser att regeringen med större noggrannhet borde tagit till sig kulturutskottets begäran. Det kan inte nog betonas att samarbete inte innebär samgående. Det är viktigt att varje institution får bevara sitt unika uppdrag och sin unika profil.

Fru talman! I ett särskilt yttrande med utgångspunkt från kristdemokratiska motioner har vi kristdemokrater tillsammans med flera andra ledamöter utvecklat önskemål om en utredning om bidrag till ett nationellt skogsmuseum. För övrigt behandlar flera motionsyrkanden i betänkandet just detta område.

Skogen och den svenska skogens historia är värda mycket mer uppmärksamhet än de får i dag. Den svenska skogens historia är också historien om Sveriges ekonomi och handel, om vår exportindustri och den framväxande industrialiseringen. Kanske är skogen och skogsmarken upphovet till själva staten – det allmänna.

För de flesta av oss är skogen något som vi har inom oss. Många svenskar är faktiskt också mer eller mindre skogsägare. En stor del av Sveriges yta täcks av skogen. Vad vill jag nu ha sagt med detta?

Skogen och skogsbruket har under hela vår svenska historia varit basen för överlevnad, utveckling och tillväxt. Precis som det anges i motionerna finns det ett antal lokala och regionala skogsmuseer som stöds av lokala och regionala intressenter. Skogens historia skulle behöva bevaras i ett heltäckande nationellt skogshistoriskt museum. Våra grannländer Danmark, Norge och Finland har insett detta. Deras nationella skogsmuseer är välbesökta. Med vårt yttrande har vi velat föra upp frågan på den kulturella agendan.

Anf. 94 ANA MARIA NARTI (fp):

Fru talman! Första reaktionen när jag tittade på betänkandet var frestelsen att yrka bifall till minst sex eller sju reservationer. Det är faktiskt en oerhört rik samling av synpunkter, önskningar och drömmar, och det är väldigt vackert att det är så.

Men det är klart att vi inte kan förlora oss i alla dessa olika detaljerade önskningar, så jag ska nöja mig med tre yrkanden. Jag yrkar bifall till reservation 4 under punkt 4, som gäller vård av museisamlingarna. Jag yrkar bifall till reservation 16 under punkt 28, som gäller Sveriges Teatermuseum. Drottningholms teatermuseum är det gamla namnet. Det är en av de institutioner i Sverige jag älskar mest. Jag yrkar också bifall till reservation 20 under punkt 33, som gäller Marionettmuseets samling av dockor från hela världen.

Sedan kom den andra reaktionen när jag satt med betänkandet. Det var faktiskt sorg. Efter det att jag kom in i riksdagen har jag haft i min hand t.ex. SESAM-skrivelsen. Där kom det mycket klart och tydlig fram att det saknas väldigt mycket på museiområdet, att det finns samlingar som hotar att förfalla, att det saknas kvalificerad arbetskraft med erfarenheter som kan ta hand om samlingarna, osv.

SESAM var en försöksverksamhet på detta område. SESAM drevs, som brukligt är, med AMS-pengar. Jag vill än en gång fråga varför pengarna går en sådan omväg när de ska till kulturen. Varför kan de inte komma direkt till kulturen? Framför allt undrar jag varför de inte kan stanna där.

I SESAM-skrivelsen erkände man mycket klart och tydligt att bara några få av alla hål hade fyllts under projektet.

Det är också därför vi stöter på så många motioner. Det saknas väldigt mycket på väldigt många områden. Vi borde göra en stor ansträngning för att korrigera dessa missförhållanden.

Återigen undrar jag varför pengarna går via AMS. Varför går inte pengarna direkt till kulturen? Genom tillfälliga insatser, med personal som kommer till följd av arbetsmarknadsåtgärder, kan man inte täcka de behov av mycket speciell kvalificerad arbetskraft som museerna har.

Innan jag slutar vill jag också påminna om det särskilda yttrandet om ett skogsmuseum. Jag tycker att det är ett viktigt yttrande och att vi borde försöka jobba vidare med denna fråga, såsom det står i det särskilda yttrandet.

Anf. 95 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 11 under punkt 12 och till reservation 23 under punkt 38.

Hela 17,8 miljoner människor besöker varje år museer med statligt stöd. De regionala museerna har en omfattande publik verksamhet där de sprider kunskap om kulturarv och om samhällsutveckling. Museerna samlar in, bearbetar och förmedlar kunskap om länets och regionens utveckling och kulturarv. De kanske även bjuder mer av visioner i framtiden.

Även konstutveckling, samhällets utveckling och miljön i övrigt ligger inom museets arbetsfält. En del av museerna har särskilt utvecklats sin verksamhet tillsammans med skolbarn. Och några har gratis inträde för

att ytterligare öka sin tillgänglighet. Vi hoppas att fler länmuseer ska kunna erbjuda fritt inträde.

Fru talman! Genom tiderna har kvinnans roll i samhällsbygget systematiskt underskattats, för att inte säga helt negligerats. Att kvinnan arbetade i jordbruket vet vi i dag, men att kvinnan också arbetade i gruvan och körde traversen har vi nästan ingen kunskap om alls. Även om medvetenheten om den bristande genusaspekten på våra museer ökar är bristerna fortfarande mycket stora. Miljöpartiet menar därför att könspektivet radikalt måste få ett större genomslag i museernas verksamhet, inte minst för att föra vidare visionen om ökad jämställdhet mellan könen i morgondagens samhälle.

Nu är genusarbetsgruppen i gång med sitt arbete. Jag träffade dess ordförande på Kvinnonätverkets årsmöte i måndags. Även DEA-föreningen, som arbetar för ett kvinnomuseum, var där och delade med sig av sina kunskaper. DEA-föreningen har 70 medlemmar bakom sitt ideella arbete. Det kom fram att det finns oändligt mycket att göra. Generella förbättringar i museernas utställningsverksamhet vad gäller kvinnors roll och kvinnors perspektiv motverkar inte behovet av ett särskilt kvinnomuseum. Det kom fram på årsmötet och i samtalet kring vad man kan göra.

Det kan också vara så att arbetsgruppen som ska ta fram ett förslag till hur genusperspektivet ska stärkas kommer fram till en sådan slutsats att det ska vara ett särskilt kvinnomuseum för att motverka bristerna på övriga museer. Vad vet jag.

Ett sådant museum vore världsunikt och skulle kunna ha sin grund i genusforskning från världens universitet. Tänk om vi skulle kunna få det i samverkan med andra länder i EU och inom Europa. Det vore fantastiskt, tycker jag.

Den utveckling som finns för att lyfta fram specifika kvinnor, exempelvis Museum Anna Nordlander i Skellefteå, är också ett eftersatt område. Museum Anna Nordlander är ett av två museer i Europa som uttalat arbetar med och för kvinnliga konstnärer. Det museet borde få ett nationellt stöd.

Fru talman! När det gäller det samiska kulturarvet finns det på Nordiska museet en stor samling samiska föremål. En del är utställda, en del förvaras i magasin – den övervägande delen. Vi anser att den samiska kulturskatten ska överföras till samernas museum och att regeringen ska verka för att återlämnandet av de samiska kulturskatterna inleds.

I betänkandet säger majoriteten på det här sättet om museer som förvarar nationella skatter, vilket vi har reserverat oss mot: ”Dessa museer har ett nationellt ansvar för att göra kulturarvet inom sina respektive verksamhetsområden känt och tillgängligt i hela landet. För detta ändamål bedriver museerna t.ex. en depositions- och utlåningsverksamhet både nationellt och internationellt. Detta innebär bl.a. att de har möjligheter att låna ut samiska kulturföremål till olika museer, vilket är värdefullt för att öka kännedomen om och förståelsen för den samiska kulturen såväl inom som utom vårt lands gränser.”

Men det är svårt att få tillgång till de nationella kulturskatterna ute i landet. Det fick utskottet bekräftat vid sin resa i Västernorrland.

Och när det gäller de heliga samiska trummorna anser vi att det är en skam att de ännu icke är återförda.

Anf. 96 LENA EK (c):

Fru talman! Ärade ledamöter och åhörare! Människor runt om i landet har återupptäckt den svenska historien. Det är bra, för det ger kontakt med våra rötter, samtidigt som det ger kunskap inför framtiden. Det ger också kunskap om hur människor bott, rest, umgåtts, träffat andra och om att Sverige därför i dag har en befolkning med mycket olika släkt-historier och mycket olika släktrötter.

Runtom i landet finns fynd av olika dignitet som berättar om hur våra förfäder reste till olika länder som ligger många hundra mil bort och som måste ha upplevts som enormt annorlunda. De hade föremål med sig tillbaka till sina hembyar som vi i nutid hittar i marken vid arkeologiska utgrävningar.

En del av de fynd som görs kan visas upp på de läns museer och andra lokala museer som finns. Men när man hittar stora dyrbara fynd som berättar mycket, som visar mycket och som är extra spännande får man inte behålla dem nära fyndplatsen, utan då ska de skickas till Statens historiska museer i Stockholm. Om fynden anses vara av nationellt intresse ska de vara tillgängliga för forskare, säger man. Det innebär att de ska förvaras i huvudstaden.

Vi i Centerpartiet har inte förståelse för det här resonemanget. Vi anser att fyndet ska visas i ett museum så nära fyndplatsen som möjligt. Det är en nedlåtande, överlägsen och djupt osympatisk hållning att människors berättigade intresse för att få ta del av sin egen historia förringas. Jag förstår inte inställningen att det inte går att bedriva forskning därför att material förvaras i Östergötland, ett län med stort universitet, mycket forskning och en mycket stor befolkning.

Forskning kan mycket väl bedrivas vid andra museer än de i Stockholmsregionen. Det är mycket lättare att flytta på en, två eller tre kvalificerade fullt friska forskare än att flytta på 10, 20, 50 eller 100 skolklasser eller familjer som kanske inte har ekonomi för att resa till Stockholm och gå på museum för att ta del av sin egen historia.

Till råga på allt förvaras ofta fynden i källarlokal, vilket innebär att allmänheten inte alls har möjlighet att se dem. Historiska museet säger att man oftast är välvilligt inställd till att låna ut fynd, men det finns också exempel på att så inte är fallet. Stigeskatten, som är Norrlands största silverskatt, får inte lånas upp till Sundsvalls museum därför att den anses vara av så stort nationellt värde att den inte ska visas i Sundsvall. Det är i och för sig roligt att den är värdefull, men för befolkningen i Sundsvall är det sorgligt att inte kunna se den. Inställningen till områden utanför Stockholm är djupt beklämmande.

Samma sak gäller också en mängd fynd från Gotland, där det finns kapacitet och möjlighet att både förvara och visa de fynd som kommer från Gotland. Och så är det också med Linköpingskatten, den skatt som visar en viktig del av vår historia.

Det finns ett annat östgötskt exempel. Jag ska citera lite ur Maja Hagermans och Claes Gabrielssons bok *Tusenårsresan*. Det är ett kapitel som heter En försvunnen smådrottning. Tiden är 900-tal:

”Hon färdades över till den andra sidan på en vagn eller släde. Dubbla par av hästar drog dödsbädden rakt upp på gravbålet och vidare in i dödsriket, in i gravhögen. De fyra hästarna verkar ha offrats till henne i en tid när varje häst var en dyrbarhet. Spår av deras betsel och

vackra selvbågsprydnader i brons till ekipaget fanns bland de förbrända resterna.”

Men – jag fortsätter med ett annat citat ur samma bok – ”hennes fantasieggande skepnad är så svår att få syn på. Letar man på den plats i västra Östergötland där hennes grav hittades av en slump år 1920 finner man bara en åker. Det är allt. Inte så mycket som en skylt med en text eller en teckning.

Letar man efter henne på Östergötlands länsmuseum finner man i stort sett ingenting. I en monter ligger bara en kopia av en liten silverberlock formad som ett manshuvud. Den har ingen närmare förklaring mer än fyndorten.

Originalsakerna finns i Stockholm, på lite olika ställen på Statens Historiska Museum. Ett silversmycke ligger i Guldrummet, de andra ligger nedpackade i magasin. Selvbågskrönen, karaffen och några andra saker ligger i en monter på ett annat våningsplan. Sådan är nu en gång den lärda världens sätt att ordna saker.”

För min del kan jag inte finna att detta är acceptabelt, varken ur den aspekten att man ska ha respekt för människor från olika delar av landet eller ur den aspekten att man ska ha respekt för människors vilja att lära sig saker och se sin historia.

Denna tingens ordning har man på sina håll försökt att ändra på. Olika läns museer och andra kvalificerade museer har försökt att få låna en del av sin egen historia och har då bemötts av nedlåtande brev, nekan- den, krångligheter i oändlighet och byråkratiska hinder som jag inte hade haft tid att räkna upp ens om jag hade två dygn på mig här i talarstolen. Denna tingens ordning är icke acceptabel!

Jag förstår vetenskapens krav på att ha tillgång till material för sin forskning. Jag är forskare själv. Men jag förstår inte vetenskapens krav på att man rent fysiskt måste sitta på föremålen för att kunna forska. Jag förstår inte heller vetenskapens krav på att man nödvändigtvis ska sitta på dem just i Stockholm. Det finns andra ställen där man korrekt kan bevara de här föremålen under säkra former. Jag yrkar därför bifall till reservation 10 under punkt 11, som handlar om exponering av kulturskat- ter i regionen.

Jag tycker ärligt talat att det är ett svaghetstecken att man inte har kunnat bifalla det motionsyrkandet, som handlar om att skapa en statlig strategi för att ge människor runtom i landet möjlighet att hitta sin histo- ria på ett säkerhetsmässigt betryggande och för vetenskapen acceptabelt sätt. Detta har man helt sonika valt att rösta ned, och i stället har man gått på de argument som säger att materialet rent fysiskt ska finnas i källare i Stockholm för att det ska vara korrekt.

Fru talman! Jag skulle avslutningsvis vilja ta upp en annan sak som också har berörts i debatten.

Samernas kulturarv behandlas på samma sätt. Deras samlingar finns på Nordiska museet i Stockholm, och den rätta placeringen är givetvis samernas museum. Det är oerhört nedlåtande mot denna folkgrupp att dess kulturarv, t.ex. de samiska trummorna, förvaras i Stockholm. Det finns ett fantastiskt museum i Jokkmokk där detta bör visas i stället, där samerna själva kan dra nytta av de inkomster från turismen och kulturtur- ismen som så väl behövs i deras landsända och där det kan visas i ett

sammanhang med dagens verklighet som är till nytta för kunskap och utveckling.

Centerpartiet har lagt fram många motioner om museer. En del av våra förslag handlar om att fler museer bör få ett nationellt uppdrag, bl.a. Museum Anna Nordlander i Skellefteå. Det är ett museum där kvinnors konstnärliga skapande finner olika uttrycksformer som exempelvis samarbetsprojekt, föreläsningar, utveckling av konstpedagogiska metoder och fortbildning.

I Norge och Danmark finns kvinnomuseer som har nationella uppdrag, och det är inte mer än rätt att även vi i Sverige har ett sådant. Det är viktigt inte minst ur jämställdhetssynvinkel. Vi hade i vårt partis budgetmotion avsatt pengar till ett nationellt uppdrag till Anna Nordlander-museet.

En kraftfull satsning på att bevara och göra den fotografiska bilden tillgänglig behövs också, vad gäller både stillbildsfotografi och film. Filmen kommer förhoppningsvis att bevaras i det filmvårdscentrum som byggs upp i Grängesberg, även om vi har vissa farhågor för att inte all film kommer att räddas via detta centrum. Stillbilderna är det mer oroande med, och därför anser vi i Centerpartiet att det bör inrättas ett foto-SESAM. SESAM-projektet, som fanns för några år sedan, visade sig vara ett mycket lyckat projekt när det gällde att registrera museiföremål, och vi tror att ett foto-SESAM skulle kunna bli lika lyckosamt.

Fru talman! Centerpartiets förslag när det gäller museer och utställningar handlar om att ge alla människor, oavsett var de bor och oavsett deras inkomst, en möjlighet att se och delta i sin egen historia. Det är anledningen till våra motioner och våra reservationer, och jag är mycket besviken och ledsen över att majoriteten inte vill ge människor samma chans som vi vill.

Anf. 97 ANNIKA NILSSON (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

I detta betänkande behandlar vi motioner som berör museer. Först vill jag säga att vi i Sverige har en oerhörd bredd på museerna. De finns runtom i vårt land, och de har en fantastisk verksamhet. Grunduppdraget som museum kan sammanfattas i att samla in föremål och vittnesbörder, att bevara och bruka vårt kulturarv, att forska för att söka nya upptäckter och förklaringar samt att förmedla sin kunskap till oss utanför museerna i form av bl.a. utställningar.

När jag reser runt i vårt land möter jag många eldsjälur som gör ett fantastiskt arbete med just sitt lokala museum. Jag tycker mig möta ett allt större intresse för den lokala historien, och det ser vi bl.a. genom hembygdsmuseer och arbetslivsmuseer. Men man ska också vara ärlig och säga att det i denna uppväxt av arbetslivsmuseer och hembygdsmuseer ligger en viss kritik mot de befintliga museerna, en känsla av att just de egna behoven inte blir tagna på allvar, att det inte finns plats för just ens egen del av historien på de befintliga museerna.

För några år sedan drog vi i gång ett projekt som handlade om industrisamhällets historia. Det har gett oerhört positiva reaktioner. Jag tror att de ordinarie museerna inte alltid har kunnat möta det intresse som funnits för 1900-talets historia, och därför var denna satsning viktig.

I betänkandet behandlas många motioner med krav på att staten ska engagera sig i ett museum eller flera. De museer som nämns i motionerna är alla viktiga och gör redan i dag ett bra arbete. Om vi från riksdagen skulle bifalla alla dessa motioner skulle det dock innebära ganska stora kostnader för staten, och det är jag inte beredd till i det här läget. Diskussionen om statligt stöd får tas när vi behandlar budgeten till hösten.

Jag vill dock framhålla att bara för att ett museum inte har statligt stöd innebär det inte att verksamheten inte spelar en viktig roll. Det kan inte vara så att ett museum måste ha statligt stöd för att få en kvalitetsstämpel. Vi har runtom i vårt land kommunala museer och ideella museer som gör ett fantastiskt arbete. Jag skulle inte vilja stå i den här kammaren och säga att bara för att de inte får kronor och ören från staten innebär det att de skulle göra ett sämre arbete kvalitativt. Det gör ett bra arbete. Det kan inte vara så att kvalitetsmärket kommer enbart med pengar från staten.

I betänkandet finns det många reservationer, och jag vill här bemöta några av dem.

Den första handlar om det principiella ställningstagande vi har gjort när det gäller inrättande av nya museer. Jag anser liksom reservanterna att de centrala museerna måste utvecklas. Jag är också överens med dem om att nya samlingsområden och infallsvinklar måste tillåtas växa fram. Vad jag däremot inte håller med reservanterna om är att detta kräver nya centrala museer. Jag tycker nämligen att det är viktigt att de befintliga museerna inte står still. Jag tror på möjligheten att utveckla dem.

I tisdags var jag med när Svenska Museiföreningen delade ut priset till årets museum, som gick till Malmö museer. De har på ett fantastiskt sätt visat att ett museum kan arbeta på ett nytt sätt, nå nya grupper och fånga in nya insamlingsområden. Jag anser därför inte att vi ska ändra vårt principiella ställningstagande om nya museer just på grund av detta.

Jag tycker också att det är viktigt att säga att om man väljer att starta nya museer på olika platser runtom i vårt land, måste grundarna vara medvetna om de kostnader som uppstår och ta ansvar för dem.

I en annan reservation lyfts ABM-utredningen fram. Riksdagen beslutade förra våren att uppdra åt regeringen att tillsätta en utredning som skulle se över möjligheterna till utökat samarbete mellan ABM-institutionerna. Reservanterna är oroliga att regeringen missförstått riksdagens beslut.

Regeringen har lagt ut ett uppdrag på Kungliga biblioteket, Statens kulturråd och Riksarkivet att bl.a. kartlägga de åtgärder som hittills vidtagits då det gäller samverkan inom ABM-området. Jag ser detta som ett första steg och som en början på ett arbete och kan inte se att det finns fog för att misstänka att regeringen inte skulle följa riksdagens beslut utan jag utgår från att regeringen gör det.

Den tredje fråga som jag vill lyfta fram handlar om exponeringen av kulturskatter runtom i vårt land. I motioner har frågan om möjligheterna att låna samt att deponera föremål som funnits i trakten på det lokala eller regionala museet tagits upp. Det museum som är mest berört är Historiska museet eftersom många av de fornfynd som upptäckts har placerats där.

Vid utskottets beredning har det kommit fram att av de senaste två årens ansökningar – som uppgår till ungefär 200 – har museet avslagit enbart tre. Jag vet att det finns en spänning mellan de centrala museerna och de lokala och regionala museerna. Jag tror att detta ligger lite grann i sakens natur.

Jag anser, precis som vi skriver i utskottets betänkande, att föremålen är en del av vårt gemensamma kulturarv och att det är positivt att det finns ett intresse för vår historia i hela landet. Därför är det viktigt att en generös policy tillämpas både vid utlåning och vid deponering av museiföremål. Naturligtvis ska förutsättningar finnas att garantera föremålets säkerhet.

Jag vill avsluta med att säga att jag anser att museerna står inför stora utmaningar. Det handlar om att locka nya grupper av besökare, om att möta nya områden, om att utveckla utställnings- och programverksamhet och om att koppla samman forskning och utställningsverksamhet i ett närmare samarbete. Jag är övertygad om att museerna kan spela en allt viktigare roll i samhället. Vi får i dag ofta höra beskrivningar i svart eller vitt av skeenden i samhället. Museerna kan som inga andra förklara det svåra att man inte ska se i svart eller vitt. Med den kunskap i historia som de har kan de på ett unikt sätt beskriva dagens utveckling.

Anf. 98 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja att Annika Nilsson förklarar några saker för mig.

För det första: Vad menar Annika Nilsson med tillgänglighet för forskare? Vad betyder orden "tillgängligt för forskare"?

För det andra: Hur ser Annika Nilsson på frasen "vårt gemensamma kulturarv"? Vilka är "vi", och vad är det som är gemensamt? Räknas alla Sveriges invånare lika mycket när man pratar om vårt gemensamma kulturarv?

För det tredje vill jag få en motivering till en formulering på s. 18 i utskottsbetänkandet. Det framhålls där att en anledning till att den s.k. Linköpingsskatten inte kan lånas ut, så att man kan titta på den ens några månader om året i den bygd som den kommer ifrån och som har ett museum med tillfredsställande säkerhetsarrangemang, är att den "alltid varit utställd i den permanenta medeltidsutställningen, där den intagit en självklar och central plats". Finns det självklara och centrala utställningsplatser bara i Stockholm?

Anf. 99 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skulle till att börja med vilja bemöta en del av det som Lena Ek lyfte fram. Jag tror att alla vi som sitter här inne, inte enbart centerpartister, anser att museerna finns till för alla i vårt land. Vi har faktiskt på olika sätt utvecklat och stött museiutvecklingen i vårt land. Det handlar om allt från att öka resurserna för de regionala museerna till att stödja arbetslivsmuseer och främja den ideella delen av museerna.

Vad avser tillgänglighet för forskare kan jag inte säga att materialet ska vara tillgängligt enbart i Stockholm. Det är viktigt att det finns en närhet och att forskare kan veta var de kan hitta föremålen. I det sammanhanget har vi ett jätteproblem, nämligen hur magasinstrymmena ser

ut. Jag vet att man på nästan varje museum och även på Kulturdepartementet jobbar med detta.

Vad gäller vårt gemensamma kulturarv tycker jag att det är väldigt tydligt att det är ett kulturarv för hela landet. Därför tycker jag att även om det finns en eller några institutioner som har ansvar för det här, ska man tillämpa en generositet med utlokalisering, deponering och lån.

Jag tycker ibland att Lena Ek tar i så att hon nästan spricker när hon beskriver hur illa det står till med utlåningar. Den bild som jag har är att det har hänt väldigt mycket under de senaste två åren. Det är bara 3 ansökningar av 200 som har avslagits.

Ett exempel är Ölandsguldet, som visades på Solliden i somras. Jag vet att man då på Öland inte hade några som helst problem med Historiska museet.

Anf. 100 LENA EK (c) replik:

Fru talman! Det kan ju möjligen bero på att det den gången var kungen som frågade. När det handlar om andra regioner och andra föremål har man jättestor problem, som t.ex. med Stigeskatten i Sundsvall. Alla gotlänningar är djupt upprörda över att de inte kan visa upp det som de vill visa från den egna historien, och östgötarna är, uppriktigt sagt, väldigt ilska. Snart spricker de väl av ilska, för att nu använda ett sådant ordval i den här debatten. Jag tycker inte att det är särskilt snyggt.

Det som jag talar om är respekt för människors vilja att ta del av sitt eget kulturarv, och den viljan respekterar jag djupt.

Jag tycker också att det blir lite fånigt om man som argument för att inte exponera föremål tar upp att det är besvärligt med magasinstrymmen just i Stockholm. Det finns ju ganska gott om sådana ute i landet. Dessutom ligger mycket av det som skulle kunna visas ute i landet skingrat och splittrat och är nästan omöjligt att ta del av. Det är precis detta som Maja Hagerman tar upp i sin bok. Det går inte att få en samlad bild av fornyandet av prinsessan, som hon kallar det i sin vetenskapliga redovisning av hur det materialet förvaras. Det är inget föredöme. Det skulle kunna skötas mycket bättre.

Mot denna bakgrund – respekt för människors vilja att ta del av sin historia, möjligheterna att visa saker ute i landet, trångheten i magasinerna i Stockholm och en hel del andra argument – tycker jag att det hade varit naturligt att ta upp frågan om att utarbeta en nationell strategi för hur det här ska gå till. Jag tycker att det är uttryck för en dålig människosyn och en brist på respekt för människor ute i landet att inte ens vilja diskutera en sådan strategi utan avstyrka ett sådant yrkande.

Anf. 101 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag anser att vi har respekt för människors vilja att ta del av sitt kulturarv. Jag menar att vi i kulturutskottet är ganska eniga om att det är viktigt att faktiskt utveckla kulturarvet i hela landet, och det gör vi på olika sätt.

Jag har uppfattningen att det har skett mycket under de senaste åren. Jag kan hålla med om att det kanske var tungrott tidigare, men jag tycker nog att det har kommit en förändrad attityd under de senaste två åren. Jag har mött många som säger att det faktiskt är på det viset. Därför tycker jag att det är viktigt att man från Historiska museet och från andra mu-

seer har en generös attityd till deponering och utlåning. Min utgångspunkt är att den generositeten är viktig.

Anf. 102 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! När regeringen vill inrätta nya museer beviljas statliga stöd geschwint. Men när Anna Nordlander Museum öppnar, ett av två museer i Europa som uttalat arbetar med och för kvinnliga konstnärer, ja, då ska kommunen klara sig själv: Det borde man ha insett.

Från Miljöpartiets sida jublar vi över att Skellefteå har satt Sverige på Europakartan i det här avseendet, och vi kommer att rösta för den reservation som tar upp behovet av konsekvensanalys. Frågan är då om inte Annika Nilsson också tycker att det är dags att göra en konsekvensanalys.

Anf. 103 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! När det handlar om att inrätta nya museer är det flera som har sagt att när regeringen vill inrätta nya museer är det okej. Men det är faktiskt så att det är vi här i riksdagen som fattar beslut om budgeten, och vi har alla möjligheter i världen att avslå regeringens förslag om vi skulle tycka att det är det vi vill.

Jag har reagerat emot att man tycker att det bara är genom att få ett statligt bidrag som man kan få ett erkännande för kvaliteten. Jag tycker att det är viktigt att säga att allt det som görs runtom i vårt land på museisidan är fantastisk verksamhet, även om det betyder att man inte har stöd från staten. Man kan ha stöd på en massa andra sätt.

När det handlar om Anna Nordlander tycker jag också att man har en väldigt bra verksamhet. Nu har vi en arbetsgrupp som tittar på genusperspektivet, och vi får se vad den kommer fram till om hur vi ska kunna stödja det kvinnliga perspektivet och genusperspektivet på museerna. Jag vill invänta den arbetsgruppens rapport.

Anf. 104 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! På Anna Nordlander Museum jobbar man inte specifikt med genusperspektivet; man jobbar uttalat med och för kvinnliga konstnärer. Man har profilerat sig på ett speciellt område, ett område där det finns mycket kritik om att det saknas konst över huvud taget på våra läns museer.

När det gäller regeringens möjligheter att få igenom sina förslag till nya museer och att de besluten tas här i riksdagen är det ju så att Vänsterpartiet och Miljöpartiet har varit väldigt välvilligt inställda till regeringens förslag. Dock skulle jag önska att regeringen var lite mer välvillig till andra förslag än sina egna, och därför kommer vi nu att rösta för behovet av en konsekvensanalys.

Anf. 105 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är ett slags cirkelresonemang som förs i utskottsmajoritetens text och i vad Annika Nilsson säger. Hon säger att en garanti för att man ska få statliga pengar inte är något slags kvalitetsstämpel. Nej, vem har sagt det? Jag vet inte vilken verklighet som Annika lever i om hon tror att man kan starta och bygga upp museer ute i

olika kommuner, som har andra problem. Det här är inte det första som man satsar pengar på. Man måste satsa de pengar man har kvar på skola, vård, omsorg och annat. Trots det är det några som faktiskt lyckas satsa pengar på museiverksamhet.

Det handlar ju inte om att sätta en kvalitetsstämpel. Det handlar faktiskt om detta: Genom att gå in med statliga pengar markerar vi att något är av riksintresse. De museerna kan finnas i Stockholm, men de kan också finnas på andra platser. Som det just i dag ser ut hindrar vi i princip alla sådana alternativ. Det har ingenting att göra med att vi på något vis nedvärderar de insatser som görs ute på läns museer och framför allt lokala museer.

Annika säger att detta tas med budgeten. Vilket parti vill ta ansvar för att fälla ett budgetförslag med hänvisning till att man inte vill ha ett museum – framför allt om man är kulturpolitiker? Det handlar om att man ska se alla förslag, bedöma dem lika och sedan fatta beslut om det finns anledning att tillsätta ett nytt eller inte. Det är det jag tycker att Annika missar helt i sitt resonemang.

Anf. 106 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Många av de motioner som har lämnats in här handlar om befintliga museer och om att starta nya museer. Jag tycker att de befintliga museer som vill ha statligt stöd har en väldigt bra verksamhet redan i dag. Där tror jag faktiskt att jag och Peter Pedersen är överens med resten av utskottet också. Men man kan inte gå därifrån till att säga att de kan utvecklas enbart genom statligt stöd. Jag tycker att det är viktigt att utveckla museisektorn, men det är inte ett ansvar bara för oss här, utan det är ett ansvar för hela museisektorn.

Jag reagerade mot Peter Pedersens och andras invändningar när det handlar om vårt principiella ställningstagande. I reservationen skriver man vad gäller nya insamlingsområden att man konserverar en befintlig struktur. Jag vill se ett levande museiväsende. Jag vill se levande statliga museer. Jag vill se att de förändras. Jag vill se att de jobbar mot nya grupper och att de möter nya behov. Jag vill inte att de ska vara konserverande. Det skulle göra mig väldigt orolig om det var på det viset. Jag tycker att de statliga museer vi har ska arbeta mot just det som Peter Pedersen och en del andra tar upp, nämligen att nå nya grupper, nya insamlingsområden och annat. Det ansvaret tycker jag faktiskt att vi alla ska ge de befintliga museerna. Det är det jag har reagerat mot i Peter Pedersens reservation, dvs. att man skulle konservera den befintliga museistrukturen. Jag ser museer som en ständig rörelse och en ständig förändring.

Anf. 107 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag börjar ändå se en liten öppning här. Om man läser de principiella ställningstagandena står det också här i en av punkterna att om man uppmärksammat någonting som förbisett ska utvecklingen i första hand ske inom befintlig museiorganisation.

Ett bra exempel på det var när man hade en ganska avancerad idrottsutställning på Nordiska museet. Det var jättebra under den korta stund som den fanns. Problemet är att om man sedan säger att ett museum ska ta på sig nya arbetsuppgifter måste det antingen få nya medel eller försumma något annat område. Det är det som är problemet. Man kan inte bara säga åt museerna att utveckla hela tiden, utan man måste också tillföra en och annan krona för att nya områden ska kunna utvecklas. Annars kommer ett annat viktigt område, som man från början tillskapade museet för, att falla i träda. Kan man hitta sådana lösningar har jag ingenting emot det.

Men nu hänvisar vi hela tiden till de här principerna, och det innebär faktiskt en konservering av befintlig organisation att vi alltid gynnar det som redan finns, medan det som ska växa till sig måste visa framfötterna mycket mer för att man ska kunna få status av att man ingår i ett centralt museum.

Anf. 108 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag delar Peter Pedersens uppfattning att om man ska lägga nya uppgifter på de centrala museerna så måste man också ta diskussionen om resurserna. Det gör vi i samband med budgeten och när vi fördelar de medel som är avsatta för museisektorn.

Jag tycker också att det är viktigt att vi som är de centrala museernas uppdragsgivare tar vårt ansvar, från riksdag och regering, att se på detta: Om det är så att man tillför nya uppgifter, innebär det att man ska ta bort några andra, eller är det så att man måste ha mer resurser för att jobba? Men det är ett arbete som vi får göra när vi kommer till budgeten.

Anf. 109 ANA MARIA NARTI (fp) replik:

Fru talman! Jag ska nöja mig med att precisera att vi som kritiserar kulturens ekonomi inte alls ser ned på folk som jobbar inom kulturen. Tvärtom: Vi vet att de gör ett fantastiskt arbete, och vi respekterar och beundrar dem.

Men vi förstår inte varför man från de här människorna kräver nästan omänskligt stora insatser. När det gäller museerna bevisade Museiutredningen att det saknades oerhört mycket på hela området. Sedan kom Sesamskrivelsen som bekräftade att en försöksverksamhet – med AMS-pengar dessutom – inte har lyckats fylla alla behov. Där är vi fortfarande. Ingenting väsentligt har förändrats i kulturens ekonomi.

Så vi ser inte ned på alla ansträngningar som görs i olika delar av landet. Men vi förstår inte snålheten. Vi förstår inte varför man inte satsar mycket mer från början, så att det är klart från budgeten, på detta område.

Vi vet att vi stötte på mycket stort motstånd också när vi diskuterade bokmomsen. Folkpartiet var också med. Och vi ser att det finns pengar. Bokmomsen har gått ned.

Anf. 110 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag är övertygad om att både jag och Ana Maria Narti samt alla andra i den här kammaren som sysslar med kulturpolitik absolut inte ser ned på dem som jobbar med kulturen – snarare upp.

Vi ser all den kraft, all den energi och all den initiativkraft som finns inom alla kultursektorer. De gör ett fantastiskt arbete. Det tror jag att vi är överens om. Sedan kan vi hamna i diskussioner om var nivåer ska ligga i ekonomin. Men det är en annan fråga.

Frågan om museerna behöver nya resurser och annat får vi ta när vi diskuterar budgeten. Jag tänker inte sticka under stol med att museerna står inför väldigt stora utmaningar. I det ligger en del ekonomiska problem, och en del museer behöver nya resurser. Men den diskussionen vill jag ta när vi behandlar budgeten.

Anf. 111 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Fru talman! Marionetteatern och Marionettmuseet började sin verksamhet redan i början av 50-talet. Det var en unik verksamhet som startades och fortfarande är beroende av Michael Meschke. Det är den svenska person i hela världen som lär vara den mest kända. Kanske har han eventuellt konkurrens från Hans Majestät Konungen, men jag tror inte det. Jag tror att Michael Meschke här tar priset.

För närvarande får Marionetteatern 2 miljoner i anslag från Stockholms stad och 1 miljon 140 000 kr från staten. För museet, som är helt unikt i hela världen, bl.a. genom det nära samarbetet med teatern, kommer det inte ett enda öre vare sig från staten eller staden.

Museet är som jag sade unikt. Det har gått rykten om att franska staten är intresserad av att ta över de ungefär 3 000 dockor som nu finns i museet. Det får i så fall inte ske, såsom jag uppfattar det. Det unika samarbetet mellan teater och museum skulle gå om intet. Dessutom skulle vi här i Sverige förlora denna unika samling.

Enligt utskottet kan Statens museer för världskultur inte överväga att inlemma Marionettmuseet i sin myndighet. Man har nämligen frågat det, och vi har föreslagit detta. Det vill inte göra det ekonomiskt. Det kan möjligtvis tänka sig ett samarbete med något av de fyra underställda museerna.

Att Världskulturmuseet säger så beror som jag ser det kanske på nonchalans, och definitivt på okunskap. Världskulturmuseets anslag från staten har under de senaste två åren legat på omkring 90 miljoner. Jämför det med de noll kronor som Marionettmuseet har fått.

I reservation 20 under punkt 23 hävdar vi reservanter att Marionettmuseets framtid måste utredas så att möjligheten att inlemma det i Statens Museer för Världskultur kan analyseras. Vi föreslår i vår reservation att det ska ges regeringen till känna. Det måste vara allas vårt gemensamma ansvar att se till att detta värdefulla museum med sitt innehåll finns kvar i Sverige.

Jag yrkar inte bifall till reservation 20, eftersom också jag följer gruppledarnas admonition att begränsa oss till en reservation. Men jag har den stora turen att Ana Maria Narti redan har yrkat bifall till den, varför det jag hoppades på ändå kommer att ske, även om det härifrån är utan min medverkan.

Anf. 112 INGEGERD SAARINEN (mp):

Fru talman! Visionen för Museum Anna Nordlander i Skellefteå är att bli ett nordiskt museum för kvinnors konstnärliga skapande, en faktsamling och en pedagogisk resurs, ett besöksmål och en inspirationskälla

på nationell och internationell nivå och en förebild för museer och andra aktörer inom konstområdet i arbetet med jämställdhetsfrågor genom att sätta kvinnliga konstnärer och deras verksamhet i fokus.

Museum Anna Nordlander är en liten del i det stora, nationella konstsammanhanget. Det är också en del av Västerbottens samlade konstuttryck med etablerade aktörer som Bildmuseet, Konsthögskolan, Umeå universitet, Nordiska Scenografiskolan, Västerbottens Museum, Ricklundsgården med EU-projektet Young European Artists, Konstvägen Sju Älvar och andra saker. Dessa regionala verksamheter utgör tillsammans en varierad växtplats som underlättar Museum Anna Nordlanders utveckling.

Danmark och Norge har som nämnts här i debatten kvinnomuseer med nationella uppdrag. Det har gett ett ökat intresse för och kunskaps-spridning om kvinno- och genusfrågor vid andra museer. Sverige behöver ett kvinnokonstmuseum. Jag anser därför att det bör få ett nationellt stöd.

Anf. 113 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag begärde ordet när Annika Nilsson hävdade att centrala museer har en generös policy vid lån till regionala museer och läns museer.

Då är min fråga: Är det generöst att läns museet på Gotland, Gotlands fornsal, i november 2000 efter långa förhandlingar fick låna Duneskatten åtta dagar? 10 000 av 58 000 gotlänningar åkte till Fornsalen dessa åtta dagar från Burgsvik och Färösund för att se på den unika Duneskatten.

Är det uttryck för en generös inställning från centrala museer?

Anf. 114 ANNIKA NILSSON (s):

Fru talman! Jag tänker inte gå in på enskilda fall. Det enda jag kan säga är att vi i betänkandet har tagit reda på fakta. Historiska Museet har avslagit tre ansökningar på två år av 200 ansökningar.

Min uppfattning är att centrala museer ska vara generösa. Om människor ute i landet uppfattar att de inte är det beklagar jag det. Det är min utgångspunkt att de ska vara generösa i sin utlåning och sin deponering.

Anf. 115 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Att det bara är tre som har fått avslag säger inte ett dyft om hur många museer som har gett upp försöken att få hem sina kulturskatter. Hur många har avbrutit försöken efter ombyggnationer och annat? Jag vet att det var nära att Fornsalen hade gett upp sitt försök att få hem Duneskatten. Det fick åtta dagar i november. Det är inte generöst.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 10 §.)

KrU10 Film

Punkt 1 (Utvärdering av 2000 års filmavtal)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp)

Votering:

181 för utskottet

68 för res. 1

1 avstod

99 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 s, 33 v, 31 kd, 7 c, 13 mp

För res. 1: 58 m, 10 fp

Avstod: 1 m

Frånvarande: 34 s, 22 m, 10 v, 11 kd, 11 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 5 (En satsning på de nationella minoriteterna inom filmens område)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

210 för utskottet

48 för res. 4

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 59 m, 33 kd, 10 c, 9 fp

För res. 4: 34 v, 13 mp, 1 fp

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 6 (Projektet Film i Sameland och Tornedalen)

1. utskottet

2. res. 5 (mp)

Votering:

242 för utskottet

14 för res. 5

2 avstod

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 59 m, 31 v, 33 kd, 10 c, 10 fp

För res. 5: 1 v, 13 mp

Avstod: 2 v

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 7 (Inrättande av en utvecklingsfond)

1. utskottet

2. res. 6 (mp, fp)

Votering:

235 för utskottet

23 för res. 6

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 59 m, 34 v, 33 kd, 10 c

För res. 6: 13 mp, 10 fp

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 10 (Kammarrättens samråd med beteendevetare inför beslut om åldersgräns på film)

1. utskottet

2. res. 8 (kd)

Votering:

223 för utskottet

34 för res. 8

92 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 58 m, 34 v, 10 c, 13 mp, 9 fp

För res. 8: 1 m, 33 kd

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 7 fp, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU11 Radio- och TV-frågor

Punkt 2 (Privatisering av *public service*-kanaler)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

199 för utskottet

59 för res. 1

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 34 v, 33 kd, 10 c, 13 mp, 10 fp

För res. 1: 59 m

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 3 (Finansieringsformen för *public service*-företagen)

1. utskottet

2. res. 3 (fp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 5 (Regler för jämlik valbevakning)

1. utskottet

2. res. 6 (mp)

Votering:

243 för utskottet

15 för res. 6

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 57 m, 34 v, 33 kd, 10 c, 10 fp

För res. 6: 2 m, 13 mp

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 6 (Handlingsplan för att bryta maktstrukturerna i SVT:s nyhets-sändningar)

1. utskottet

2. res. 7 (v)

Votering:

223 för utskottet

33 för res. 7

93 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 59 m, 33 kd, 10 c, 13 mp, 9 fp

För res. 7: 33 v

Frånvarande: 32 s, 22 m, 10 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 7 fp, 2 -

Punkt 7 (Ljudsignal före program med våldsinslag)

1. utskottet

2. res. 8 (kd, c)

Votering:

213 för utskottet

43 för res. 8

1 avstod

92 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 98 s, 58 m, 34 v, 13 mp, 10 fp

För res. 8: 1 m, 32 kd, 10 c

Avstod: 1 kd

Frånvarande: 33 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 10 (Riktlinjer rörande de språkliga och etniska minoriteterna i Sverige)

1. utskottet

2. res. 10 (kd, fp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 23 (Mediernas brist på jämställdhet)

1. utskottet

2. res. 18 (mp)

Votering:

242 för utskottet

13 för res. 18

94 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 59 m, 33 v, 31 kd, 10 c, 10 fp

För res. 18: 13 mp

Frånvarande: 32 s, 22 m, 10 v, 11 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU12 Arkiv

Punkt 1 (Ökade resurser för utveckling av Svensk arkivinformation [SVAR])

1. utskottet

2. res. 1 (c)

Votering:

241 för utskottet

14 för res. 1

94 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 s, 58 m, 33 v, 32 kd, 13 mp, 10 fp

För res. 1: 4 s, 10 c

Frånvarande: 32 s, 23 m, 10 v, 10 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 3 (Pedagogiskt utvecklingsarbete m.m. vid landsarkiven)

1. utskottet

2. res. 2 (mp)

Votering:

243 för utskottet

15 för res. 2

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 59 m, 34 v, 33 kd, 8 c, 10 fp

För res. 2: 2 c, 13 mp

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 6 (Arkivansvarig personal vid statliga myndigheter)

1. utskottet

2. res. 4 (fp)

Votering:

Kammaren biföll utskottets förslag genom uppresning.

KrU13 Bibliotek, litteratur, kulturtidskrifter och språk

Punkt 1 (Upphävande av bibliotekslagen m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:

199 för utskottet
59 för res. 1
91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 34 v, 33 kd, 10 c, 13 mp, 10 fp

För res. 1: 59 m

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 6 (Utvärdering av vissa läsfrämjande åtgärder)

1. utskottet
2. res. 5 (kd)

Votering:

224 för utskottet
33 för res. 5
92 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 59 m, 33 v, 10 c, 13 mp, 10 fp

För res. 5: 33 kd

Frånvarande: 32 s, 22 m, 10 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 7 (Översättning från mindre språkområden)

1. utskottet
2. res. 6 (kd, v)

Votering:

188 för utskottet
69 för res. 6
92 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 s, 59 m, 10 c, 12 mp, 10 fp

För res. 6: 1 s, 34 v, 33 kd, 1 mp

Frånvarande: 33 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 13 (Distribution av kulturtidskrifter och införande av kulturporto)

1. utskottet
2. res. 10 (v)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 16 (Översättningsstöd m.m. för tidskrifter)

1. utskottet

2. res. 14 (mp, fp)

Votering:

233 för utskottet

23 för res. 14

93 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 s, 59 m, 34 v, 33 kd, 10 c

För res. 14: 13 mp, 10 fp

Frånvarande: 34 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU14 Museer och utställningar

Punkt 1 (Konsekvensanalys av riksdagens principiella ställningstaganden i museifrågor)

1. utskottet

2. res. 1 (v, c)

Votering:

202 för utskottet

56 för res. 1

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 59 m, 33 kd, 1 c, 10 fp

För res. 1: 34 v, 9 c, 13 mp

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 3 (Inriktningen av museipolitiken)

1. utskottet

2. res. 3 (m)

Votering:

197 för utskottet

60 för res. 3

92 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 33 v, 33 kd, 10 c, 13 mp, 9 fp

För res. 3: 59 m, 1 fp

Frånvarande: 32 s, 22 m, 10 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Elver Jonsson (fp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 4 (Vård av museisamlingarna)

1. utskottet

2. res. 4 (fp)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 8 (ABM-utredningen)

1. utskottet
2. res. 7 (kd, m, c, fp)

Votering:

146 för utskottet

112 för res. 7

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 34 v, 13 mp

För res. 7: 59 m, 33 kd, 10 c, 10 fp

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 6 fp, 2 -

Punkt 11 (Exponering av kulturskatter i regionerna)

1. utskottet
2. res. 10 (m, c)

Votering:

242 för utskottet

14 för res. 10

93 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 56 m, 34 v, 32 kd, 12 mp, 9 fp

För res. 10: 3 m, 1 kd, 10 c

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 4 mp, 7 fp, 2 -

Punkt 12 (Det samiska kulturarvet)

1. utskottet
2. res. 11 (mp, c, fp)

Votering:

205 för utskottet

33 för res. 11

18 avstod

93 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 59 m, 16 v, 31 kd

För res. 11: 1 kd, 10 c, 13 mp, 9 fp

Avstod: 18 v

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 10 kd, 8 c, 3 mp, 7 fp, 2 -

Eva Zetterberg (v) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Punkt 28 (Sveriges Teatermuseum)

1. utskottet

2. res. 16 (fp)

Votering:

248 för utskottet

9 för res. 16

1 avstod

91 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 59 m, 34 v, 33 kd, 10 c, 13 mp

För res. 16: 9 fp

Avstod: 1 s

Frånvarande: 31 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 7 fp, 2 -

Punkt 33 (Marionettmuseet)

1. utskottet

2. res. 20 (m, fp)

Votering:

189 för utskottet

66 för res. 20

1 avstod

93 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 99 s, 34 v, 33 kd, 10 c, 13 mp

För res. 20: 58 m, 8 fp

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 32 s, 23 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 7 fp, 2 -

Punkt 38 (Museum Anna Nordlander)

1. utskottet

2. res. 23 (mp)

Votering:

231 för utskottet

14 för res. 23

12 avstod

92 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 97 s, 59 m, 34 v, 33 kd, 8 fp

För res. 23: 1 s, 13 mp

Avstod: 1 s, 10 c, 1 fp

Frånvarande: 32 s, 22 m, 9 v, 9 kd, 8 c, 3 mp, 7 fp, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § Bordläggning

Prot. 2001/02:87
22 mars

Anmälades och bordlades

Proposition

2001/02:153 Lotterier över Internet m.m.

Motioner

med anledning av skr. 2001/02:125 Redovisning av fördelningen av medel från Allmänna arvsfonden under budgetåret 2001

2001/02:So45 av Ingrid Burman m.fl. (v)

med anledning av skr. 2001/02:160 Berättelse om verksamheten i Europeiska unionen under 2001

2001/02:U2 av Marianne Andersson m.fl. (c)

12 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 22 mars

2001/02:334 av *Yvonne Ruwaida* (mp) till utrikesminister Anna Lindh
Palestinska barn i fängelse

2001/02:335 av *Ola Karlsson* (m) till statsrådet Mona Sahlin

Kommunal näringsverksamhet

2001/02:336 av *Désirée Pethrus Engström* (kd) till socialminister Lars Engqvist

Behovet av geriatriker

2001/02:337 av *Rigmor Stenmark* (c) till kulturminister Marita Ulvskog

TV 4:s fortsatta verksamhet

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 april.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 22 mars

2001/02:943 av *Ann-Marie Fagerström* (s) till statsrådet Ingela Thalén
Rehabiliteringsersättning

2001/02:944 av *Ulla Hoffmann* (v) till socialminister Lars Engqvist

Diskriminering av äldre

2001/02:945 av *Ulla Hoffmann* (v) till statsrådet Jan O Karlsson

Arbetsstillstånd för asylsökande

2001/02:946 av *Tasso Stafilidis* (v) till justitieminister Thomas Bodström

Förordnande av vigsel- och partnerskapsförrättare

Prot. 2001/02:87
22 mars

2001/02:947 av *Tasso Stafilidis* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Rätt för trossamfund att förrätta partnerskap

2001/02:948 av *Inger René* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Trafficking

2001/02:949 av *Tuve Skånberg* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Religionsfriheten

2001/02:950 av *Tuve Skånberg* (kd) till utrikesminister Anna Lindh

Kompensation för judiska flyktingar

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 2 april.

14 § Kammaren åtskildes kl. 15.33.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 5 § anf. 35
(delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 7 § anf. 72 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

/Monica Gustafson

1 § Avsägelse	1
2 § Kompletteringsval till vissa utskott	1
3 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 21 mars	2
JuU13 Polisfrågor	2
FöU4 Samhällets räddningstjänst och sotningsväsendet m.m.	3
FöU5 Naturkatastrofer m.m.	3
FöU6 Flygutbildning	3
FöU8 Kustbevakningen	4
FöU9 Försvarsunderrättelsetjänst	4
4 § Hänvisning av ärenden till utskott	4
<i>Remissdebatt</i>	4
Anf. 1 Näringsminister BJÖRN ROSENGREN (s)	4
Anf. 2 OLA KARLSSON (m)	7
Anf. 3 LENNART VÄRMBY (v)	10
Anf. 4 OLA KARLSSON (m) replik	12
Anf. 5 LENNART VÄRMBY (v) replik	12
Anf. 6 INGER STRÖMBOM (kd)	13
Anf. 7 LENNART VÄRMBY (v) replik	15
Anf. 8 INGER STRÖMBOM (kd) replik	15
Anf. 9 LENNART VÄRMBY (v) replik	16
Anf. 10 INGER STRÖMBOM (kd) replik	16
Anf. 11 ESKIL ERLANDSSON (c)	16
Anf. 12 OLA KARLSSON (m) replik	18
Anf. 13 ESKIL ERLANDSSON (c) replik	18
Anf. 14 OLA KARLSSON (m) replik	18
Anf. 15 ESKIL ERLANDSSON (c) replik	19
Anf. 16 INGER STRÖMBOM (kd) replik	19
Anf. 17 ESKIL ERLANDSSON (c) replik	19
Anf. 18 INGER STRÖMBOM (kd) replik	20
Anf. 19 ESKIL ERLANDSSON (c) replik	20
Anf. 20 EVA FLYBORG (fp)	20
Anf. 21 LENNART VÄRMBY (v) replik	22
Anf. 22 EVA FLYBORG (fp) replik	23
Anf. 23 LENNART VÄRMBY (v) replik	23
Anf. 24 EVA FLYBORG (fp) replik	23
Anf. 25 INGEGERD SAARINEN (mp)	24
Anf. 26 LENNART VÄRMBY (v)	27
Anf. 27 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	27
Anf. 28 LENNART VÄRMBY (v) replik	27
Anf. 29 INGEGERD SAARINEN (mp) replik	28
Anf. 30 ESKIL ERLANDSSON (c)	28
Anf. 31 INGEGERD SAARINEN (mp)	28
Anf. 32 ESKIL ERLANDSSON (c)	29
Anf. 33 INGEGERD SAARINEN (mp)	29

5 § Film.....	30
Kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU10.....	30
Anf. 34 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	30
Anf. 35 BOEL LINDÉN (v).....	30
Anf. 36 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	31
Anf. 37 ANA MARIA NARTI (fp).....	33
Anf. 38 EWA LARSSON (mp).....	34
Anf. 39 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	35
Anf. 40 EWA LARSSON (mp) replik	36
Anf. 41 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	36
Anf. 42 EWA LARSSON (mp) replik	36
Anf. 43 ÅKE GUSTAVSSON (s).....	37
Anf. 44 EWA LARSSON (mp).....	39
Anf. 45 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	39
Anf. 46 EWA LARSSON (mp) replik	39
Anf. 47 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	40
Anf. 48 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	40
Anf. 49 ÅKE GUSTAVSSON (s).....	40
Anf. 50 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	40
Anf. 51 ÅKE GUSTAVSSON (s).....	41
(Beslut fattades under 10 §.)	41
6 § Radio- och TV-frågor.....	41
Kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU11	41
Anf. 52 JAN BACKMAN (m)	41
Anf. 53 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	43
Anf. 54 DAN KIHLESTRÖM (kd)	44
Anf. 55 ANA MARIA NARTI (fp).....	46
Anf. 56 EWA LARSSON (mp).....	47
Anf. 57 ÅKE GUSTAVSSON (s).....	49
Anf. 58 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik.....	51
Anf. 59 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	51
Anf. 60 OLA KARLSSON (m).....	51
Anf. 61 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	53
Anf. 62 OLA KARLSSON (m).....	53
Anf. 63 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	53
Anf. 64 OLA KARLSSON (m).....	53
(Beslut fattades under 10 §.)	53
7 § Arkiv.....	53
Kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU12.....	54
Anf. 65 LENA EK (c)	54
Anf. 66 ANA MARIA NARTI (fp).....	56
Anf. 67 EWA LARSSON (mp).....	56
Anf. 68 ÅKE GUSTAVSSON (s).....	57
Anf. 69 EWA LARSSON (mp) replik	57
Anf. 70 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	57
Anf. 71 ELISABETH FLEETWOOD (m).....	58
Anf. 72 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v)	58
Anf. 73 DAN KIHLESTRÖM (kd)	59

Anf. 74 ÅKE GUSTAVSSON (s).....	60
Anf. 75 DAN KIHLESTRÖM (kd).....	60
(Beslut fattades under 10 §.).....	60
8 § Bibliotek, litteratur, kulturtidskrifter och språk	60
Kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU13	60
Anf. 76 ROY HANSSON (m).....	60
Anf. 77 PETER PEDERSEN (v).....	61
Anf. 78 GUNILLA TJERNBERG (kd).....	62
Anf. 79 ANA MARIA NARTI (fp).....	64
Anf. 80 PETER PEDERSEN (v) replik.....	65
Anf. 81 ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	65
Anf. 82 EWA LARSSON (mp).....	65
Anf. 83 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	67
Anf. 84 EWA LARSSON (mp) replik.....	67
Anf. 85 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik.....	67
Anf. 86 EWA LARSSON (mp) replik.....	69
Anf. 87 AGNETA RINGMAN (s).....	69
Anf. 88 PETER PEDERSEN (v) replik.....	70
Anf. 89 AGNETA RINGMAN (s) replik.....	71
Anf. 90 EVA JOHANSSON (s).....	71
(Beslut fattades under 10 §.).....	71
9 § Museer och utställningar.....	72
Kulturutskottets betänkande 2001/02:KrU14	72
Anf. 91 JAN BACKMAN (m).....	72
Anf. 92 PETER PEDERSEN (v).....	73
Anf. 93 DAN KIHLESTRÖM (kd).....	74
Anf. 94 ANA MARIA NARTI (fp).....	76
Anf. 95 EWA LARSSON (mp).....	76
Anf. 96 LENA EK (c).....	78
Anf. 97 ANNIKA NILSSON (s).....	80
Anf. 98 LENA EK (c) replik.....	82
Anf. 99 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	82
Anf. 100 LENA EK (c) replik.....	83
Anf. 101 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	83
Anf. 102 EWA LARSSON (mp) replik.....	84
Anf. 103 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	84
Anf. 104 EWA LARSSON (mp) replik.....	84
Anf. 105 PETER PEDERSEN (v) replik.....	84
Anf. 106 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	85
Anf. 107 PETER PEDERSEN (v) replik.....	85
Anf. 108 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	86
Anf. 109 ANA MARIA NARTI (fp) replik.....	86
Anf. 110 ANNIKA NILSSON (s) replik.....	86
Anf. 111 ELISABETH FLEETWOOD (m).....	87
Anf. 112 INGEGERD SAARINEN (mp).....	87
Anf. 113 ROY HANSSON (m).....	88
Anf. 114 ANNIKA NILSSON (s).....	88
Anf. 115 ROY HANSSON (m).....	88
(Beslut fattades under 10 §.).....	88

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	89
KrU10 Film.....	89
KrU11 Radio- och TV-frågor.....	90
KrU12 Arkiv	92
KrU13 Bibliotek, litteratur, kulturtidskrifter och språk.....	93
KrU14 Museer och utställningar	94
11 § Bordläggning.....	97
12 § Anmälan om interpellationer	97
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	97
14 § Kammaren åtskildes kl. 15.33.	98

